

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Storch_Eduard-Osada_Havranu.pdb

PDB Name: Untitled
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 9.6.2008
Modification Date: 9.6.2008
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Eduard Štorch
OSADA HAVRANŮ
Příběh z mladší doby kamenné

Albatros
Praha

© Eduard Štorch - dědici, 1962
Illustrations © Zdeněk Burian, 1962
Digitalizace TomasT 2008

Kapitola první - V HAVRANÍM RODĚ

V příjemném, široce otevřeném údolí při ohybu potoka se krčí malá, chudá osada, podobná cikánskému táboru. Starý Kňučák shodil suchou borovičku s ramene na udupaný sníh před svou nuznou chýškou a oddychuje, až se mu od hlavy kouří. Odhrnul kapucovitou čepici obroubenou psi kožíšinou a černé, zpoceně vlasy zakryly mu skoro úplně obě tuhé a zbrzděné tváře. Vousatá brada se mu klepe únavou.

Zahalen do hřejivé kožíšiny, podobá se medvědu. Klátí sebou, zkřehlýma rukama třepe a potichu kňučí. Je přepásán řemenem, za nímž tkví kamenná sekera ostře přibroušená, pevně přivázaná k jasanovému topůrku.

Na druhé straně neveliké vesničky je slyšet zlostný křik.

"Aha! To zas Divous řadí...!" polohlasem pronesl Kňučák a po svém zvyku tiše zakňučel.

Většina chýší v osadě je postavena do kola. Skoro uprostřed návsi stojí mohutný dub s korunou po jedné straně bleskem uraženou. Nedaleko dubu je znát ve sněhu vypálené místo společného ohniště s rozestavenými kamennými sedátky. Dnes tu nikdo na poradním místě není. Obyvatelé vesničky se krčí u svých ohňů v bídných zasněžených chýších, zalézající před zimou. Jen několik špinavých dětí a výrostků seběhlo se k Divousově chýšce, jež se připojuje stranou k okruhu chatrčí starousedlíků zdejšího rodu Havranů.

Divous opravdu řadí. Zlobí se, že nepovoluje zlá a tuhá zima. Jeleni už shazují parohy, včera letěly divoké husy nad Velikou řekou, děti prý našly v lese stopu jezevce, který se probudil ze spánku, a po jaru ještě ani památky. Sněhu je nad kolena a led na jezírku u lesa ani nelze prosekat.

Starý Kňučák, doposud statný lovec, došel si pro silné břevno, které měl uloženo za chatrčí, a podloživ si jím přinesenou souš, chystal se rozbít ji na kratší polena. Plívl si do dlaní, uchopil sekeru - ale zůstal nehybný. Poslouchal, jak křičí Divous, který právě honil svou ženu okolo chatrče. Kdykoliv se uštvaná Vrtílka zastavila, přetáhl ji smrkovou větví po zádech.

"Dva dni jsem nejedl!" křičel Divous! "Všecko pobiji! Hu-ho-há!"

A když mu žena utekla mezi stanovitě chaloupky, takže ji neviděl za sněhovými náspy, vrhl se na posvátný totemový sloup naproti bráně a cloumal jím vztekle, až sněhový polštář z vršku spadl. Kdyby nebyla země promrzlá, byl by snad totem vyvrátil, ale i tak zatřepetaly sebou obětní dárky a ozdůbky, na řemíncích a provázcích na sloup zavěšené.

Totem, přisekaný a ozdobený dubový kmen, má zhruba podobu lidské figury s velkýma očima a dlouhým zobákovitým nosem. Po stranách jsou připevněna jakási křídla z lesního chvojí. Kupodivu dovedně jsou do sloupu vyřezány - pouhými kamennými nástroji - posvátné značky, které napodobují havraní stopy ve sněhu.

Divous křičí:

"Tolik dáreků jsi přijímal od nás, vždycky jsi první dostával z ulovené kořisti a ode všeho jídla, a teď, když máš pomoci, aby nás zima nezhubila, neslyšíš naše prosby! To jsi pěkný ochránce rodu, necháš nás zajít hladem a mrazem! Hu-hú!" Divous naplil na rodovou modlu a pak, uchopiv kus zmrzlého sněhu, hodil jím po bůžkovi, jen se hrudka o dřevěný sloup roztřískla.

"Modlitby, dárky, med, krev - to přijímáš, vid', ale starat se trochu o nás, abychom nepochcípali jak ty koroptve na sněhu, to nedbáš! Há-há-hohá!"

A opět nová palba sněhovými hroudami. Totemový sloup se zabělal otisky sněhových ran.

Z několika chatrčí, zpolá sněhem zasypaných, vylezli obyvatelé, členové osady havraního rodu na Kunratickém potoce, v nynější Dolní Krči. Pozorují neslýchané rouhačství Divousovo a rozhořčeně očekávají, že všemocný bůžek asi okamžitě ztrestá tak velkou pohanu. Rodový totem však zůstává nehybný. Patrně tu ještě nebyla chvíle strašné odplaty.

Přišel i sám náčelník osady, Černý havran, sachem [sachem - volený rodový soudce, náčelník] i čaroděj v jedné osobě, v medvědí kožešině a s velkou vyřezávanou holí v ruce. Zaslechl zlobné výkřiky Divousovy a zahlédl, jak podrážděný Divous hází sněhem na rodový totem.

"Divoký havrane, slož křídla a zavři zobák!" poručil přísně.

Rozzlobený Divous se neopovážil odmítnout, ztichl, ale škaredil se zle.

"Všichni se musíme uskrovnovat, Divoký havrane," rozvážně mluvil Černý havran dále, "ani v mé chýši myši netloustnou, ale tys vinen sám, že hladovíš! Rozdělil jsem všecko sklizené obilí spravedlivě a každá chýše dostala svůj díl - i ty, Divouse! Neobviňuj veliký náš totem, jako by bez pomoci nechával své děti. Sám jsi vinen, že obilí v tvé jámě všecko vybráno..."

"Máme dobytek v ohradě!" opovázlivě přerušil Divous sachemovu řeč. "Dej porazit krávu a najíme se všichni dosyta! Proč se máme hladem soužit, když máme krávy! Nemám pravdu?"

"Černý havrane, dovol porazit jednu krávu! Všichni toužíme po mase, abychom se nasýtili...", přidávali se už i někteří rodáci na stranu Divousovu.

"Nedovolím!" zvolal sachem rozhořčeně. "Máme býka, tři poslední krávy a jalůvku a tele! Toť s několika ovci, kozami a vepří všecko jmění našeho rodu a záruka budoucího života. Nemůžeme skrovné své bohatství zmenšit zabitím krávy ani ovce. Dost těžké neštěstí nás postihlo v létě, když nám cizí lupiči zajali dvě krávy a čtyři ovce na pastvišti nad Velikou řekou... Musíme se dočkat telátek a pak opět vzroste statek našeho rodu."

"Pojdu v závěji!" vykřikl zase Divous. "Nemám, co bych jedl!"

"Dej nám krávu, Černý havrane!" volali znova někteří rodáci. "Nemožno čekat na telátka; hlad kruté rve naše vnitřnosti!"

Zachmuřený náčelník přistoupil až k samému Divousovi. Věděl, že musí ihned potlačit hrozící vzpouru, aby osada nebyla uvedena v záhubu. Hladoví osadníci by nezůstali jen při jedné krávě a zmařili by neprozřetelně hlavní bohatství rodu.

Divous ustupoval před přísným sachemovým pohledem.

"Divoký havrane! Pohled' mi do očí! Pověz přede všemi, kde máš své obilí, kam se poděl všechn tvůj příděl! Býval jsi dobrým lovcem a tvá ruka byla silná. Veliký duch požehnával tobě i tvým ženám - tři syny ti dal. Proč nyní poklesávají tvá kolena a proč tvá ruka zeslábla, že bez pomoci jiných ani strom neporazí? Veliký duch tě trestá po zásluze. Poslal lé vředy na tvé syny a umřeli najednou, i tvá žena mladší. A to proto, že pálivou vodu ve své chýši strojíš! Dostáváš stejný příděl ječmene a pšenice jako jiní, ale jen tobě vždycky ječmen vzklíčí - nikomu jinému. Pak si jej usušíš, rozmačkáš a zaparíš, abys mohl pít a na placky pak mouky nemáš a zuby sušíš!... Cítím tvůj dech, pálivým jedem otrávený - a otrávená jsou i slova, která z tvých úst vycházejí!"

"Já že jsem opilý? Neznáš ještě Divouse, pyšný sacheme, který nechceš jedinou krávku dát na zabití, když hladem chřipáme! Nejsem ještě tak zesláblý, abych ti nedovedl ukázat, co Divous dovede!"

Černý havran zaťal zuby a mocnou ranou pěstí pod bradu odrazil nakvašeného Divouse, jenž se už na něho sápal. Divous se překotil do sněhu, hrabal v něm zuřivě a chtěl něco křičet. Avšak diváci počali naň házet sněhem, takže Divous měl plné oči i ústa a jen bezmocně sebou zmítal.

Náčelník odešel do své chatrče. Cestou provolal k osadníkům rozkaz velkého lovu na druhý den.

Divous se hrabal ve sněhu, podoban bílému medvědu. Když si konečně protřel oči a viděl, že všichni odešli, padla na něj tesknost a žalostně naříkal, jak je v bídě opuštěn. Chvilí seděl ve sněhu a pak znova nadával všem, na koho si jen vzpomněl.

Přišla jeho žena Vrtilka a podávala mu černou opálenou placku, kterou někde dostala.

Divous po ní sáhl a pak mrštil plackou daleko do sněhu.

"Nech si svou placku, já ji už nechci!" zavolal. Ale když Vrtilka odešla, zvedl se - a šel zahozenou placku hledat.

Starý Kňučák to všechno viděl a slyšel, ale neřekl ani slova, jen chvílemi zakňučel. Sekal pádnými ranami do kmene, až třísky daleko odletovaly.

V havraní osadě zavládl zase obvyklý klidný život. Děti házely po sobě šiškami a honily se po cestíčkách prošlapaných sněhem.

Divous se potácí sněhem a pořád brumlá. Převázal si řemínkem kožišinový obal na noze a pak zase hledal placku ve sněhu. Nenašel nic.

Stará Vlčice, s děckem v koženém pytlí na zádech, křikla na děti, aby šetřily šišky na palivo, že je škoda je zahazovat.

Děti tedy házely po sobě sněhovými koulemi a velmi křičely. Mezi dětmi sem tam pobíhali oba pozůstalí psi havraního rodu, chňapali po šíškách i po sněhových koulích a štěkali, až se to do lesů rozléhalo.

V osadě mají nyní už jen tyto dva poslední psy. Pozora a Hafaje. Dva psy nedávno snědli a jednoho roztrhali vlci.

Vlčice složila ranec s děckem na hromadu chvojí a vyměnila mech, v otvoru pytlí zastrčený, za nový, suchý.

Pes Hafaj našel ve sněhu placku a ubíhal s ní mezi chýše, aby mu ji druhý pes nevyrval. V běhu by byl málem vrazil do Divousa, jenž na něho překvapen volal: "Dej sem placku, neřáde!" - Klackem zahnal Pozora, jenž pronásledoval Hafaje, a sám těžce pospíchal, aby se pokusil placku ještě zachránit.

Pes Hafaj věděl, kde najde ochranu. Běžel rovnou k náčelníkově chýši, z níž právě vycházela jeho velitelka, hezká sachemova dcera Veveřice. Hafaj nejprve skočil na dívku, pak položil placku na zem, pohlédl na blížícího se Divousa a hned hltavě opálenou placku požíral.

Divous, zsinálý hněvem, křičel: "Kopni ho, neřáda! Vzal mi ji!"

A když Veverice Hafaje nekopla, mrštil Divous po psu klackem. Pálenkou namožený Divous neměl jistou ruku; psa netrefil, ale dívka vykřikla a popadla se za nohu.

Hned tu byl Havranpírko, Oříšek a několik menších hochů. Jejich hra byla dívčíným výkřikem přerušena. Havranpírko, statný třináctiletý nebo čtrnáctiletý chlapec, rozčileně pohazoval rukama a bojovně obskakoval malátného Divousa.

"A na něj!" - vykřikl Havranpírko a sám první hodil veliký kus sněhu Divousovi na hlavu. Ostatní hoši si nedali dvakrát říkat a na Divousa se sněh jen sypal. Kdyby byl býval Divous čerstvý, v plné síle, byl by hned rozehnal útočící mládež, ale dnes bojoval jen jazykem.

"Tvůj pes, Veverice, sežral mi poslední placku! Já ho zabiju, já ho - - - A tebe, Veverice, taky zabiju - tebe, kluku, taky - všechny vás pobiju...!"

Divous se marně otáčel a rukama chňapal po mrštném Havranpírkovi, jenž jeho vyhrůžky přerušoval ranami sněhem do tváře.

Z chýše vylezl Černý havran. Pohlédl na bojiště a přísným skřekem zjednal okamžité klid. Kluci se rozprchli. Divous šmachtal zpět k své chatrči, ani se neohlédnuv. Zlostně hekal a chvílemi dupal do sněhu.

Sachem přistoupil k dceři.

"Uhodil tě?"

"Ne úmyslně, otče. Chtěl ztrestat Hafaje, že mu sebral placku, a trefil mě pod koleno."

Černý havran podpíral dceru a vedl ji do chýše.

Havranpírko vykoul za vedlejší chatrči.

"Stalo se jí něco?" ozval se s jakousi úzkostí.

"I to nic nebude! Nohu jí nepřerazil," odpověděl sachem a zavolal na hochy: "Posyp tenhle kousek kůže sněhem!"

Černý havran posadil zbledlou a vzdychající dceru na špalek, rozvázal jí kožíšninovou botu a odhrnul s nohy kožíšninový obal i spodní ovinku z hrubé pytlaviny. Namodralá skvrnka pod kolenem slabě krvácela.

"Není to zlé - podej to sem, Havranpírko!" Černý havran ovázal ránu studeným obkladem. "Budeš pár dní cítit bolest, ale už zítra se budeš moci postavit." A vyšel z chýše.

"Už je mi lépe," řekla tiše Veverice a přestala vzdychat. Havranpírko se zaradoval, že dívka na něho hezky pohlédla, ano, myslil si, že se i usmála.

Veverice dlouho neodpočívala. Vzpomněla si, že je třeba připravit pokrm pro otce, který odešel na obchůzku tábora. I v chýši náčelníkově jídali nyní jen jednou za den. Dívka se posadila na kožíšninovém lůžku a požádala Havranpírku, aby jí podal pytel se starými kostmi. A jala se je roztloukat a drtit na plochem kameni.

Hoch se na ni chvilku díval a pak, vzav jí kosti z ruky, drtil je sám. Seděl vedle dívky a byl by si přál, aby jen kostí bylo víc, aby mu práce trvala hodně dlouho. Chtěl pak ještě rozdrtit pražený ječmen, jehož hrstka zbývala tu v jedné misce, ale Veverice mu řekla, ten že vzít nesmí. "V měchu tuhle jsou ještě nějaké žaludy - -."

Havranpírko nemohl dosáhnout k pytlíku, zavěšenému na suku ve střeše. Veverice povstala, a opírajíc se o hochy, sundala pytlík. Vtom vyprskly jiskry v ohništi a zapraskala vznícená smrková větvička. Havranpírko strhl Veverici stranou, ale - něco křápl! Ze špalku sletěl hrnec, připravený na jídlo...

Mrzutá nehoda! Nádobí v domácnosti je málo a v zimě, kdy je hlína zmrzlá, nelze uhnísti nové nádoby!

"Já nešika! Takový krásný hrnek!" naříkala Veverice a už se jí slzy kutálely po tváři.

Havranpírko střepy vyhodil. Veverice vzala misku, která jako poklička přikrývala velký hrnec, a položila ji na špalek u ohniště.

Hoch teď rozemlel ještě hrst pražených žaludů. Smíchal pak kostní drť s žaludovou moučkou a dal do misky. Rád pomáhal Veverici, aby si poraněnou nohu nenamohla.

"Vařící kameny jsou v ohništi," připomenula Veverice a hoch třemi hůlkami, na konci svázanými, obratně vytahoval z ohniště žhavé oblázky. Syčely ve vodě, když je dával do misky. Po chvíli je vyměnil za nové a zanedlouho byla polévka horká. Přidal k ní ještě morek, který vydobyl z několika kostí. Byl to kuchař!

Černý havran se vrátil. Připraveným jelením parohem sklepal sněh a otloukl přimrzlé rampouchy na chlupaté kožíšině. Vída, že se kouří z misky na špalku, zaradoval se: "To jsem přišel včas!" a zvednuv misku dlouhými hlty polykal hubenou polévku.

Havranpírko přihodil smolné poleno na oheň a odešel. Cítil hlad. Od rána snědl jen kousek sušené ryby.

Všichni v osadě strádali hladem a někdy den i dva dny nikdo nejedl. Poslední zásoby obilí byly úzkostlivě opatrovány v jámách, aby bylo na jaře co zasít. Ale i z těchto drahocenných zásob přidělil někdy sachem rodinám po čepici zrní, když hlad příliš krutě doléhal. Placka z rozemletého zrní, vodou zadělaná a v rozpálené jamce upečená, byla sváteční pochoutkou.

Havranpírko si olízl sliny, vytékající z úst, a šel přes náves do své chýše.

Křučák skončil již svou práci a několik silných polen leželo po zemi mezi třískami. Havranpírko tahal polena k chýši a rovnal je na sebe.

Bledé slunce se níží k zemi.

Havranpírkovi křehly na větru prsty od zmrzlého dříví, ale za chvíli se zahřál, takže zimu necítil. Dokonce si polohlasem prozpěvoval.

Najednou se zarazil a poslouchal. Bylo to zvolání koroptví?

"Géek-kréč," ozvalo se od blízké skupiny stromů.

"A - to je sojka!" řekl Havranpírko. Z koruny borovice vyhrnul se pták a houpavě letěl k lesu.

Ach, koroptev! To by byla lahůdka! Před několika dny uviděl pod lesem koroptví důlek. Hoch, zabrán vzpomínkou, roztáhl prsty u rukou - tolik koroptví se v důlku krčilo! Zvedly se do výše, když se přiblížil. Jedna koroptev nemohla

letět, ploužila křídlem po sněhu a jen vyskakovala. Skočil po ní a v mžiku jí utrl hlavičku. Pak si teprve kořist prohlédl a viděl, že koroptev byla poraněna vránami. To pak byla pečínka! Havranpírko spolkl sliny a vytahoval si z dlaně třísku. "Hó-aó!" vykřikl starý Kňučák v otvoru chýše.

"Tady jsem, dědo!" odpověděl Havranpírko, a popadnuv několik suchých větvíček, vlezl do chýše, kde Kňučák kleče rozfoukával žhavý popel.

Havranpírko přiložil větvíčky do ohniště. Vyskočil plamének, jehličí zapraskalo.

Hoch přinesl ještě třísek, co mohl unést, a přiložil na oheň. Několik polen bylo již v chýši přichystáno; vystačí hořet do rána. Dým se prodíral ven střechou, spletenou z větví a přikrytou kožemí. Vypadalo to, jako by chatrč hořela. Komína ani oken nebylo. Obyvatelé všech chatrčí si tak svítivají ohněm, nebo za lepšího počasí odhrnují závěsové kožišiny u vchodu do chýší.

"Dědo, budeme něco jíst?" otázal se po chvíli hoch a rovnal hvězdovitě čtyři polena v ohništi.

"Až zítra, hochu," odpověděl Kňučák. "Dá-li nám ráno Veliký duch dobré znamení, půjdeme na lov a snad něco popadneme... Ale nevím, nevím - zvěř už je tu všude vytlučena... Budeme musít někam dál."

Chlapec se chtěl ještě na něco ptát, ale starý lovec zakňučel a ukázal na lože. Havranpírko si vlezl do kožišinového pytle a zavřel oči. Kéž by usnul! - přál si v duchu. Zapomněl by alespoň na hlad.

Kňučák si také rozbalil medvědí kožišinu a chystal se k spánku.

Něco zachrastilo...

Kňučák pohlédl k ohni a pozoroval zapalující se poleno. Něco zašustělo u stěny...

To nebyl praskot hořícího dříví! - Je to snad myš?

Starý lovec zakňučel a Havranpírko vystrčil hlavu z pytle. Kňučák si svítil hořící větví po chýši. Odhrnoval kožišiny, přerovnával dříví.

Najednou Havranpírko vymrštil ruku a něco popadl.

"Už to mám!" volal a hrabal se z pytle.

Kňučák přihodil na oheň trošku třísek. Ve světle ohně chlapec ukazoval, co chytil.

"Jéje, děde, to je ten zmrzlý mlok, co jsem ho ráno přinesl z potoka! Byl zamrzlý v kusu ledu - a teď je živý a leze!" divil se hoch.

"A ještě tahá s sebou kousek ledu na ocásku!" smál se Havranpírko a uhodil mloka polínkem přes hlavu.

"Budu mít večeři!" radoval se a ulomil z větve proutek, aby si černožlutého mloka nad ohněm upekl.

Kňučák vzal hochovi mloka z ruky a obratně jej pazourkovým střípkem rozřízl a vykuchal. Pak hodil mloka chlapci zpátky se slovy: "Hloupneš, hochu! Jedl bys jako pes; pamatuj si jednou slušné způsoby!"

Havranpírko napíchl mloka na proutek a opékal jej v žáru žhavého popela. Byl hned veselejší. Večeře bude sice velmi slabá, ale přece jen půjde dneska spat s teplou pečínkou v žaludku.

Dědova výtku hochů zamrzela. Uznával však, že byl kárán právem. Hladová touha po jídle ho tak omámila, že by byl býval vskutku jedl jako pes - nevykuchané zvíře! Hanbou by se pak před hochy propadl, kdyby to děda na něj pověděl!

"Mám tu ještě kousek něčeho...", řekl Kňučák a vysypal z koženého pytlíku několik plesnivých hrudek. Byl to zbytek zásoby zeleniny. V létě si nasbírali do pytle ode všech listnatých bylin, které nepálí - i vrbové listí, časem vše to v pytlí zksalo a v zimě zmrzlo. Takový byl jejich salát. Tuto zeleninu pojídali k masu nebo si ji rozdělali na kaši. Musili ovšem zmrzlé hroudy rozsekávat.

Kňučák položil několik kousků na horký kámen u ohniště a pak sám snědl kousek a ostatní dal hochovi. Havranpírko by byl všecko spolkl naráz, ale to by byl jídla málo užil. Proto pomalu rozkusoval hrudky a pochutnával si v nich na zaschlých brusinkách a jeřábinkách.

Venku se zatím zešeřilo.

Sachem Černý havran obešel osadu, ustanovil střídání stráží u dobytčí ohrady, vzepřel kládou vrátka do osady a očistil od sněhu zneuctěný totem havraního rodu.

"Veliký havrane, ochraňuj nás této noci ode vši škody," modlil se sachem, "a dej nám zítra dobrý lov!"

Černý havran se třikrát totemu poklonil a odešel do své chýše, prostrannější a pečlivěji zbudované, nežli byly chýše ostatní. Ze všech chýší se kouří a někde pootevřenými závěsy probleskuje záře ohně dlouhými pruhy po návsi.

Tichý večer.

Černý havran se již sehnul, aby vlezl do chýše, ale znova se vzpřimil a ještě jednou se rozhlédl po malé obci. Ze žádné chýše se neozývá zpěv ani smích, ani veselá rozprávky. Osada je smutná. Hladoví...

Ozval se štěkot. Po návsi přeběhli oba polodivocí psi, které v osadě měli. Honili se a nechtěli uposlechnout volání hlídače tábora, aby k němu přiběhli.

"Hafaji! Pozore!" vykřikl Černý havran. Oba psi přiběhli s vypláznutými jazyky.

"Lehnout!" poručil přísně sachem a psi ulehli pod starý dub před jeho chýší. "Tu je máš, Drápe, a hlídej dobře!"

Dráp, celý zabalený v medvědí kožišinu, s kamennou sekyrou v ruce, přistoupil ke psům a potřepal je po hřbetech.

"Divous se ještě nevrátil, sacheme," řekl.

"Kam šel?" otázal se náčelník překvapeně.

"Nahoru k lesu táhl - ještě před soumrakem."

Černý havran mávl rukou.

Zatřpytila se hvězdička.

"Nezdá se, že bude mráz," řekl Černý havran, "spíš přijde obleva." Ta slova řekl sachem a čaroděj havraní osady více pro sebe nežli k Drápovi a vlezl do své chýše.

Havranpírkovi se v noci něco zdálo.

Vyhrabal se napolo z pytle a poslouchal. Ostrý vítr vyfoukává z chatrče poslední zbytky tepla a točí při zemi sněhem a popelem. Nikde nic podezřelého, vše zticha, jen Kňučák chvílemi chrápe. Havranpírko postrčil polena do ohně a opět se skrčil v teplém pytli.

Myslel na zítřejší lov. Vezmou ho lovci s sebou? Je už dost veliký a silný. Jistě ho neodmítnou... Vždyť sachem už říkal při táborovém ohni, že Havranpírko by se už mohl chystat na mužskou zkoušku! Možná že zítra padne v lese na jezevce, a tu by ukázal, co dovede!

Hoch vzpomínal na své drobné lovecké příhody... Nejslavnější jeho kousek byl, když chytil medvědí mládě. Tehdy byl nejméně o hlavu menší než teď - a tak slabý, směšně slabý! Dnes by dovedl takové medvíďe jinak popadnout! Ale tenkrát ho maličké medvíďe zle zřídilo... Tak byl podrápán a zkrvácen, že řval až do večera. Štěstí ještě, že děda Kňučák byl brzy hotov se starou medvědicí, a když ležela s jazykem vypláznutým, mohl skočit Havranpírkovi na pomoc. Havranpírko se válel s medvědíčkou, které po něm zlostně chňapalo. Chytil zuřivé mládě za kožich a cloumal jím sem tam, ale medvíď se přece dostalo navrch. A jak mu tlapou stisklo obličej! Och - ani vzpomínat se mu nechce na ten boj! Však i děda Kňučák měl od ramene přes záda pořádnou ránu od zlé medvědice... Ale vyhráli to! Veliká medvědí kožišina hřeje od té doby jejich lůžko.

Děda Kňučák je silný - i Havranpírko bude silný. Možná že bude tak silný jako sám Černý havran...! No, tak moc ne, protože sachem má svou sílu od Velikého ducha. Ale jako Divous nebo Dráp, to jistě. Havranpírko usíná v teplém pytli. Havraní rod, sídlící v pravěké Krči, nemá mnoho takových chlapců, jako je Havranpírko. Sám náčelník říkává, že Havranpírko jednou proslaví rod Havranů, nyní v chudobě ponížený.

Už víc než deset let je Havranpírko v tomto rodě. Našli ho na břehu lesního jezera, jímž v horním toku protéká Kunratický potok. Malé robě leželo v trávě vedle své polomrtvé matky.

Když Havraní ženu vzkřísili, ukázala jim s prosebným zrakem na dítě a zas klesla do trávy. Nesli ji na nosítkách z větvi do tábora, ale cestou jim umřela. Jen ještě při odpočinku cestou se snažila povědět, že její rod téměř vymřel těžkou nakažlivou nemocí. I její muž umřel. Poslední pozůstatí zapálili chatrče a šli hledat nový domov. Nemohla postačit ostatním a v lese se jim ztratila. Bloudila dva dny. Cítila, jak i ji nemoc zachvacuje, chtěla však aspoň děcko donést k dobrým lidem. Ale nedošla už.

Kňučák tehdy vzal plačící robátko do náručí, hladil je a konejšil. Umírající žena s bolestným úsměvem naň pohlédla a zhroutila se.

V havraní osadě se pak do půlnoci při táborovém ohni vypravovalo o tom příběhu. Kňučák už hošíčka od sebe nedal. Ujal se ho. Zanesl ho do chatrče své bezdětné ženě, jež tehdy byla ještě naživu.

Když Kňučákova žena vytáhla děcko z kožišinového pytle, v němž bylo do půl těla vsazeno, vypadlo z pytle havraní peříčko. Proto začali chlapečkovi říkat Havraní pírkó nebo Havranpírko. V pytli byla i jakási podivná dětská hračka. V pečlivě ovázaném pytlíčku z jelení kůže byla hezoučká, jasně třpytivá žlutá zrnečka, kupodivu těžká...

Nikdo v havraním rodě nevěděl, co by to bylo. Černý havran konečně rozhodl, že je to nějaké mocné kouzlo. To se také skutečně potvrdilo. Pytlíček s lesklými zrnečky uchránil hošíčka od zlé nemoci. Zůstal zdrav. Havranpírko má dosud pytlíček s kouzlem zavěšený v chatrči nad lůžkem.

Hošík si brzy přivykl v havraním rodě, kde ho všichni měli rádi. Nejvíce si s ním hrávala sachemova dcerka Veverice, o několik let starší. Havranpírko neměl sestru, Veverice neměla bratra. Častokrát se spolu brouzdali v potoce a chytali raky.

Nyní si už spolu nehrají. Z Veverice je dospělá dívka a muži ze sousedních rodů už se přicházejí ptát, jak velké odstupné by za ni Černý havran žádal. Veverice, čiperná i pracovitá dívka, je nadějí havraního rodu. Její budoucí muž musí přivést dobytek, zbraně a co všechno si ještě rod naporoučí, než dívku vydá.

Havranpírko je rád, může-li aspoň někdy Veverici posloužit - nebo ji jen vidět. V její společnosti je všechno krásnější a příjemnější...

Noční tišinou zaznělo vzdálené vlčí vytí. Strážce osady Dráp pohlédl na hvězdy a šel k chatě Kňučákově. Zabouchal klackem na střechu chýše.

"Krá-krá! Nastup hlídku, Kňučáku! Krá-krá!"

Kňučák v chatě se převálil na lůžko, chvíli se díval do hasnoucího ohně a pak vyskočil. Přihodil dvě polena na ohniště, popadl kamennou sekuru a vylezl z chýše.

"Jak je, Drápe?"

"Fouká od polední strany, něco asi přijde..."

"Tak jdi spat! Já to vezmu nejdřív tuhle k ohradě. Zdálo se mi, jako bych zaslechl vlky."

To pověděl Kňučák a započal hlídku.

Ještě ani neobešel celou osadu a vlk zavyl docela nablízku. Hafaj i Pozor vyštěkli a vyřítili se ven. Zmizeli ve tmě.

Kňučák potěžkal sekuru a šel obhlédnout dobytčí ohradu.

Vlci patrně běhají okolo osady; jejich vytí se ozývá brzo tu, brzo tam. Chvílemi se mihli oba psi mezi chatrčemi. Buď prchají před přesilou, nebo zas pronásledují osamělého vlka.

Dobytěk v ohradě dupal, když vlci zavylí.

Kňučák se vrátil do své chýše a vzal z ohniště ohořelé poleno. Šel s ním k dobytčí ohradě a zapálil u ní připravenou kupku dříví. Když oheň vzplál, uviděl Kňučák, že u vrátek ohrady spadla opěrná kláda. Vzepřel ji znova a vrátka dobře upevnil.

Přiložil na oheň, aby se osvítilo větší prostranství.

Vlci ucouvli. Ale na druhé straně byla mela. Psi se tam rvali s vlky. Zuřivý štěkot a vzteklé vytí burcovalo osadu ze

spánku. Z některých chatrčí vylézali muži a koukali, co se děje.

Rozdivočelí vlci podnikli na osadu náhlý útok. Na dvou místech našli mezi plaňkami chatrného plotu dostatečné otvory, aby se jimi protáhli. Jako šípy se míhali přes osvětlené prostranství a v šeru útočili zběsile na vše, co bylo živé. Dva vlci tahali Kňučáka za kožišinu; měl se jim co bránit.

Sotva se ohnal sekýrou po jednom a dal mu ránu do kožichu, už se druhý vlk zezadu naň sápal.

Před Syslovou chýší se také něco děje. Jeden vlk s hrozným kňučením se svíjí na zadku a druhý se chystá ke skoku na muže, který proti němu nastavuje oštěp s ostrým hrotem.

Sachem Černý havran také vyskočil z chýše a s napřaženou sekýrou honí rozlícené šelmy z tábora. Veverice namáhavě vyšla před chatrč, a netušíc nebezpečí, dívala se, co se děje. Učinila několik kroků po udupaném sněhu a zastavila se pod starým dubem. V záblescích světla zahlédla otce, jak t'al po rozběsněném vlku.

Havrani vítězí! Již všichni bojovníci nastoupili k zápasu a odrážejí vpád vlků do osady. Veverice se raduje z úspěchu boje.

Najednou přeletěl okolo ní černý stín a hup! - ze strany skočil jí na ramena velký vlk. Zakousl se do kožišiny a škulbl hlavou. Překvapená dívka nevydržela vlkův útok a převalila se do sněhu. Vlč trhal cáry z kožišiny, kterou měla na sobě. Vykřikla!

V zoufalé obraně si dívka přikryla rukama obličej a myslila, že je ztracena. Vstát nemohla. Vlč se už svými drápy prodíral roztrhanou kožišinou k jejímu tělu. Už už do ní zatne hltavou tlamu...

Rup! Něco buchlo. Nějaký chlapec skočil. A hle! Odhodlaně vráží do vlka ostrý oštěp. Než rána nebyla dosti mocná, vlč je sice vážně raněn, ale obrací se vztekle po útočnicku. Dívka však je osvobozena, pozvedá se poněkud na sněhu a rozeznává v šeru, jak Havranpírko bojuje s rozlíceným vlkem...

Zle by bylo bývalo se statečným hochem. Vlč ho jedním skokem porazil - ale nežli se mohl zakousnout, již tu byl starý Kňučák a Hbitý sysel. Takřka současně uhodil Kňučák vlka svou pádnou sekýrou a Sysel vbodl oštěp do rozevřené tlamy překvapené šelmy.

Havranpírko vyskočil a i on zabodl oštěp do vlčova kožichu. Nová Kňučákova rána dobila statného vůdce vlčích smeček.

Vtom přichvátal Černý havran, mávaje sekýrou. Skočil k Veverici. Tvář se mu úzkostí šklebila, ale hned přijala výraz uspokojivý, když dcera prohlásila, že se jí téměř nic nestalo. Kožišinový oděv ji zachránil. Povstala a šla si prohlédnout zabitého vlka.

Dva kroky od ní stál Havranpírko a ještě se chvěl rozčilením po divokém zápasu.

Veverice k němu přistoupila a objala ho.

"Jak ti děkuju! Zachránils mne - nikdy ti to nezapomenu!" říkala dívka pohnutě Havranpírkovi a hladila ho.

Hoch byl zmaten. Veverice ho k sobě tiskla a tvář položila na jeho límec. Havranpírko nevěděl, co by jí řekl. Vždyť nic zvláštního pro Veverici neučinil! Je přece docela samozřejmé, že by dal pro ni třeba svůj život. Také ani chvíli neuvažoval, má-li jí jít na pomoc. Jakmile vyhlédl z chaty a zahlédl Veverici pod dubem, hleděl jen na ni. A když vlč skočil na dívku, vrhl se v boj bez rozmyšlení. Stejně bez rozmyšlení by šel pro Veverici proti deseti vlkům a do jakéhokoliv nebezpečí. Bojovat pro Veverici, pomáhat jí třebas s nasazením života, není přece žádné hrdinství, to je radost a povinnost!

Černý havran i všichni ostatní členové rodu, kteří se tu po vítězném boji s vlky shromáždili, pochvalovali zmužilého hochu. Kňučák byl hrdý na svého odchovance a spokojeně pokňučoval. Oba psi, unavení a zle pokousaní těžce oddychovali, ležíce ve sněhu.

Pět zabitých vlků bylo přitaženo na náves k dubu. Jistě bylo několik dalších zabitých a poraněných ostatními vlky roztrháno. Drzá smečka byla tedy citelně oslabena a neodvážila se dnes již nového útoku. Proto byla teď v osadě veselá nálada. Nikdo nebyl vážně poraněn.

Veverice měla ovšem kožišinový oblek úplně roztrhaný. Na prsou a na boku se ukázala krev. Dívka sama si otřela rány hrudkou sněhu a řekla, že to ani za obvaz nestojí.

A všichni se zase rozcházelí do chatrčí.

Havranpírko za sebou táhl svého vlka. Bude mít kožišinu, hoj! Ohlédl se ještě k sachemově chatrči. Zdálo se mu, že Veverice naň něco zavolala.

Vlezl v chýši opět do svého pytle. Než usnul, umiňoval si, že bude vždycky dávat pozor na Veverici, aby se jí nic nestalo. Rád půjde pro ni i do největšího nebezpečí. Ano - čím větší nebezpečí, tím bude radši!

Kňučák přihodil na oheň u ohrady nové dříví.

Vlci se již neukázali.

Psi leželi pod totemovým sloupem a olizovali si rány. Osada Havranů opět ztichla. Zimní noc je dlouhá.

Kapitola druhá - LUPÍČI

Pohněvaný Divous vskutku odešel z osady. Kráčel neustále po mírném svahu k lesům a byl by snad došel až někam na Doly, kdyby nebyl tak malátný. Sněhem se mu špatně šlo. Někdy zapadl až nad kolena.

V ruce držel oštěp, který si vzal doma v chatě na cestu.

"Ani kousek! Ne a ne! Nikomu nic nedám. Celého jezevce sním sám, kdybych měl prasknout! Však já ho, tlust'ocha, najdu. Budete koukat na Divousa!"

Namáhavě si prorazil cestu pichlavým roštím a usedl na vyvrácený kmen. Prudce oddychoval.

"Já vám tam nebudu hladovět! Nedají ani zrní, ani krávu, ani tele! Neřadí! Pro koho to schovávají? Copak obilí není mé?"

Dobytěk není můj? Slyšíš, Černý havrane, mé je všechno jako tvé! A ty bys mě nechal hladem pojit!" Takto by byl Divous vyčítal snad až do večera. Kdyby byl býval jasné mysli, byl by věděl, že v takovém stavu, v jakém je, nic kloudného ulovit nemůže a že je zcela pošetilé doufat v ukořistění tlustého jezevce. Ale Divous se musil vyhnout, musil lát všemu světu, aby si ulehčil. Zakrýval tím svou velkou vinu, kterou dobře v nitru cítil a která ho páčila stejně jako bídná kořalka, kterou si z přiděleného obilí připravoval.

Zaprašťelo křoví.

Divous se rozhlédl. Pomyslel si, že to snad tlustých jezevec jde mu naproti.

Zaprašťelo znovu a Divous s překvapením zjistil, že je obstoupen několika cizími lovci. Všichni byli ozbrojeni. Jeden z lovců, s jízvou na tváři, vykročil k Divousovi a zvolal přísně: "Jaký tvůj totem?"

Divous odpověděl: "Havran! A jaký váš?"

Cizí lovec se ušklíbl. Neodpověděl na otázku, ale znovu se ptal:

"Kde máš zvěř? Nu, vidím, že tvůj oštěp dosud krví kořisti se nezbarvil. Havrani jsou slavní lovci!" Mluvil zřejmě s posměchem.

"Ani vy se nepotíte pod tíhou kořisti!" odsekl Divous. "A vari odtud! Překročili jste hranici našeho území."

"Co nám do Havranů! Není jich! Poslední Havrani zajdou s tímto sněhem a jejich území bude rozděleno našim rodům. Nebojíme se Havranů! Hau-hau!"

"Aha, vy jste Bobři, už vás znám! Říkají vám všude 'Silné huby', a nikoliv nadarmo. Klidte se!"

Divous ani nemohl zakončit svou řeč pohrůzkou, kterou už měl na jazyku. Jakmile cizí lovci zaslechli, že je nazval Silné huby, vzplanuli hněvem a vrhli se na Divousa. Povalili ho tváří do sněhu a svázali mu ruce na zádech.

"Neřádi, neřádi!" křičel Divous, máje obličej plný sněhu.

Lovec s jízvou na tváři kopl Divousa a poručil mu, aby usedl.

Teď Divous ztratil zmužilost. Viděl, že je s ním zle. Sklesle se díval po lovcích, nenapřahuje-li některý z nich na něj ostrý oštěp nebo sekýru.

Lovci z rodu Bobřů, usazeného při dolním toku Motolského potoka na druhé straně Vltavy, se radili, co se zajatcem udělají.

"Co s krákoravým Havranem! Výkupné za něj žádné nedostaneme a tahat se s ním domů do naší osady nestojí za to. Hau!"

"Zabijeme ho!" navrhoval druhý lovec. "Vyšli jsme přece za loveckou kořistí, abychom domů přinesli potravu. Nebudeme se tedy zdržovat babským žvaněním. Ale ty nás vedeš, Bobříku, rozhodni sám. Hau!"

Bobřík, mladý ještě lovec silného těla, s jízvou na tváři, promluvil:

"Naše ramena ještě nejsou zatížena kořistí. Šedý bobr v osadě by nás nepochválil, kdybychom u táborového ohně vypravovali: Nic jsme neulevili, jen jednoho skřehotavého Havrana zabili. Ženy a dívky by se posmívaly, že ruka a čtyři (5 a 4) Bobři přemohli vypelichaného Havrana, ale nepřitáhli k ohništi ani vodní myš. Přivažte tedy Havrana k buku, ať se o něj vlci postarají za urážku, kterou nám vmetl v oči. My půjdeme dále hledat kořist! Hau, hau!"

"Jsi moudrý, Bobříku!" pochvalovali všichni.

Lovci se chopili Divousa, ač je kopal a kousal, a připravovali řemeny, aby ho přivázali.

"Pro Velikého ducha, Bobři, pusťte mne!" prosil Divous. Podařilo se mu kleknout před Bobříkem: "Povím vám, jak snadno nabudete kořisti - moc masa - hromadu masa - pusťte mne!"

"Zakrákorej tedy, co víš!" nevrle, ale s jistou zvědavostí pravil vůdce tlupy.

"Milí Bobři, drazí Bobři! Vy jste první lovci v celém údolí Veliké řeky! Vy jste první hrnčíři, vaše ženy tkají -"

Bobřík kopl ležícího Divousa.

"Ach, povím vám o dobytku. U nás v dobytčí ohradě tamhle u potoka jsou tři krávy, jalovice, tele a býk - i ovce! Krásné krávy, oj, oj, tolik masa!"

Bobři teď zvědavě naslouchali. Divousova zpráva vzbudila u nich veliký zájem.

"Sachem Šedý bobr nám zakázal všeliké bitky se sousedy!" ostře poznamenal Bobřík.

"Ach, ach!" pokračoval Divous a usedl. "Nebude potřeby bitky. Lehce se zmocníte dobytka - bez zápasu! Sachem Černý havran vyhlásil na zítřek den lovu a všichni muži odejdou z osady do lesů... Jen řemen přehodíte krávé kolem krku a povedete ji, kam budete chtít."

"Hola hoj! To by mohlo být něco pro nás!" zaradovali se Bobři, vítajíce zprávu o snadné kořisti. Jak slavně by je v bobřím rodě uvítali, kdyby přivedli dobytek. Pomsty chudých Havranů by se obávat nemuseli, neboť bobří rod je silný a udatný.

Lovci rozčileně rokovali a všichni živě vyjadřovali svá mínění. Divous na ně ustrašeně pohlížel, ale už s jakousi nadějí na úspěch. Zradí sice svůj rod, připraví jej o poslední statek, ale co na tom! Když Černý havran zakázal porazit krávu pro rod Havranů, ať si ji tedy vezmou Bobři!

"Tedy zítra na osadu Havranů!" zakončil poradu Bobřík.

Divousa nepřivázali ke stromu, ale ruce mu nechali spoutané.

Šli pak všichni hlouběji do lesa. Přešli vršek a pak se utábořili za skalkami pod hustými smrky.

Už mnoho nehovořili. Věc byla rozhodnuta. Setmělo se a zafoukal vítr.

Bobři si vytlačovali v úkrytech skalek sněhové pelechy a chystali se k spánku. Každý z nich zapíchl vedle sebe do sněhu svůj oštěp. Zajatec ležel u nohou Bobříkových.

Všichni se zachumlali do svých kožichů a usnali v myšlenkách na zítřejší podnik. V noci dva vlci obíhali okolo, ale utekli, když se lovci probouzeli a zvedali z pelechů.

"Je mi zima," řekl Toulavý bobr a klátil sebou, aby se zahřál.

I někteří z ostatních lovců se zvedali a tančili tanec pro zahřátí. Prolézali křovinami, vystupovali na skalky a potom

po pupovali do dolíku. Tu se dostali do louže, pokryté jen slabým ledovým škraloupem. Led se s praskotem tříštil. Lovci počali na sebe stříkat vodu, a když byli hodně pomáčení, odcházeli do svých pelechů. Než došli, na studeném větru zmrzla na nich voda a lovci si libovali, že je ledová pokrývka bude chránit proti dotěrnému větru. Chvillemi zašumělo v silných korunách stromů, větve se rozhoupaly a někdy souš zapraskala. Nárazy větru věštily brzkou změnu počasí.

Mlhavé jitro brání rozhledu. Lesy jsou zatíženy řídkými chmurami a šedivá obloha leží nízko nad zemí. Vítr se točí od severozápadu opět na jihozápad a začíná drobně mžít.

Tlupa Bobrů se opatrně doplížila na táhlé návrší, jež se v několika mírných vlnách sklánělo k osadě Havranů.

Ukryli se za křovím a pozorují probouzející se život v osadě. Divous a dva hlídači zůstali opodál v zakrytém dolíku.

Pršelo víc a víc. Bobři potichu dojídali zbytky svých zásob. Bobřík přitahoval kamennou sekyrku k topůrku novým řemínkem.

Z některých chatrčí vystupovaly obláčky bledě modrého dýmu. Občas někdo přešel po návsi. Nic neukazovalo, že by se Havrani chystali na velký lov.

Dva muži nesli veliké prázdné hrnce a vešli do ohrady k dobytku. Otevřeli seník v rohu ohrady, vynesli náruče suché trávy a rozdělili je kravám i ovčím. Pak došli.

Děti z chatrčí přibíhají do ohrady a nedočkavě nastrkují hrnky na připadající jim podíl mléka. Havranpírko je mezi nimi.

Oříšek a Jatelinka dostali mléko a hned z hrnku upíjeli, až se jim nosíky omočily. Ostatní děti se nedočkavcům posmívaly.

"To přece aby mně hrnek nepřetekl!" vysvětloval Oříšek.

"Koukej, že mám moc plný hrnek! Vždyť by se mi to rozlilo!" protáhle vykládala Jatelinka a jazyčkem si hbitě olízla rty.

"Počkej tu chvíli na dešti a zas ti bude hrnek přetékat!" zlobili ji hoši.

"Kluci!" zavolal Havranpírko. "Co je s lovem? Nevíte nic?"

"Sachem ještě ani z boudy nevylezl, proto nic nevíme," odpovídali hoši, z jejichž chování i řeči bylo vidět, jak si Havranpírko svým nočním dobrodružstvím s vlkem získal vážnost. Hleděli k němu jako k hrdinovi, který co nevidět vstoupí mezi muže a bojovníky.

Z náčelnické chaty vystoupil Černý havran. Rozhlížel se po osadě, po obloze i po okolních lesích.

Jatelinka k němu přistoupila a podávala mu hrnek mléka. Sachem jej přijal a šel se pomodlit k rodovému totému.

Hluboce se poklonil před ochranným sloupem.

"Klaním se ti, Veliký duchu! Budiž s námi po tento nový den! Nedopust' na nás nic zlého! Ochraňuj svůj věrný rod!"

Sachem omočil prsty do mléka a postříkal totemový sloup. Pak se sám zhluboka napil a podal hrnek Jatelince. "Tumáš, dones Veveřici!"

Když dívka odešla, poklonil se Černý havran znovu totemu, rozepjal ruce a nahlas provolal:

"Toteme našich předků! Prosím tě, oznam nám, je-li tvá vůle, abychom dnes vyšli na velký lov!"

Černý havran stál vztyčen před sloupem jako velekněz, který mluví s bohem za svůj lid.

Dešť omyl totemový sloup, takže se leskl, a voda stékala po něm k zemi, kde se ve sněhu ztrácela.

"Odpověz mi, toteme našeho rodu!" volal Černý havran a povzněl hlavu. Několik mužů se shromáždilo za ním.

Zavál větřík a těžké dešťové kapky pleskaly do otevřených očí náčelníkových, Černý havran sklonil hlavu, nechal vytéci vodu z očí a prohlásil k okolostojícím:

"Veliký duch nechce, abychom šli na lov. Podrobme se jeho vůli."

Černý havran odešel do své chýše a shromáždění Havrani se rozešli.

Zatím Bobři ze svých úkrytů vše pozorovali. Nerozuměli ovšem slovům, ale přece uhodli, že se Havrani na lov nechystají. Vrátili se k Divousovi a hněvivě naň doráželi, že je oklamal. Havrani na lov nejdou!

"Jak by šli v takovém dešti? Vždyť vidíte, jak se leje? Copak je možno lovit? Ale uvidíte, až přestane, že lov bude."

Bobři čekali trpělivě až do poledne. Tu na chvíli přestalo pršet, ale sotva Bobři znova obsadili pozorovací výšinu, spustilo se opět.

"Dnes už je konec!" rozhodl Bobřík. "Půjdeme si nalézt úkryty na noc!"

Dal znamení a celá tlupa i s Divousem, jemuž zase svázali ruce, vrátila se do lesů.

V noci slabě přituhlo. Ráno zazářilo sluníčko. Otvíral se hezký den.

Z osady Havranů vyrazil houfec lovců. Jen ženy a děti zůstaly doma.

Havranpírko se díval smutně za výpravou. Nebyl přijat mezi účastníky. Hocha to velmi trápilo. I rozběhl se za odcházejícími lovci a prosil sachema, aby ho přece vzal s sebou.

"Nemůžeš s námi, hochu! Jdi zpátky a hlídej osadu! Víš, že všichni jdeme na lov, doma nikdo nezůstal. Ty budeš dávat pozor na všecko!"

Havranpírko se zamračil, nicméně v nitru byl potěšen projevenou důvěrou. Odmílovat už nesměl. Co sachem řekne, je nezvratným zákonem. Obrátil se tedy a pomalu se vracel.

Lovci zašli do lesa. Chvillemi se rozlehl štěkot psa. Sachem vzal s sebou jen Hafaje; Pozor nemohl na lov - sotva běhal, jak byl od vlků zřízen, a proto zůstal v táboře.

Ženy i děti se těší, že dnes bude dobrá večeře. Kéž by jen muži přinesli hojnou kořist!

Havranpírko s klackem v ruce obcházel osadu a přesvědčoval se, že je vše v obvyklém pořádku. Sedl si na bobek a hovořil s churavým Pozorem. Pes měl na žebrech roztrženou kůži, z jednoho ucha mu visel cár, levá přední noha byla nehybná - a co měl ještě drobných ran po celém těle!

Hoch hladil ubohého Pozora, jenž lízal sníh. Pes tak tišil palčivost, která ho stravovala. Nikdo mu rány neošetřil... Byli

tehdy lidé vůbec tvrdí k tělesným útrapám. Ani s nemocnými a raněnými lidmi se nemazlili - natož s churavým zvířetem! Z chatrče vyšla Veverice.

Šla namáhavě, ale přece se pohybovala dosti rychle, když se opírala o hůl. Nesla na misce trochu mléka. Zavolala na Pozora, pes ihned poslechl a připlazil se k ní.

Dívka položila misku na zem a divila se, že Havranpírko nešel s lovci.

"Hlídám tábor!" sebevědomě jí ohlásil hoch a zatlačil misku s mlékem do sněhu, aby ji pes nepřevrhl.

"Napij se, Pozore, napij, statečně jsi bojoval!" řikala Veverice vlídně a pes vrtěl ohonem.

Slunce už trochu hrálo. V kožíškových oděvech bylo až nepříjemně teplo. Havranpírko šel znovu na obhlídku. Obešel i dobytčí ohradu, podíval se k rybníku, kde se voda rozlévala na led kolem břehu, a vrátil se.

V chatě si vyhledal svůj topor s nastrčeným kamenným mlatem z hladkého buližníku. Přitom shodil na zem pytlíček se žlutými zrnky. Vzal pytlíček s tajemným kouzlem do ruky, a usednuv na pařez, přebíral se v zlatém písku. Lesklá zrnečka se mu líbila.

"Chceš?" otázal se Veverice, nabízeje jí hrstku zlata. Dívka k němu přistoupila, vzala zlatá zrnka do ruky, pohrála si s nimi a řekla:

"Je to hezké, ale co s tím?"

A vrátila zlato hochovi.

Havranpírko pohleděl na svůj mlat a najednou ho něco napadlo. V topůrku bylo několik dosti nepatrných dírek - doličků. Položil si mlat přes koleno a do dírek topůrka zatlačil zlatá zrnka. Některé nechtělo dosti držet. I vzal kámen a zatloukl zrnka pevně do dřeva. Poznal přitom, že se zrnečka nerozbila na prach jako kamínky, které znal, nýbrž poddávala se ranám a rozklepala se do šířky podobně jako hrudka měkkého sněhu nebo hlíny. Dokonce tepáním se i dvě zrnka spojila dohromady v jedno... To je přece podivná věc - že ano? Havranpírko žasl. Žádný kámen tak nelze rozplácnout nebo spojit. Vskutku - zvláštní to kouzlo! V topůrku se zalesklo několik třpytivých bodů.

"Koukej, Veverice! Říkáš, že to není k ničemu!"

"Vidíš, to se mi líbí!" přiznávala dívka a s obdivem hleděla na obratného chlapce, jak hrotem pazourku úmyslně vrtá malé doličky do topůrka a vyplňuje je pak zlatými zrnky.

"Aj, aj! Tys udělal tady náš totemový znak!" vykřikla za chvíli užaslá dívka.

Vskutku, na topůrku mlatu se leskl havraní znak, vbitý tam z lesklých zrněk.

"To je krásné - udělej mi také totemovou značku na nůž," prosila Veverice a podávala hochovi svůj nůž, který vytáhla za pasem. Byla to štěpinka ostrého pazourku, zastrčená a zatmelená v rukojeti z jeleního parohu.

Havranpírko, potěšen uznáním, kterého se dostalo jeho objevu, dal se hned do práce. Avšak brzo hlásil Veverici, že to nejde. Nemohl vyvrtat dírky do parohové rukojeti. Bude si musít na to vzít lukové vrtidlo, jako když se provrtává tvrdý kámen. - - Povstal, aby si došel pro luk.

Vtom se osadou rozlehl válečný pokřik, několik cizích bojovníků proletělo návsí a hned otvíralo vrata u dobytčí ohrady.

V osadě se vše dalo do hrozného křiku. Ženy volaly nepřítomné muže, děti ječely a řvaly.

Cizí bojovníci si nikoho nevšíмали a vyváděli z ohrady dobytek. Krávy i ovce!

Ženy, vidouce lupiče odvádět jediné bohatství rodu, v šíleném zoufalství se vrhly holými rukama na drzé Bobry a tahaly dobytek zpátky do ohrady.

Lupiči však surově strkali do žen, až se potácely a padaly na zem. Pak si uvazovali krávy na řemeny. Býk se jim mocně vzpíral.

"Pro Velikého ducha, neberte nám dobytek!" křičely ženy a hrůzou vyvalovaly oči. Jedna skočila zezadu na Bobříka, a chytivši jej za hlavu, strhla ho k zemi. Bobřík ihned vyskočil a kopl zuřící ženu.

"Kdo na nás sáhne," vykřikl, "toho zabijeme! Vezmeme si váš dobytek, protože ho potřebujeme. Nechte nás a nic vám neuděláme! Hau-hau!"

Bobři hrozivě vztyčili zbraně proti ženám. Bylo vidět, že jsou hotovi zabít každého, kdo by se jim protivil. Ženy ucouvly, ale v zoufalství se svíjely po zemi, rvaly si oděv i vlasy a křičely tak strašlivě, jak k tomu donutí jen nejvyšší hrůza a děs. Sršely nenávistí k lupičům, ale viděly, že jsou proti nim bezmocné. Ve chvíli ztratí rod všechn svůj statek; bude nadobro ochuzen.

"Co s námi bude! Běda, běda, běda!" kvílely nešťastnice. "Kde jsi, Černý havrane, Drápe, Suku, Sysle, Kňučáku - kde jste, naši silní muži? Zabte lupiče, zabte drzé Bobry! Berou nám všechno, všecičko, slyšíte, udatní muži?"

Bobři odvedli krávy i ovce za osadu. Býk se jim tolik vzpouzel, že ho raději pustili na svobodu. Rozběhl se k lesu. Ženy i děti novým ječivým rykem doprovázely býkův útěk.

Čilý Havranpírko využil této chvíle, kdy byli všichni zaujati vzpurným býkem, a zahnal ještě s několika hochy zbývající kozy a vepře sněhovým příkopem stranou za křoví a přikázal druhům, aby je tam dobře hlídali. Sám bystře pokukoval po vetřelcích, co dělají.

Vůdce lupičů Bobřík ještě s dvěma druhy prohlížel všechny chýše osady. Nenašli už žádnou kořist, viděli jen chudobu a nouzi.

Z náčelníkovy chýše vytáhli sličnou Veverici.

"Tvé oči, divko, jsou jako jiskry! Tvé tělo se prohýbá jako raněná laňka v léci - ty musíš s námi!" zvolal Bobřík a popadl Veverici za ruku.

Dívka se vzpírala, ale dva mladíci ji popadli a napolo vedli, napolo nesli okolo chaty ven z osady. Bobřík šel napřed.

Ještě nedošli za vrátka, vyrazil na ně Havranpírko jako podrážděná zmijs. Zatočil kamenným mlatem a s výkřikem "Pusťte ji!" uhořel jednoho Bobra přes hlavu, až to buchlo. Mladík se zapotácel, poklesl a pak padl do sněhu. Druhý mladík pustil Veverici a taktak že uhnul nové ráně rozlíceného hochy. Skočil po něm, chytil Havranpírka za krk a sevřel

vší silou, až hochovi hlava bezvládně sklesla. Odhodiv pak hocha stranou do sněhového náspu, zvedl ležícího druhá a nesl jej dopředu k tlupě. Bobřík sám zatím uchopil Veveriči, a pohroziv jí oštěpem, donutil ji, aby ho následovala z osady.

Opodál se již sešla všechna tlupa. Tři krávy, jalovice, tele a houfec ovcí je slušná kořist. Lupiči jsou veselí, jen se obávají, že jeden z nich, Šilháč, je zabit.

Šilháč leží ve sněhu úplně nehybně. Dva Bobři mu třou hlavu sněhem. Za chvíli mladík otevřel oči. Žije! Kožišinová čepice značně zmírnila úder, takže mladík byl jen na chvíli omráčen. Už začíná i mluvit! Odvedli ho k tlupě.

"Toho psího kluka jsem zamáčkl!" končil vypravování Zubatý bobr. "Leží tam na sněhu, ničema!" Veverice v slzách sklonila hlavu.

Bobřík dal rozkaz k pochodu. Šilháče chtěli nést, ale mladík se jim vytrhl a nedal jinak, nežli že už půjde sám. Skutečně šel, a čím dál tím lépe. Zato Veverice jde namáhavě a Bobřík vidí, že ani hrozbami ji nedonutí, aby kráčela rychleji. I poručil porazit smrček a dva Bobři jej táhli jako saně. Veveriči položili na smrček. Postupovali dosti namáhavě a pomalu. Dobytek se vzpouzel, takže musili použít všemožného lákání i donucování, aby se dostali vpřed.

Brzy se připojili k tlupě i oba hlídači s Divousem.

Veverice překvapeně pohlédla na Divousa, avšak nepromluvila. Byla tak zničena pohromou rodu i vlastním zjetím, že si jen přála zemřít.

Bobřík ustavičně pobízel k spěchu. Nebylo sice ještě ani poledne, takže nehrozilo nebezpečí, že by se snad Havrani již z lovu vrátili a zahájili pronásledování, ale Bobřík se obával, aby se nezdrželi obtížemi cesty tak dlouho, až je soumrak zastihne dříve, nežli přejdou Velikou řekou. Je k ní dosti veliký kus cesty a mnoho hustých křovin a lesních porostů velmi ztěžuje postup.

"Kupředu, bratři!" volal. "V táboře nás uvítají s pochvalou a zpívat se bude u ohně o naší výpravě."

"Tak už mne pusťte!" prosil Divous a vyzvedl svázané ruce.

"Nepustíme!" odpovídal Bobřík. "Pomohl jsi nám ke kořisti, ale ruce ti rozvážeme, až budeme za Velikou řekou!"

"Vždyť už hladem pojdu," hněvivě vybuchl Divous. "Jste neřádi!"

Jeden z Bobřů strčil do Divousa, až zaryl hlavou do sněhu. Divous nemohl nebo už ani nechtěl vstát. Ležel a křičel:

"Silné huby jste, silné huby!"

Veverice se s ošklivostí odvrátila od Divousa. Slyšela dost, aby uhodla, co se stalo. Zradil vlastní rod.

Houští praskalo. Dobytek musel kupředu, Bobři nepovolili.

Kapitola třetí - ZMAŘENÝ ÚKLAD

Ženy v osadě se nemohly utiшит. Nařikaly nad ztrátou dobytka, až srdce usedalo. Rod teď vyhyne hladem.

Ke všemu ještě lupiči odvěkli Veveriči, naději havraního rodu.

A za chatrčemi leží Havranpírko - snad zabítý!

Nevýslovná bída stihla nešťastný rod...

Některé ženy šly do lesů, aby přivolaly lovíci muže, avšak nevěděly, kam jít, a bloudily sem tam po lese.

Jiné ženy přinesly Havraní pírkó na návěs pod starý dub. Když ho položily, hoch pohnul rukou a položil si ji na srdce.

Ženy se potěšily, že hoch již brzo přijde k sobě. Omývaly mu hlavu i prsa.

"Kde je Veverice? Kde je? Kam se poděla?" šeptem volal hoch, maje stále oči zavřené.

"Už mluví!" zajásala žena a dala hochovi do úst kousek sněhu.

Za chvíli hoch zatřepal nohama, přebral se, a zvedaje ruku, slabým hlasem se pokoušel vykřiknout: "Pusť ji!"

Pak otevřel oči, vyjeveně pohlížel kolem sebe na ženy a děti. Vzpomínal, co se s ním stalo. Pozor k němu přiskákal a olízl mu obličej.

Jako by tím Havranpírko přišel úplně k vědomí, posadil se, rozhlédl se po okolí a mluvil již dobře.

Když mu řekly, že Veverice je zajata u lupičů, zhroutil se jako podřátý. Ženy ho odnesly do chatrče a položily na lůžko.

Osadou se rozléhalo žalostné kvílení, vycházející ze všech chat. Děti vyběhly na kopeček a dávaly se za lupiči, i když je už dávno nebylo vidět. Brečely srdečně. Teklo jim z očí a z nosů do rozervaných úst. Sotvaže jejich nářek na okamžik utichl, spustilo některé znovu a hned se opět přidal celý sbor v usedavém vzlykotu.

Havranpírko utekl ošetřujícím ženám, když mu šly k potoku pro vodu. Opíraje se o hůl, vyšel mezi chatami za osadu.

Pozor přihopkal k němu a držel se ho. Hoch se již poněkud zotavil a krácel teď dosti pevně po stopách lupičů. Po chvílích se ovšem musil zastavovat, aby si oddechl.

Havranpírko se cítil odpovědný za pohromu, která postihla těžce zkoušený rod. Byl ustanoven strážcem osady a sachem mu uložil, aby dával pozor. A on se dal překvapit drzími lupiči! Skoro všechen dobytek je pryč! Veverice odvečena! Co jen řekne Černý havran!

Pozor hopkal po třech před Havranpírkem. Velmi snadno četl stopu lupičské tlupy v měkkém sněhu i na místech, kde sníh již roztál a prokoukla holá pastvina. Potůčky vody proudily ze všech svahů a v dolících se hromadily louže.

Bystrý Havranpírko již postihl cestu lupičů. Netáhli ani podél potoka, kde bylo teď už velmi mokro, ani po návrších, kde hustý porost tarasil průchod, nýbrž postupovali téměř napořád směrem západním podél lesních okrajů. Tu jim pastviny a palouky, jen tu a tam zarostlé, nečinily překážek. Když se však v půli cestě k Vltavě hustý prales rozšířil až do údolí potoka, učinili lupiči oblouk k jihu, aby přes Doly obešli překážku schůdnější cestou.

Havranpírko, velmi již unavený, zahrnul za skupinu křoví a najednou se zarazil: mezi háji na planině k poledni postupuje karavana lidí.

Hoch je nemohl z dálky dobře rozeznat, ale pak s výkřikem: "To jsou naši!" rozběhl se směrem k nim.

Byli to jistě Havrani vracející se z lovu.

Kráčeli k východu jeden za druhým, směrem od Zátíší. Chvillemi mizeli za křovinami nebo v proláklínách země, ale objevovali se znova. Havranpírko k nim utíkal, co mohl, ale nevydržel běžet víc než asi padesát kroků. Sklesl na zem a nemohl se ani zvednout.

Pozor se postavil nad ním a nechápal, co se s hochem děje.

Havranpírko se žalostí rozplakal. Havrani na dohled, a on jim nemůže dát tak důležitou zprávu!

Silou vůle přinutil své nohy, že mohl vstát, ale jakmile učinil několik kroků, klesl znovu.

Havrani zajdou brzy do lesa a nic se nedovědí!

"Veliký duchu, pomoz ubohému Havranpírkovi zachránit bohatství rodu! Dej novou sílu jeho nohám, aby ho nesly jako jindy - nebo změň cestu Havranů, aby ho zde našli ležícího! Ale musí to být honem, nebo je všechno marné..."

Hoch už poznával, že Havranů nedostihne. Byl příliš vysílen. Popošel opět několik kroků, ale musil se chytit stromu, aby nepadl.

Kus kůry se odloupl z kmene a zůstal mu v ruce. Pustil jej na zem a beznadějně se naň díval.

Kdyby byl býval vzal s sebou některého chlapce z osady, mohl teď po něm poslat Havranům vzkaz a muži by byli hned přispěchali vyrvat ještě včas lupičům rodový statek. Ale teď je sám a nemá, koho by poslal.

Pes zakňučel. Bylo mu divné, že hoch stojí na místě, když přece stopy jsou tak zřejmé a čerstvé!

"Ach Pozore, kdybys uměl mluvit! Běžel bys tam k Černému havranovi - - Hoj! Naučím tě mluvit! Budeš mluvit poselství! Zachráním dobytek i Veveriči!"

Havranpírko ve velikém rozčilení hmátl po odhozené kůře. Rozbil oblázek, který tu vedle ležel, a ostrým úlomkem hbitě vyrýval značky do hladké plochy syrové kůry. Pak si strhl opasek a přivázal kůru řemínkem psovi na hřbet. Polichotil mu a vedl ho několik kroků na volnější místo.

V dálce již Havrani zacházeli do lesa. Je vidět ještě několik posledních lovců.

"Pozore, hled' - tam! Krá-krá! - Běž!"

Třikrát to vzrušený hoch opakoval a vztaženou rukou ukazoval na vzdálené Havrany. Konečně pes porozuměl. Uviděl lidské postavy u lesa, zaštěkal a rozběhl se k nim. Jde mu to špatně, hopká namáhavě. Zastavil se a ohlížel se na Havranpírka.

Hoch mu rázně pokynul, aby běžel dál. Uviděl ještě, jak pes s obtíží přeskočil jakýsi výmol.

Zatmělo se mu v očích. Svalil se na mokrou zem.

Z nosu mu vytéká červený pramínek. Říne se po tváři a smáčí kožišinu na rameni rudou barvou. Havranpírko zavírá oči a leží nepohnutě. Zdá se mu, jako by ho někdo jemně hladil teplou rukou... Milý a konejšivý pocit blaha, jako v náručí dávno ztracené matky... Ano - ví už - Veverice je u něho... Je šťasten - necítí únavy ani bolesti...

Nad paloukem jása skřivan...

Černý havran vede své lovce z výpravy domů. Kořist je slabá. Zvěře je málo. Tak asi na dva - tři dny potravy bude a pak znova hlad. Lovci proto jdou nevesele, bez hovoru.

Slunce je na obloze dosti vysoko - dojdou ještě pěkně za dne. Nemusí pospíchat. Však jsou už za celý den uběhání.

V lesích je ještě mnoho sněhu. Dešť a slunce strávily sníh jen na otevřených místech, jinde je ho pořád dost. Lovci jdou lesem cestičkou za sebou, aby se zbytečně neunavili prošlapáváním sněhu.

Sachem se ohlédl po lovcích, kráčejících za ním. Viděl na nich, že jsou zpocení a zemdleni. Dal tedy znamení k odpočinku. Všichni se zastavili a oddechují.

Nosiči jelena se vystřídali.

"Krá-krá!" zadní stráž vykřikla poplašný signál. "Nějaký vlk prý pronásleduje karavanu a je již nablízku," tak zněla zpráva, rychle podaná sachemovi.

"Vždyť je to náš Pozor!" zvolali za chvíli překvapeně lovci. "Odkud to běžíš, Pozore? Vždyť už sotva nohama pleteš!"

Havrani vlídně uvítali uříčeného psa, jenž těžce oddychoval s jazykem vyplazeným. Zpozorovali i kůru, přivázanou na jeho hřbetě.

"Ukaž, co to neseš, Pozore!"

Odvázali řemínek, a když vzali kůru do ruky, volali, že jsou na ní vyryty rodové značky. Prohlédli si je a podali kůru s tajemným nápisem sachemovi.

Nikdo nevěděl, co by to znamenalo. Tázavě hleděli na sebe v úplných rozpacích. Je přece jisto, že Pozor nepřiběhl za nimi jen tak pro nic za nic. Ale kde se tu vůbec vzal? Jak se jim dostal na stopu?

Kňučák a jiní starší lovci prohlížejí kůru spolu s náčelníkem.

"Jsou to naše značky - havraní stopy -," svorně říkají všichni.

"Jak jsou sem tam poházeny!" vykládal Černý havran vážně. "Někdo nám posílá zprávu, stopy jsou přeházeny - jako ve zmatku... Hola, hoj! Vzhůru všichni! Přišla zlá zpráva - něco se stalo! Zmatek v našem rodě!"

Černý havran vykřikl výsledek svého pozorování tajemného nápisu a všichni lovci se shlukli kolem něho. Zapomněli na únavu a potřásali zbraněmi. Něco se stalo - rod je v nebezpečí! Třeba pospíšet na pomoc!

Náčelník dává neprodleně příslušné rozkazy.

Tlupa se rozdělí na dvě družiny. Prvá skupina půjde dále cestou domů a donese kořist do osady. Přesvědčí se, zdali se snad doma něco nestalo. Druhá skupina se obrátí směrem, odkud pes přiběhl, a po jeho stopě vyhledá původce zprávy. Kdyby snad jedna skupina potřebovala pomoc druhé skupiny, zapálí osamělý strom.

Jistě jsou to správné rozkazy. Lovci se však nedomnívají, že by byl snad nějaký nepřítel napadl jejich osadu, neboť se všemi sousedy jsou v pokojných stycích, dosti přátelských. S Volavkami i se vzdálenými Sokoly u zatáčky Veliké řeky je poutá dokonce krevní příbuzenství. A co kdysi bylo mezi nimi a Bobry a Medvědy, je přece dávno zapomenuto...

Co se tedy jen mohlo stát?

Avšak nelze se teď omeškovávat zevrubným uvažováním.

Rozdělení karavany bylo teď okamžitě provedeno. Prvou skupinu povede sám náčelník. Měl velikou obavu, že se snad Veverčici něco stalo s její pochroumanou nohou. Proto teď pospíchal domů.

Druhou skupinu vede Kňučák; dostal i druhého psa Hafaje.

Okamžitě se rozešli a co možno rychle vykračovali.

Kňučák pohladil Pozora, jenž už jen namáhavě běžel a zůstával pozadu. Naštěstí zkušený Havran nepotřebuje, aby je Pozor ustavičně vedl. Stačí jim jeho stopy, otisknuté zřetelně ve sněhu.

Vyšli z lesa a zahrnuli po stopě k severu. Hafaj čmúchal napřed a konečně se rozběhl prudce po stopách. Teď, kdy museli lovci přecházet i místa sněhu zbavená a starou, reznou trávou pokrytá, rádi se oddali vedení Hafajovu.

Postupovali rychle. Přesli úžlabinu, provinuli se skupinami porostu a pak stoupali na mírné návrší.

Tu již Hafaj něco našel. Stál na místě a štěkal.

Starý Kňučák byl také již dosti unaven, nicméně pořád šel v čele. Byl v nitru přesvědčen, že se stalo asi něco mimořádného.

Přichvátil ke psu a vidí, že za Hafajem leží nějaký člověk... Skočil k němu, otočil ležícímu hlavu. Toť Havranpírko! A jak je zkrvácený!

Kňučák vyděšeně vykřikl, až se les ozval.

Jeho Havranpírko, nadějný chlapec, jakého není - leží tu v krvi! Jak se sem dostal? Vždyť měl hlídat v táboře! Hu, něco hrozného se přihodilo!

Už tu byli ostatní lovci a sehnuli se kolem nehybného chlapce. Překvapeně ho prohlíželi. V tvářích jim usedl smutek a ústa se žalem zkrivila. Nikdo ani nehlesl. Hleděli do země.

Kňučák, bolestí ohromen, klesl na kolena.

Přiběhl i schvácený Pozor a líže hochovi obličej.

"Nech ho, Pozore!" zvolal konečně Kňučák a sám otírá hochovi zaschlou krev s tváře. Přitom tlumeně kňučí.

Najednou hoch převrátil hlavu.

Kňučák mu oťel ještě zbytky krve a vykřikl:

"Vždyť on není zabítý - to mu jen tekla z nosu krev."

Havranpírko otevřel oči.

Všichni lovci hlasitě vydechli.

Kňučák vyskočil na nohy a bujaře se otočil.

"Buď chvála Velikému duchu, že mi tě zachoval!" pronesl zbožně a rukou si vytřel oči.

Lupičská tlupa Bobrů si musila konečně také odpočinout.

Dostali se již dosti daleko od havraní osady a nikdo je nepronásledoval, nicméně se necítili dosti bezpečni, dokud dleli na cizím území. Až budou na druhé straně Veliké řeky, hoj! - oddychnou si spokojeně.

Bobřík je zavedl na suchý, výslunný palouk, kolkolem skupinami stromů obrostlý, takže tu byli pěkně ukryti.

Unavení Bobři přivázali krávy ke stromům a sami sesedli se do kola, uprostřed něhož odpočívali ovce a zajatci. Na severní i východní straně postavil Bobřík stráž.

Veverčice byla velmi unavena. Musila cestou často slézat ze saní a překračovat pěšky místa špatně schůdná, zarostlá a skalnatá nebo prostá sněhu. Ani po dobrém sněhu se jí dobře nejelo. Měla co dělat, aby se na smrčku udržela a nesjela do mokrého sněhu.

Hlad souží všechny. Zubatý bobr sice zastřelil šípem zajíce, pěkného samce, ale Bobřík nedovolil rozdělat oheň, aby zbytečně na sebe neupozornili.

Divous najisto není spokojen se svým zjetím, tak dlouho trvajícím. Vypadá, jako by chtěl všechny Bobry povraždit, ale hlasitě už nezlořečí. Bobři se mu totiž ustavičně posmívali, a proto raději mlčí.

Bobřík necítí únavy. Je slavnostně naladěný. Provedl s úspěchem kousek, o němž se bude dlouho vypravovat. Přivede rodu pěkný dobytek a sobě pěknou ženu.

Dívka se sice ještě mračí, ale však si zvykne! Všechny uloupené ženy časem přivyknou a na svůj původní rod zapomenou... Veverčice bude jeho - a bez výkupného!

Bobřík si získá slavné jméno! Už jen kdyby byli za vodou!

Slunce sklánělo svou denní dráhu.

Bobřík dal povel k dalšímu pochodu.

Cesta byla místy velice obtížná. Někde musili i křoviny vysekávat, aby krávy prošly.

Bobři se zaradovali, když z kopce spatřili údolí Veliké řeky. Vltava je zamrzlá; přejdou snadno i s dobytkem.

Jeden z hledačů cesty, vyslaný napřed, přiběhl ve velikém spěchu. Už zdálo se, že je poděšen.

"Nějaká tlupa je tu po straně!" hlásil. "Zdá se, že nám chtějí zaskočit cestu k řece. Nevím, kolik jich je, zahlédl jsem jen několik mužů přeběhnout palouček."

Bobřík i ostatní lovci se polekali. V poslední chvíli snad jim bude kořist vyrvána! Nedopustí to!

Bobřík i se zvědem běželi na vyhlídkové návrší, aby se přesvědčili, co je pod nimi v krajině.

Cizí tlupě se podařilo dostat se Bobrům v bok, a to právě po straně, kudy Bobři musí sestoupit k Veliké řece. Jen tudy vede mírný svah do údolí, kdežto jinde jsou neschůdné skály, kudy s dobytkem nelze sejít. Nezbyvá patrně nic jiného, než se odhodlat k boji a mocí si vynutit cestu k řece.

Bobřík nepochyboval ani chvíli, že ona cizí tlupa jsou Havrani, kteří se jim podivuhodně dostali na paty. Nebál se boje, ale byl mu nevhod. Větší slávu by jeho výprava získala, kdyby přivedl kořist domů bez ztráty jediného muže,

nebo dokonce bez prolití jediné kapky krve. Bobříkovi ustavičně znělo v uších, jak mu sachem přísně kladl na srdce, aby se do bojů nikde nepouštěl...

Vrátil se k tlupě zaduman.

Pak zavolal hbitého mladíka a řekl mu, aby zkusil přece nalézt nějaký sestup k řece po této skalnaté straně. Mladík se ihned rozběhl.

Tlupa čeká potichu. Nikomu není do hovoru. Tuší, že je čeká těžký boj.

Se vši možnou opatrností stíhal Kňučák se svými lovci tlupu lupičů. Havranpírko byl s nimi. Nedal a nedal jinak, nežli že půjde také.

Kňučák zjistil, že Bobři míří k řece, kterou bezpochyby chtějí přejít po ledě. Není jiné rady, nežli že Havrani musí lupiče zaskočit dříve, než řeku dostihnou. Kňučák se tu dobře vyznal a věděl, že z návrší, po kterém vede stopa Bobrů, nelze k řece sejít jinudy nežli jedinou cestou, šikmo po svahu. Na ostatních stranách nelze s dobyt看em proniknout k řece. I postavil své lidi na příhodném místě do zálohy, aby tu čekali na lupičskou karavanu. Domníval se, že Bobři netuší, že by Havrani byli nablízku.

Z opatrnosti vyslal jednoho muže na vršek, aby z úkrytu obhlížel okolní krajinu a hlásil, co by podezřelého spatřil. Čekali tak hezkou chvíli, že už jim to počalo být divné. Kňučák starostlivě přecházel mezi stromy sem tam. Lupičská tlupa už by tu přece měla být...! Či snad přece uhnuli jinudy?

Konečně se ozval praskot v křoví a vyřít se vyslaný vyzvědač, udýchaný tak, že ani nemohl mluvit.

Vyrazil ze sebe: "Už jsou dole! - Tamhle u řeky! - Obešli nás skalnatým úbočím!"

V mžiku pádili všichni dolů k řece, kam jim bylo ukázáno. Havranpírko s Pozorem se belhali za nimi.

Kňučák běžel jako mladík s mlatem zdviženým nad hlavou. Ostatní Havrany nebylo potřebí pobízet. Prahli touhou pomstít se drzým lupičům. Dověděli se již od Havranpírka, jaká pohroma stihla jejich osadu. Trásl se rozčilením a nedočkavostí, aby vybojovali na Bobrech svůj rodový majetek nazpět. Proto se jejich nohy jen kmitaly mezi lesními stromy a jeden druhého předstihoval v dychtivosti, aby již dopadli lupiče.

U Vltavy se zatím shromažďovala na volném prostranství lupičská tlupa.

První Bobři se zajatým Divousem byli už na břehu, ale jiní teprve slézali ze skalnaté straně. Těžce se tamtudy prodírali, a zejména s kravami měli veliké nesnáze. Ovce sešplhaly dobře.

Tu již od lesa zaznívá bojovný pokřik: "Krá-krá-krá!"

Kňučák první se řítí kupředu, pes Hafaj podle něho. Za ním porůznu ostatní jeho bojovníci.

Bobřík v poslední chvíli pobízí své lidi k největšímu spěchu. Krávy šťastně vtlačili na led. Ještě ovce sem nutno vehnat, ale ty jako vrtolavé motají se ve zmatku. Bojí se vody, která zatopila pukající led podél břehu.

Už tu jsou Havrani jako rozlícená bouře. Počtem sotva se rovnají Bobrům, nicméně bez rozmyšlení zahajují útok.

Bobři, kteří ještě zbyli na břehu, ustupují a skákají z břehu na rozpukaný led. Pod jedním Bobrem se už okrajový led prolomil. Vylezl však ihned z vody a otřepává se jako zmáchaný pes.

Poslední dva Bobři vlekou Veveřici, která se vši silou vzpírá. Bobři ji strkají z břehu.

Přikvapí Kňučák a zvedá mohutný mlat. Oba Bobři nechávají dívku na břehu a skáčí na led.

Na ledě i na břehu se rozmáhá křik. Obě strany si strašně zlořečí. Vtom se rozlehla rána jako hučivý hrom a doznívá tříštivým praskotem.

Veliká řeka se bouří. Nadouvá se mocně kalnou vodou a ledový příkrov praská silnými ranami a temným duněním. U břehu je již nebezpečno. Voda se žene proudem vzhůru a zaplavuje led podél krajů.

Kňučák zuří. Vidí, že nemůže pronásledovat Bobry za řeku. Sotva by se vrátil s dobyt看em na břeh, neboť rozumí Veliké řece. Za chvíli bude divoký tok pokryt ledovými krami, jež rozdrť člověka, který se mezi ně dostane.

Shromáždění Bobři posměšně hulákají na Havrany a pobízejí dobytek k další cestě po ledě.

"Hnědko, Hnědko!" Veveřice volá na oblíbenou krávu.

Hafaj sestoupil k vodě a hledí na krávu. Bobři už postřehli nebezpečí, namáhají se zoufale velikou kořist zachránit. Pod nohama jim puká led. Poznávají, že každá chvilka prodlení znamená smrt v ledové třišti. Ve zmatku tahají neposlušné krávy sem tam. Bobřík řve rozčileně na své lidi a vysoko mává sekýrou.

"Hnědko, Hnědko!" Kráva otočí hlavu. Zabučela a vzpírá se jít dále.

Hafaj skočil na led a běží za kravami.

"Hnědko, Hnědko!" žalostně prosebným hlasem volá Veveřice. Pes zaštěkal a obíhal kolem krav, jak byl zvyklý na pastvě. Bobři se po něm ohánějí zbraněmi, aby ho odehnali.

Tu se Hnědka vytrhla Bobrům, a majíc štěkajícího psa v patách, pádí se zvednutým ohonem k břehu.

Ostatní krávy za ní. Bobři tahají vši silou za řemeny, ale krávy je táhnou za sebou po ledě.

Hnědka šťastně vyskočila na břeh. Hafaj se vrátil k ostatním kravám.

Vtom led třeskl velikou ranou a táhlé zahřmění dunělo po vltavské hladině. Ozvalo se zlověstné syčení - znamení, že led je v pohybu a tříští se. Místy vyskočila voda uprostřed hladiny do výše, jinde se vzepjala kra a postavila se skoro svisle. A už to šumí a hučí v dravém proudu...

Je zle.

Bobři vyděšeně prchají, aby zachránili životy. Někteří jsou unášeni na ledových krách.

Krávy i s teletem se dostaly sice blízko k břehu, ale bály se vyskočit, neboť tu šuměly divoké vodní víry. Ale Hafaj zaštěkal a polekané krávy se vrhly do vody. Jedna šťastně přebředla, druhá byla unášena proudem. V mžiku připravili Havrani laso a zachytili jim krávu za rohy. Pak se jim podařilo vysvobodit ji ze studené lázně.

Tele je unášeno na ledové kře. Havrani jdou po břehu s ním, aby je v příhodné době vysvobodili.

Zanedlouho narazila kra na břeh a otáčela se. Havrani volali na zvíře, ale hloupé tele se na ně vyjeveně dívalo a na břeh

neskočilo. Rukama ho Havrani nemohli dosáhnout a s lasem ještě nepřiběhli. Už by byla bývala kra zase odplavala, když tu mladý lovec skočil na kru k teleti, a opřev se o ně, sestřčil je z ledu na břeh. I tři ovce byly zachráněny. Dvě však zůstaly na ledě a pluly na kře daleko od břehu. Nebylo naděje, že by je kdo mohl dostat.

Téměř vše bylo tedy zachráněno.

Kňučák se spokojeně rozhlížel. Havranpírko seděl u Veverice a vypravoval jí, co zažil. Poplašené krávy i ovce se uklidnily. Rozvášnění lovci se shromáždili a oddychovali.

Kňučák poručil jednomu lovcovi, aby tu na vrchu nad údolím rozdělal oheň a zapálil osamělý strom. Pojednou se polekaně tázal, kdeže jsou dva Havrani? Scházeli mu do počtu.

Snad nezahynuli na rozbouřené řece? Kdo o nich ví?

Nezahynuli. Šli jen po břehu řeky za ledem, aby se přece někde pokusili zachránit zbývající dvě ovce. Nu dobře.

Na protějším břehu pobíhají čtyři lovci z rodu Bobrů. Ostatní z tlupy lupičů jsou buď unášeni na krách, nebo spadli do vody.

"Veliký duch potrestal hanebné lupiče!" řekl Kňučák a zakňučel.

Ted', když byla práce dokonána, pocítil Kňučák slabost ve všech údech. Nemohl se udržet a usedl na balvan.

Slunce stojí nízko nad západem. Po obloze vystupují chmury. Všichni potřebují odpočinku. Od řeky fouká studený vítr.

"Nezůstaneme tu," prohlásil Kňučák. "Zajdeme za vrch do lesa a tam přenocujeme. Ráno se vrátíme domů."

Našli si chráněné místo v závětrí, rozdělali táborový oheň a připravovali se na noc v lese.

Hovoru bylo jako vody. I na hlad zapomněli.

Čest rodu Havranů je zachráněna. Majetek navrácen. Veverice osvobozena.

Když se Kňučák u ohniště dosti ohřál, povstal a zakňučel. Tábor ihned ztichl. Starý lovec pohnutým hlasem zanotoval starodávnou rodovou píseň, kterou zpívali předkové nynějších Havranů, ještě když jejich rod býval mocný, bohatý a slavný:

"Havran letí nad hory,
jen slunce je výš.
Krá-krá!

Havran letí za lesy,
jen větry jdou dál.
Krá-krá!

Havran se nebojí,
má silný dráp.
Havran se nebojí,
umí se rvát -

Havran! Havran! Havran!
Krá-krá!"

Vložky mezi slohami zpívali z plna hrdla všichni. Vlávali do těch výkřiků všechny cit, vzpomínky na slavné doby i radost z dnešního úspěchu.

Pozdě za tmy přišli k táborovému ohni dva utrmácení lovci. Vedli dvě ovce. Vypravovali, jak plující ledy zatarasily Velikou řeku a ovce samy přeběhly po hustě sražených krách na pevný břeh.

O půlnoci sem dorazil Černý havran s několika muži. Starost o Veverici mu nedala pokoje, takže se vybral na cestu, jakmile stráž ohlásila hořící strom na obzoru.

Veverice objala otce a radostí ze shledání se rozplakala. Všechno ležení se probudilo. Na oheň přiloženo dříví a opékáno maso, které přichází s sebou přinesli. Všichni se zaradovali z úspěchu výpravy. Z majetku rodu scházel již jen býk, který se nedal chytit, ač se od osady daleko nevzdaloval, Černý havran řekl, že se býk sám vrátí do ohrady, až tam zítra zavedou krávy.

Dlouho se ještě rozléhaly do noční tišiny hlasy vypravujících lovců. Bylo o čem hovořit.

Havranpírko šťasten usíná, schoulen za Kňučákovými zády. Někdo mu jemně hladí tvář teplou rukou... Ano, Veverice je u něho - je to vskutku její ruka...

Nežli dal Černý havran ráno povel k návratu do osady, odešel s Kňučákem a s několika lovci k Vltavě podívat se na dějiště včerejšího podivuhodného vítězství nad Bobry. Veliká řeka byla naplněna po okraj a zkalené proudy unášely ještě drobnou ledovou tříšť.

Náčelník Havranů se poklonil řece až k zemi.

"Veliký duch vzbouřil tvé proudy, ó řeko! Zahubila jsi bídné lupiče a vrátila jsi majetek poškozeným! Děkujeme ti, ó matko řek!"

Černý havran ukázal pak na nedaleké návrší a všichni začali válet tam balvany. Nakupili je jako pyramidu a do vrcholu vstavili těžký žulový kámen.

"Zde tvůj pomník slavného dne!" zvolal Černý havran, když bylo dílo hotovo. "Nazývám tě Kejmin Ray - to jest Zmařený úklad. Vnučkové našich vnuků si budou zde připamatovávat, že Veliký duch chrání svůj věrný rod Havranů."

Vrátili se do ležení, kde zatím bylo vše již připraveno k pochodu do osady. Havranpírko se pěkně zotavil. Veveriči bolela noha, ale byla už zase veselá. Sachem poručil, aby si oba sedli, každý na jednu krávu.

V slavném průvodu se vracejí Havrani domů.

Sluníčko mile zahřívá. Snih mizí, travnaté palouky se šíří. Vzduch voní.

Starý lovec vede průvod. Spokojeně se ohlíží na zástup a chvílemi polohlasně zakřučí. Možná že tamto na výslunném pahorku jásavým výkřikem pozdraví přicházející jaro.

Kapitola čtvrtá - SMÍR

Jaro, krásné jaro!

Povrch země se pokrývá svěžím zeleným kobercem. Stromy a křoviny bujně raší, pupence jsou nalité k prasknutí.

Ptáčkové vesele pobíhají po větvích a švitoří. Sluníčko se nutí hrát a svými paprsky mile hladí probuzenou zemi.

Je rozkošno dlít venku na volném, vlhkém vzduchu.

Havraní osada u rybníka v Krči je v plné jarní práci. V chýších se smýčí. Kožešiny třeba dát proschnout na slunce, aby nezplesnivěly. Ženy pracují na záhoncích. Hákovitými větvemi rozrývají půdu, aby ji nakypřily pro novou setbu. Děti také pomáhají. Hrnuly se do práce, ale jen se pletly a honily, takže je ženy brzo zas vyhánějí.

Muži kopají odvodňovací příkop kolem osady. Ostrými klacky dloubají do země a rukama hlínu vyhazují. Na konci příkopu se hádá Divoký sysel s Drápem o směr dalšího výkopu.

"Holky - heleďte!" zaječel Oříšek.

Jatelinka, Myška, Kořínek a ještě asi tři děti byly právě zaměstnány napínavou hrou "kdo se víc ušklíbne?" a Kořínek by byl již málem získal vítězství. Byl neobyčejně - i když byl jen obyčejně, bylo toho dost - v obličeji umazán a z nosu mu tekla stružka až na bradičku. Když pak přikrčil nos a hubičku našpulil a roztáhl, až mu očka zapadla, a vyrazil dlouhé "béééé!" - nebylo mezi dětmi nikoho, kdo by buclatého Kořínka v šklebení předčil.

Oříškov hlas přerušil hru, právě když Kořínek očekával projevy obdivu za svůj výkon. Děti vyskočily z klubička a dívaly se, kam jim Oříšek ukazoval. A už se rozběhly k starému dubu na návsi. Jen Kořínek zůstal sedět na drnu a bavil se dále svým nenapodobitelným "béééé!"

Děti se sběhly k dubu, kde Havranpírko cvičil liščí mládě. Lištička čile běhala a kousala do všeho, co našla. I do pohozeného klacku. Když ji Havranpírko hladil, vrtěla ohonem jako pes. Každé děčko chtělo také lištičku pohladit. Ale liška chňapala dětem po prstech, takže se jí bály a jen kradmo ji kožíšek počechraly.

Havranpírko přinesl z chýše usušenou rybku a po kouscích ji házel lišce. Lištička vyskakovala a chytala kousky ryby v letu. Dětem se líbilo, jak lištička tancuje.

"To bych já také dovedl!" řekl Oříšek a hned to také dokázal, když mu Havranpírko předhodil kousek masa. Otevřel ústa doširoka a správně chňapl letící kousek ryby. Havranpírko mu hodil znova, ale Myška také vyskočila s otevřenými ústy a Oříšek se s ní srazil hlavou, až to buchlo. Děti se smály, ale Myška se dala do křiku a také Oříšek natahoval.

Hozené sousto popadla lištička.

Teď se sem loudal i tlustý Kořínek. Škaredil se a mlčel.

Když uviděl, že děti mají mezi sebou lištičku, vzbudilo to jeho zvědavost. Oči mu zasvítily a poskočil si. Vtom mu něco proletělo kolem hlavy a ozval se hlasitý smích. Muži kopající příkop přišli na doupě křečka a v něm našli ještě trochu nakradeného zrní. Dráp popadl vzpírajícího se křečka za kožíšek a hodil jím po Kořínkovi.

Křeček ležel chvíli nehybně před klučinou, ale pak počal rozčileně sem tam běhat a zlostně prskal.

V osmiletém Kořínkovi se probudila lovecká vášeň. Báł se křečka, ale číhal, jak by ho mohl popadnout za šiji. Několikrát už chňapl rukou po křečkoví, ale ten se vždycky postavil proti kloučkovi, vyzývavě připraven k zlému kousnutí.

Kořínek nebyl hloupý, aby se nechal zbytečně poranit. V příhodném okamžiku sevřel rychlým pohybem křečkův krk a zvedl zmlátající se zvířátko do výše.

Vítězný křik klučíkův se rozlehl návsi. Děti pod dubem se ohlédly po Kořínkovi.

Přece vyhrál! Pyšně se blíží k dětskému houfu. Teď se mu budou jistě všichni obdivovat! Nikomu svého křečka nedá!

Uváže si ho na řemínek a bude s ním chodit kolem osady... Ale - přece někomu by ho dal - - Kdyby křečka přijal slavný Havranpírko, jediný kluk v rodě, který sedí s lovci kolem táborového ohně, možná že by pak kamarádil s Kořínkem... To by bylo něco! Ano, Kořínek nabídne křečka udatnému Havranpírkovi.

Děti otevřely svůj houfec a přijaly Kořínka s jeho křečkem.

Klučina se shýbl k zemi, aby křečka pustil, ale nějak neopatrně se přiblížil druhou rukou k zuřivému zvířeti. Bolestně vykřikl - křeček ho držel za prst! Kořínek bil křečka volnou rukou a řval, až se to do lesa rozléhalo. Křeček, pevně zakousnutý, nepustil.

Krev tekla Kořínkovi po ruce. Děti byly vyděšeny.

Havranpírko honem sevřel křečka vši silou za hlavičkou a křeček za chvíli pustil chycený Kořínkův prst. Havranpírko hodil křečka na zem, kde zůstal nehybně ležet.

Lištička očichávala křečka.

Kořínek teď usedavě plakal bolestí a olizoval poraněný prst.

Křeček se zatím postavil na nohy a hledal, kudy by utekl z kruhu dětí. Lištička se před ním báživě krčila. Křeček ji uviděl, zaskřípal zuby a vrhl se na ni. Liška nevyčkala útoku, nýbrž svižně křečka přeskočila a pak se s ním honila dokola. Kdy mohla, tloukla křečka tlapkami, což ho velice zlobilo, takže funěl a prskal.

Havranpírko asi křečka prve hodně přimáčkl, protože bylo patrné, že je dosti malátný. Nemohl se za liškou dost rychle

otáčet, lehl si tedy na záda a zápasil drápy a zuby. Liška pocítila svou převahu a byla bojovnější. Najednou křeček vyskočil a našel si dobrý úkryt u paty stromu. Teď už na něj liška nemohla. Ale nebyla nadarmo liškou. Škádčila křečka tak dlouho, až ho vylákala zase na volné místo. A tu něco křuplo, křeček roztáhl všechny čtyři nožky a liška se olízla dlouhým jazykem.

Bylo po boji.

Kořínek začal znova vzlykat a držel si poraněnou ruku. Havranpírko k němu přistoupil a řekl:

"Nebreč! Nevidáno - křeček! Statný lovec musí vydržet ránu i od vlka a od medvěda! Dám ti za zakousnutí křečka tuhle svou lištičku. Vezmi si ji!"

Jako když sluníčko po dešti jasnou mezerou mezi mraky zlatými paprsky osvítil zachmuřenou zemi, tak zasvitlo z očí Kořínekových a pod rozmazanou špinou jeho obličeje se objevil milý úsměv.

Slavný Havranpírko, první z dorostu havraního rodu, dává Kořínkovi svou lišku! Jaké to neočekávané vyznamenání pro Kořínka! Jiní kluci se marně lichotí a marně usilují, aby s nimi proslulý Havranpírko promluvil - a on, Kořínek, dostává od něho dárek.

Lištička se plete Havranpírkovi pod nohama, válí se po hřbetě a tlapkami třepotá.

Kořínek popotáhnuv dodává si směstlosti:

"No, víš ty, Havranpírko - tu lišku si nech!"

Havranpírko s podivem pohlédl na kloučka.

"Víš, nech si ji, ale" - hoch vyhrkl ze sebe skoro prosebně - "můžu s tebou chodit?"

Havranpírko bez rozmýšlení přikývl.

Kořínek skočil k němu a popadl ho za ruku. "Odpoledne půjdeme na kachny!" slíbil mu Havranpírko. Ostatní hoši závistivě hleděli na blaženého Kořínka. Nic ho prst nebolel.

Odpoledne se celá obloha zakabonila a chvílemi foukal dosti chladný větřík.

Sachem havraního rodu a zároveň lékař a čaroděj kráčel zvolna přes náves, nesa hořící hlaveň (silnou větev) v ruce.

Hafaj s Pozorem se tahali o kost a štekali na sebe. Černý havran je rozehnal a kost vyhodil za chatrče. Pak vstoupil do chýše Vrtilky, opuštěné ženy Divousovy. Sehnul se u vchodu a zamával žhavou větví, takže se opět rozhořela.

Posvítíl si do kouta, kde ležela nemocná žena. Vrtilka si sedla na kožišiny a vzdychala.

"Veliký duch ti dá zdraví, ženo!" řekl sachem a hned začal své léčení. Mručel rozmanitá zaklínání a zakončoval je vždycky zvoláním:

"Vari - vari odtud, zlá nemoci!"

Přitom žhavou hlavní točil kolem nemocné ženy. Dým podráždil ubohou, takže se rozkašlala. Vydávila nějaké zbytky ryb, které byla včera pojedla, ač byly zkyslé.

"Veliký duch ti pomohl, Vrtilko!" potěšen zvolal sachem.

Nemocné se vskutku velmi ulevilo. Už necítila hryzení a těžkosti v břiše. Ještě několikrát vyprskla, utřela si pot a pak si klidně lehla.

Černý havran poznal, že už bude dobře; nechal tedy nemocnou usnout a vyšel z chýše.

Po návsi se zrovna řítíl Havranpírko a za ním úprkem se hnál udýchaný Kořínek, s očima vykulenýma.

Havranpírko spatřiv sachema vykřikl: "Bobří!"

Černý havran beze slova skočil do své chýše pro těžký mlat a zabušil jím mocně na jisté místo starého dubu, kde byla uvnitř kmene značná dutina. Jako rány na Veliký buben se rozlehly temné údery.

Na to znamení poplachu sbíhal se všechen havraní rod na náves. Ženy ulekány honem sklízely, kde co cennějšího venku leželo, děti se pletly ve zmatku všem do cesty a muži se zbraněmi spěšně se řadili kolem náčelníka.

Zatím Havranpírko vypravoval:

"Jdou podle potoka sem. Něco nesou - budou tu za chvíli!"

"A kolik jich je?" tázal se vzrušeně Černý havran.

"Pět!" odpověděl Havranpírko a zároveň ukázal ruku s roztaženými prsty.

"Poznal jsem mezi nimi Bobříka," pokračoval bystrý chlapec. "Dostal jsem se užlabím až skoro k nim."

Náčelník se ani neptal, jsou-li přicházející Bobři ozbrojeni. V těch dobách nevycházeli muži ani na nejmenší vycházku beze zbraně. Bylo samozřejmo, že i Bobři mají zbraně s sebou.

Kňučák, Dráp, Hbitý sysel, Havraní zobák, Had, Suk a všichni ostatní muži a mladíci očekávali beze slova náčelníkovy rozkazy. Byli připraveni k boji.

"Rozejděte se v pokoji!" velel Černý havran a s uklidňujícím pokynem rozpustil bojovný šik. "Bobři nepřicházejí s válečnou sekerou; něco jiného mají v úmyslu."

"No, pravda!" souhlasil Kňučák s náčelníkem. "Jdou za dne, neskrývají se a nesou břemena -"

"Je jich málo, mohli bychom se dnes na nich pomstít," dovolil si pronést mladý Had, ale poslušen rozkazu umkl a odcházel.

Černý havran zavolal na Hada a ještě na jednoho mladíka a poručil jim, aby opatrně prozkoumali krajinu k západu, neskrývá-li se snad ještě někde nějaká cizí tlupa.

Veveřice zvědavě poslouchala. Když všichni odcházeli, ulomila kus ze své placky, kterou jedla, a podala jej Havranpírkovi. Ten zase odlomil menší kousek a podal Kořínkovi. Dívka se potom vrátila k chýši, kde měla několik koliků vražených do země a na nich z kopřivových a lněných vláken pokojně tkala hrubou, pytlovitou látku.

V osadě byl zas obvyklý klid. Havranpírko učil Kořínka pískat na dva prsty. Přiběhl i Oříšek a ještě dva kluci, aby se také naučili umění, které je udivovalo.

Najednou se za křovinami nedaleko osady ozvalo hlasné volání: "Holia-há-há-há!"

To se opakovalo třikrát a před křovím se objevila pětičlenná tlupa cizích lovců.

V osadě bylo ticho.

Jeden muž z cizí tlupy postoupil blíž, až na dohození kopím, a volal znova:

"Holia-há-há-há! Neucpávejte své uši a slyšte naše volání! Dovolte nám vstoupit v míru do své osady!"

Černý havran pomalu vykročil k bráně osady a odpověděl:

"Kdo jste?"

"Holia-há-há-há! Bobři jsme - a jdeme s poselstvem!"

"Krá-krá! Havrani nestojí o návštěvy Bobrů! Vraťte se k svému totemu a nechte nás i náš dobytek s pokojem!"

"Holia-há! Zakopali jsme sekeru nepřátelství a přinášíme vašemu rodu dárky. Odevzdáme je, jak nám bylo uloženo, a vrátíme se opět k svému totemu v údolí Tiché vody."

Černý havran se probíral rukou v dlouhých vousech, a pak zakývav hlavou, kráčel zamyšlen na náves k starému dubu.

"Rozfoukej oheň!" poručil Havranpírkovi. "Dostaneme hosty!"

Pět mužů se přiblížilo k vrátkům. Dosti nejistě pokukovali kolem sebe, jako by nedůvěřovali v mírumilovnost Havranů.

Ale pak Bobřík první složil před branou všechny své zbraně a po něm tak učinili ostatní. Beze zbraní vstoupili do osady.

Jen dva koše nesli s sebou. Havrani nevívali nijak tyto nenadálé hosty. Měli ještě dobře v paměti, jak jim Bobři ukládali o dobytek. Muži zalezli do chýší a jen ženy nebo děti tu a tam vykukovaly po cizincích.

Havranpírko už rozdmýchal táborový oheň a přiložil naň velikou náruč suchého kletí.

Zasmušlen stál tu Černý havran a s vážnou důstojností pohlížel na přicházející Bobry.

První kráčel Bobřík s pažemi vztyčenými.

Černý havran udeřil toporem do starého dubu a z chýší počali vylézat ukrytí obyvatelé. Muži posedali na kamenná sedátka kolem ohně, ženy a děti se družily opodál.

"Mluv, Bobře!" přísně započal rozhovor Černý havran.

Bobřík pokynul svým lidem, aby si sedli na zem, a pak se uklonil totemu, náčelníkovi a shromážděnému rodu.

"Buď zdráv, rode Havranů!" pronesl Bobřík hlasitě a junácky se postavil všem na oči. Učinil asi příznivý dojem na Havrany, nicméně ledové mlčení bylo mu odpovědí. Bobřík pokračoval:

"Snih sešel, ani stopy po něm! Místo něho se tráva zelená..." Bobřík mluvil volně, s důrazem na každém slově. Přitom hleděl do očí sedícím Havranům, jako by chtěl vypátrat jejich smýšlení. "Náš udatný sachem, Šedý bobr, pravil: "Jdi a pověz Havranům, že nepřátelství našich rodů zmizelo jako sníh a zazelenalo se přátelství..." Nechceme s vámi bojovat, ale v sousedském míru žít. Holia-há-há-há!"

Souhlasné zamručení zašumělo kolem táborového ohně, avšak zdrženlivě, chladně.

"Slyšte, Bobři!" ujal se slova Černý havran. "Přesvědčili jste se, že Havran není oškubaná kavka, ale že má silný zobák a ostré drápy. Jsme chudý rod a naše ženy chovají nemnoho dětí, ale svůj statek bráníme proti komukoliv. Pravíte, že chcete žít s námi v sousedském míru. Ani my nehledáme vražedných bojů. V pokoji své záhony obděláváme a svůj dobytek po rodových pastvinách vodíme. Havrani nenapljí na ruku, kterou v přátelství podáváte. Řekněte Šedému bobrovi, že sešel sníh a sešlo i nepřátelství. Hau!"

Černý havran podal si ruku s Bobříkem a poté i s ostatními Bobry. Přitom všichni Havrani sborem zazpívali závěr rodové písně:

"Havran! Havran! Havran!"

Krá-krá-krá!"

Bobři obcházelí sedící Havrany a každému podali ruku. Pak otevřeli koše, z jednoho vyňali tři krásné beránky a z druhého tři štěňata. Položili tyto dárky před Černého havrana. Beránci neohrabaně poskakovali. Havranpírko v mžiku sehnal hrstku pampeliškového listí a beránci hned chutě jedli a trhali mu listí z ruky.

Psíci se směšně váleli a protahovali se. Veveřice přinesla v misce mléko a postavila je na zem. Psíci se motali, ale když dívka jednoho přistrčila k misce a namočila mu čumáček v mléce, hned všichni tři hltavě pili, až mlaskali.

Mezitím Kňučák vyhrabal pod dubem korýtko, tři stopy dlouhé a stopu hluboké. Náčelník uchopil kamennou sekuru, od zimy zaťatou břitkým ostřím do rozsochy stromu, a obřadně ji položil do vyhrabaného dolíku.

Všichni obyvatelé osady i s dětmi, stejně i tlupa Bobrů, s pohnutím přihlíželi, jak se zakopává válečná sekura mezi oběma rody. Jeden po druhém přicházeli k dubu a přihazovali hrstičky hlíny na pochovávaný odznak boje.

Několik mužů začalo zpívat a ihned veškeré shromáždění se přidalo a vroucně zapělo rodovou píseň:

"Havran letí nad hory,

jen slunce je výš.

Krá-krá-krá!"

Když dozpívali, předstoupil Bobřík znovu před Černého havrana.

"Velký sacheme rodu Havranů! S dobrou zprávou se vrátíme k svému totemu. Dovol, abych přednesl ještě jednu žádost, a s lehkým srdcem vyjdu z vaší brány!"

Sachem pokynul a Bobřík pokračoval:

"Žádám o Veveřici za ženu pro sebe!"

Úžas překvapení zahlučel zástupem. Vida, Bobři chtějí náčelníkovu dceru, chloubu a naději rodu!

"Dám vám za ni tři krávy!" hrdě dodal Bobřík.

"Ej-ej-ej!" ozvaly se výkřiky v zástupu Havranů. Tři krávy, toť přece veliké jmění a pěkný přínos do rodového majetku.

Veveřice dosud skromně stála v pozadí u své chýše a naslouchala. Když počala řeč o ní, postoupila blíž a s uspokojením slyšela, jak znamenitý výkup za ni Bobřík nabízí. Věru, rod Havranů by mohl být spokojen - myslela si dívka - a junácký Bobřík by se jí dosti líbil. Ale musí teď čekat, jak otec rozhodne. Ona sama nemá do věci co mluvit. Dříve nežli se mohl náčelník ujmout slova, protlačil se Havranpírko do přední řady, a postaviv se směle proti Bobříkovi, vykřikl žalobně:

"Lupiči!"

Bobřík ihned vyskočil se země, krutě se zatvářil a Bobřík pokročil vpřed a zlostně koulel očima. Zřejmě se chystal ztrestat urážku, vmetenou mu v tvář před shromážděním.

Hrozila příkrá srážka.

Než ještě Bobřík skočil na rozčileného chlapce, Kňučákova dlouhá ruka uchopila hochovo rameno a prudce jím trhla k zemi. Havranpírko se převálil. Rozhorlené zakňučení mu poručilo, aby se ani nehýbal.

Na místo, kde prve stál hoch, postavil se starý Kňučák, a rozpráhnuv ruce, volal k Bobrům:

"Nezralé mládě nevčas vybuchlo. Odpusťte mu!"

Kňučákovi se třásl hlas, neboť jen s přemáháním vypravil ze sebe těchto několik slov.

Bobřík se vzpamatoval a rychle se ovládl. Vyplivl před sebe a nohou slinu zašlápl. To znamenalo, že rušivá příhoda nestojí za řeč vážných mužů, že je zašlápnuta, zapomenuta. Ušklíbl se ještě skoro pohrdlivě. Havranpírko byl přece jen mladý výrostek, který dosud patří mezi děti! A již upjal pozornost na sachema, co mu odpoví.

Černý havran se rozčileně hrabal rukou ve vousech. Ukvapená opovázlivost Havranpírkova k hostům byla mu velmi nemilá. Přehlédl očima shromážděný rod a vycítil, že všem je Bobříkova nabídka po chuti. Promluvil.

"Tvoje slova nás překvapují. Veveřice má ještě dosti času na muže, avšak uvážíme tvou nabídku a o svátku slunce si můžeš přijít pro odpověď. Domluvil jsem. Hau!"

Bobřík byl spokojen. Musí sice do léta čekat, ale chápal, že rodová čest žádá, aby se Havrani trochu zdráhali, než mu vydají nejpřednější dívku. Vždy tak bývá, aby se neřeklo, že na ženicha čekali.

Bobří se obřadně rozloučili a odešli.

Všecky děti v osadě se shrnuly kolem pejsků a beráneků a obdivovaly se jim.

Veveřice, opřena o plot, dívá se zamyšlena k západu. Bobry už není vidět...

Kapitola pátá - NOVÁ SRÁŽKA

Od území rodu Havranů při Kunratickém potoku dále k severu, po pravém břehu Veliké řeky, prostírá se země Volavek. Sahá po vodě až k ohybu Vltavy a táhne se k východu za nynější Žižkov a vrch Bohdalec. Volavky jsou tu dosti stísněny, a zejména nevrle snášejí nedostatek volných lesních lovišť. Z jedné strany Havrani, z druhé strany rod Sokolů, vládnoucí rozlehlým údolím Rokytky, svírají Volavky, takže co chvíli dochází ke sporům a srážkám pro porušení hranic.

Obyčejně si obě zúčastněné strany za velikého a vášnivého křiku řádně vyhubují a pak se s vyhrůzkami, avšak bez násilností opět rozejdou. Chytré Volavky skoro vždy po takovém sporu podrží kousek nového území a je zase pokoj. Havrani ani Sokoli nelpí tuze na nějakém odlehlém vršku nebo lesíku. Mají území dost rozsáhlá, takže ani mnoho nepocítí, když někde Volavkám ustoupí. A tak je vcelku vzájemný poměr těchto tří sousedících rodů snesitelně dobrý a přátelský.

Havrani dosáhli nedávným smírem s Bobry pokoje i v pobřežní krajině při Veliké řece. Cítí se tudíž úplně bezpečni. Z ničeho nic se však přihodilo něco, co přivedlo osadu Havranů rázem do svrchovaného nebezpečí. Povíme hned, jak k tomu došlo. Ovšemže v tom byl i Havranpírko velmi významně zapleten. To by už ani jinak nemohlo být.

Krásné předjaří toho roku dlouho nevydrželo. Po několika slunných dnech se zima pokoušela uchvátit opět vládu nad zemí a poslala zlé, deštivé a sněhové plískanice, studeným severozápadním větrem bičované, které zahnyaly vše živé do úkrytů. Lidé i zvěř se krčili v teplých koutcích a z útoků sveřepé zimy si mnoho nedělali. Horší byl zápas s hladem. Koncem zimy nastává vždycky největší nouze. Staré zásoby jsou stráveny a nové potraviny ještě není. Trýznivý hlad sužuje kdekoho.

Náčelník Havranů obchází svou osadu se starostlivým vzezřením. Prohledává kůlny a zásobní sklípky, zdali je v nich ještě nějaká potrava nebo krmivo pro dobytek. Jeho pohled je čím dále chmurnější a chmurnější.

Nejváženější muži z rodu jej doprovázejí. Nikdo nemluví. Beze slova se vracejí k rodovému totému.

Zde konečně Černý havran promluvil.

"Ta trocha píce," řekl, "co ještě máme, musí být ponechána kravám. Pro ovce a kozy nezbyvá nic. Zajdou nám všechny."

Havrani pohlížíjí bezradně do země. Jeden z nich zakňučel a řekl:

"Nuže porad', můdry sacheme, co máme učinit v téhle zlé době!"

Kňučák pokročil vpřed a postavil se přímo před Černého havrana. Náčelník se pohrabal rukou ve vousech na bradě a začal vyprávět:

"Můj otec, Silný havran, vypravoval mi kdysi o velkém hladu v našem rodě. Tenkrát bylo veliké sucho, které nám vyhubilo skoro všecken dobytek. Měli jsme velikou bídu. Havrani schli hladem, mouku si mleli ze šlahounů pýru a z mladých větviček jedlí a smrků a z březové kůry. Chléb si pekli z hlízek orseje - inu, větší bídy nemohlo být. Tehdy odešli starší muži i staré ženy do pustých lesů jako oběť Velikému duchu a již se nevrátili. A ještě to nepomohlo. Hlad trval. Můj otec řekl, že jediná pomoc je, odejít s dobytkem ještě zbývajícím do hlubokých lesů a tam sucho přečkat."

"Nuže, i tentokrát můžeme odejít do lesů!" odhodlaně řekl mladý Havranpírko, který se vetřel, jako nyní vždycky při rodových poradách, po bok starému Kňučákovi.

Nikdo nepokáral prostořekého výrostka, že se vmísil do porady dospělých mužů. Havranpírko si již získal vážnost v rodě, třebaže ještě nesložil zkoušku mužnosti. Nebyl více počítán mezi děti.

"Pravdu řekl," souhlasili Havrani a dodávali, že by se jistě našly lesy, kde je nastláno listí a suché trávy. Tam by skromné kozy i ovce měly ještě dost potravy pro sebe.

Hbitý sysel rovnou navrhl, aby se táhlo do teplého údolí Botiče. "Stopoval jsem tam nedávno laňku s kolouchem a našel jsem tam pěkná místa, kde by bylo hojnost slušné píce."

"Zapomínáš, Sysle, že se k Botiči tlačí jak Volavky, tak Sokoli," přerušil Sysla náčelník. "Nerad bych viděl, aby došlo naší vinou k nějaké srážce. Něco jiného je, když se tam objeví osamělý lovec, a něco jiného, když se tam usadí stádo bravu a zabere pastviny. Nechci, aby se o Havranu říkalo, že si svévolně osvojuje nová území v blízkém sousedství spřátelených rodů."

"Ale sacheme," odporoval Sysel, "vždyť my bychom se nemuseli tláčit na Bohdalec nebo na Homole; my bychom si mohli nalézt údolí výše po Botiči, třeba až pod Kozincem. Znáte ten vrch, nejvyšší nad Botičem v tuhle stranu? Ten je dost daleko, že nás nebudou obtěžovat ani Volavky, ani Sokoli."

"Tak jest, sacheme!" dotvrzovali Syslovu řeč ostatní muži a ujišťovali Černého havrana, že se vystříhají jakýchkoli různic se sousedními rody.

A tak se na místě ujednalo, že budou ovce i kozy vyslány na východ k Botiči pod spolehlivým dozorem zkušených pastýřů.

Náčelník vybral několik mužů a mladíků a ti se za chvíli vydali na cestu. Celá osada vyprovázela stádečko koz a ovcí až nahoru k lesu. Ženy volaly za odcházejícími, aby se šťastně vrátili, ne-li se zvířaty vypasenými a tučnými, tedy aspoň zdravými.

Havranpírko vystoupil až na kopec a viděl pastýře, když prošli lesem a hnali stádo po pastvinách mezi háji. Chvillemi zablýhl i dva psy, jak běhali okolo stáda. Jakási tesklivost naplnila jeho nitro, když pastýři se stádem zacházeli mezi křoviny. Havranpírko si mimoděk povzdychl.

Zadíval se širou krajinou, zvlněnou hřbety mírných kopců. Některé vrchy znal; blízké všechny, i když náležely sousedním rodům. K půlnoci se vypíná oblý Bohdalec, zarostlý březovým a dubovým hájem. Od něho k východu se táhnou dlouhým řetězem pastvinaté Homole. Rovně na východ rozeznává Kozinec, vyčnívající nad širokým okolím. I na Kozinci již jednou byl s Kňučákem. Prošli tenkrát celým tamějším krásným hlubokým údolím podél Botiče.

Nezapomene, jak tehdy, znaven lezením po příkrých stráních, chtěl si odpočinout a málem by si býval sedl na zmi, jež se vyhřívala na skalisku. To se mu Kňučák nasmál, jak Havranpírko hned vyskočil a upaloval, jako by nebyl pranic zemdlý.

Rozhled dále doprava zastíral mu táhlý hřeben Velikého háje, pokrývajícího výšiny od východu obloukem až na poledne. Upřel tedy zrak na lesní pastviny, kde mu zmizeli Havrani se stádem, ale už je nespátřil.

Mimovolně švihal prutem kolem sebe a pohvizdoval si. Veselo však mu nebylo. Přiznával si, že je mrzut. A jak by nebyl Havranpírko mrzut, když ho náčelník opomněl vyslat, aby také doprovázel stádo! Jako by byl pořád ještě malým klukem!

Asi za čtrnáct dní se jarní počasí přece jen ustálilo a zimní přehánky přestaly nadobro.

Jednoho dne se Havranpírko z osady ztratil. A s ním i dva mladíci. Nikomu nic neřekli.

Černý havran chodil po návsi kolem posvátného totému a rukou si čuchal dlouhou bradu.

"To jistě Havranpírko spískal zase nějakou odvážnou výpravu..." bručel si do vousů. "Ten hoch se jistě někdy zahubí, je příliš smělý!"

Za posvátným sloupem se ozvalo zakňučení. Náčelník se obrátil a hle! - tu Kňučák jako jen pro sebe hovoří:

"Viděl jsem je všechny tři. Tuhle si drtili na mlýnku usušenou zvěřinu a míchali k tomu mouku. Pak si z toho upekli placky. Nu, mohou se tím živit i půl měsíce. Hned se mi zdálo, jako by se připravovali někde na cestu."

Za chýšemi se ozval pokřik.

Děti vypustily z ohrady prasátka a ženou je dolů k rybníku.

Oříšek a Kořínek, bujni kluci, nemohou se ovšem spokojit s tím, aby jen pruty udržovali prasátka pěkně pohromadě.

Každý z nich si vylezl na jednoho štetináče a hrdě na nich ujíždějí po návsi. Ostatní děti k tomu tolik křičí, že poplašená prasátka pobíhají ve zmatku sem tam. Zahafal psík a vepřík s Kořínkem proběhl mezi chýšemi a otevřenou brankou ven. Hned ucítil nedaleký rybník. Rozběhl se k němu a za ním všechna ostatní prasátka.

Oba pyšní jezdcí sletěli dolů a válejí se teď po zemi. Polonahé děti běží za prasátky, ale ta již hlasitě chrochtají a ryjí v bahně rybníka. Štěkající Hafaj také doběhl k rybníku a pobíhá kolem umazaných vepřků. Poslední ke kališti došel starý Kňučák. Někde ho bolí noha a opírá se o hůl.

Za chvíli Kňučák na děti zavolal, aby mu pomohly vyhnat prasátka z rybníka, a hnal pak své neveliké stádo k blízkému lesu na žaludy a bukvice. Oříšek i Kořínek, blátem pomazaní jako ta prasátka, skákali okolo a stádo plašili. Starý lovec na ně zahuboval a pohrozoval jim holí.

Hoši utíkali opět k rybníku, aby se studenou vodou omyli.

Najednou Kořínek vykřikl: "Hé-hé-ejeje!" a ukazoval přes údolí na táhlé vrchy, většinou lesem zarostlé.

Na východní straně se valil k obloze sloup hustého dýmu. Ve výši se rozšiřoval, takže za chvíli byl z něho černý obláček.

Kňučák byl s prasátkami už na kraji lesa, ale hned je obrátil a hnal zpátky do osady. Pospíchal, jak jen mohl, a kňučel při každém kroku.

V osadě byl poplach. Ženy a dívky zanechaly nádobí, pěkně k proschnutí srovnané, a ulekaně pobíhaly mezi chýšemi. Volaly náčelníka i muže, rozestavené kolem osady na strážních hlídkách.

Ve chvílce se všichni Havrani sběhli na návsi kolem rodového totemu. Děti s otevřenými ústy pořád pozorovaly rostoucí mráček dýmu.

Černý havran se prohrabal v dlouhé bradě a již dával spěšné rozkazy.

"Na pastvinách volají o pomoc. Rychle tam pospíšíme. Kňučák se strážci a ženy s dětmi tu zůstanou. Všichni ostatní za mnou! Hau!"

Náčelník se ještě v rychlosti poklonil posvátnému totemu a pomodlil se:

"Veliký havrane, odvrát' zlo od našich stád a dej hbitost našim nohám!"

Pak z osady vyběhla tlupa Havranů. Černý havran napřed. Kamennou sekerou, pevně řemínkem přivázanou k jasanovému topůrku, ukázal směr přes údolí.

Všichni muži jsou ozbrojeni. Za pasy mají zastrčeny kamenné přibroušené sekery, buď přivázané, jako má náčelník, nebo nastrčené na topůrka pracně provrtanými otvory. Někteří drží oštěpy z tvrdého dřeva, na konci do špičatého hrotu opálené a ohlazené. Pospíchají za mlčenlivým vůdcem.

Sloup dýmu jim ukazuje cíl cesty.

To bratři na pastvinách zapálili oheň, aby je v nesnazi přivolali. Co se jim asi stalo? Rod Havranů žije teď v míru se všemi sousedy, s Bobry, s Medvědy i s Volavkami a Sokoly, a lupičů se netřeba obávat. Nejspíš se něco stalo s dobyt看em.

Z vyschlé trávy vyletělo hejno koroptví. V háji volá kukačka.

Muži hlasitě oddychují. Náčelník nepovoluje odpočinek.

Najednou všichni stanuli. Zastavil je Černý havran rozepjatými pažemi.

Tam z protějšího svahu se ozvalo: "Krá-krá-krá!" Znamení havraního rodu.

Náčelník zvolal: "Někdo nám jde naproti" a odpověděl týmž skřekem.

Ještě jednou se ozvalo zakrákání, a když náčelník opět odpověděl, uviděli lovci dva mladíky běžet podle háje směrem k nim. Poznali je.

"Hola! Stopaři, Drápku, tu jsme!"

Uřícení mladíci doběhli k tlupě a hned se hlásili náčelníkovi.

"Černý havrane, stádo se nám rozuteklo! Vlci je rozplašili, takže jsme je nemohli udržet. Vzkazuje ti Dráp, že nás je tam málo, abyste honem pospíšili pomoci hledat zaběhlá zvířata. Osamělé ovce i kozy jsou v nebezpečí, že je hladoví vlci roztrhají."

"Vyřizujete zlé poselství, Drápku i Stopaři," řekl náčelník zachmuřiv se. "Hned půjdeme pomáhat shánět zvířata. Snad není škoda ještě tuze veliká. Ale povězte mi, šibalové, jak jste se dostali pod Kozinec? Kdo vám dovolil odejít z osady?"

"My jsme - my ne - to Havranpírko nás navedl!"

"Hned jsem si myslel, že Havranpírko zas něco nadrobil," řekl náčelník, ale již ne tuze přísně. "Už jsem byl připraven na něco horšího. Ale teď hbitě kupředu! Ved'te nás nejkratší cestou!"

Tlupa se vydala okamžitě na spěšný pochod. Chvilí klusali, chvilí šli krokem. Při takovém střídání rychle cesty ubývá.

Hořící strom v dálce již uhasínal. Jen slabé obláčky dýmu se ještě vznášejí nad Kozincem.

Havrani prošli Velikým hájem a dostali se na planinu, řídké porostlou stromy a křovinami. Po mírném svahu dolů k botičskému údolí se jim šlo lehce. Došli až k místu, kde se povrch země náhle prudce sklání k říčce, vinoucí se v zákrutech mezi skalnatými stráněmi. Tu nahoře nad roklí seděli pastýři v řadě vedle sebe a zasmušile hleděli zpět do tichého údolu. Odpočívali a nevěděli, že se z pláně za nimi přiblížila tlupa Havranů s náčelníkem.

Ulekli se, když Černý havran jim najednou za zády zvolal:

"Tu je máme! Našli jste ovce?"

"Našli, sacheme!"

"A kozy?"

"Také. Všecky jsme pochytili. Vlci nenadělali škody."

Pastýři odpovídali jaksi neradi.

"Bud' chvála Velikému duchu, to rád slyším! A kde je máte?"

Pastýři pohlíželi jeden na druhého, čekajíce, kdo za ně promluví.

"Nu, kde jsou naše ovce a kozy?" znova se ptal náčelník.

Havrani z jeho tlupy se rozhlízejí po údolí i po blízkou - nikde ani stopy po stádu. Ani zamečení, ani zabečení není slyšet. Jen dva psi štěkají a očichávají přichozí Havrany.

Pastýři klopi hlavy a vyhýbají se zrakům náčelníka i ostatních druhů z tlupy.

Po chvíli tísňového ticha odpověděl Dráp za všechny pastýře:

"Všecky ovce i kozy nám zajali naši sousedé, lakotné Volavky..."

"Ej-há-há!" ulevovali si Havrani v náčelníkově tlupě a hrozili pěstmi: "Počkej, Volavko, Havran tě prozene!"

"Pověz honem, jak to bylo!" pobídl náčelník skleslého Drápa.

Dráp zvolna vyprávěl ztichlým hlasem:

"Šťastně jsme ovce i kozy opět shledali a chystali jsme se k návratu do naší osady. Dost hezky se spravily. Měly tu v hustém jasanovém a bukovém porostu dobrý úkryt při sněhových plískanicích a našly si tam i dost dobrou pastvu.

Teď se už udělalo hezky a nebylo potřebí déle zde pobývat..."

"Tak jest, Drápe," přisvědčoval náčelník. "Už jsme čekali na váš návrat. Ale povídej, co se stalo!"

"Inu, Volavky nás překvapily tuhle v údolí. Že prý jsme se usadili v jejich území. Hájili jsme se, že země Volavek nesahá až sem a že se ostatně tudy jen vracíme domů. Údolím Botiče jen procházíme. Ale Volavky křičely, že nás jejich zvědové viděli sedět kolem ohniště. A to prý znamená, že jsme se tu u Botiče opravdu usadili, a tím porušili jejich državu.

Nemohli jsme to popřít - ohniště tu vskutku po nás zůstalo i s čerstvým popelem..."

"Nu, a bojovali jste s nimi?" starostlivě se tázal Černý havran.

"Bylajich velká přesila," omlouval se Dráp. "Pohádali jsme se s nimi náramně a vytýkali jsme jim jejich nedůtklivost. Ale nemohli jsme se jim bránit, když zajali naše ovce i kozy. Chvástali se, že naše kozy a ovce nepotřebují, ale že za ně dostanou od kupců zlato. Nevíme ani, co to je, nikdy jsme o zlatě neslyšeli. A když jsme jim chtěli dobytek vzít zpět, byli by nás všechny pobili... Zahnali nás, jen Havranpírko zůstal u stáda. Chtěl bránit ovce..."

"Zabili ho?" vykřikl Černý havran pln pobouření.

"Nevíme - snad ho jen zajatého odvedli se stádem do své volavčí osady."

Byla to zlá zpráva a Havrani se zarmoutili.

Ztratili Havranpírka, statečného mladíka, ztratili i ovce a kozy. Volavky nepustí, co jednou uchvátily. Rod Havranů utrpěl těžkou pohromou.

Sklesle a zaraženi vraceli se Havrani domů.

Toho dne naplnilo osadu Havranů žalostivé nařikání.

Náčelník Černý havran seděl u ohně na svém kamenném sedátku se skloněnou hlavou. Toho večera už nepromluvil. Pod rodovým totemem sklesl Kňučák na zem a žalostně kňučel.

Smělý Havranpírko sedí v táboře Volavek nedaleko ohniště. Ruce má svázaný dlouhým řemenem.

Zpupné Volavky se posmívají zajatému Havranu. Mladí hoši házejí na zajatce šiškami. Náčelník Tučná volavka je okřikl, ale sotva odešel, zlí kluci dráždili Havranpírka znova. Pálili ho ohořelými pruty. Byli by rádi slyšeli, jak bude mladý Havran bédovat a plakat.

Havranpírko snášel bolest statečně, ale pak se mu podařilo svázanými rukama uchopit kámen. Hodil jím do tlupy nezbedníků. Kluci se rozutekli a dali mu pokoj.

Mladý zajatec se schoulil na zemi a zdánlivě si ničeho nevšímal. Avšak potajmu horlivě pracoval o svém osvobození. Okolo něho leželo pohozeno několik oharků a byly ještě žhavé. Chytrý hoch přidržel ruce na takovém uhlíku a přepálené pouto za chvíli prasklo.

Potom se Havranpírko otočil a bystře pozoroval, zdali si toho někdo nepovšiml. Ale Volavky byly zaměstnány prohlížením ukořistěných ovcí a koz a nevěnovaly zajatci mnoho pozornosti.

Po nějaké chvíli přepálil Havranpírko ještě jeden řemen a mohl již obě ruce z pout vytáhnout.

Teď byla nablízku jen žena s děckem na zádech. Seděla na pařezu a předla. Hliněnou kuličkou zatížené vřetenem se jen vrtělo pod jejími prsty a kroutilo nit, soukanou z chumáče koudle.

Děcko pořád plakalo. Matka je vzala na klín a konejšila, a když nepřestávalo, vypravovala mu zpěvavě tuto pohádku [podle staré indiánské pohádky] o plačtivém děcku:

"Byltě jeden malý hošík,
volali naň Broučku!
Stojí venku před haluznou,
pláče a jen pláče.
Ná-ná-ná!

Ej, vyletí z lesa sova,
vyvaluje velké oči.
Ej, popadne toho Broučka,
do lesa s ním letí na strom,
na vrcholek dubu sedne.
Hošíček tam ještě pláče:
Ná-ná-ná!"

Děcko se zahledělo na stromy, je-li tam opravdu sova s Broučkem. A přestalo plakat.

Havranpírko zasténal. Žena se na něho zadívala a předla dál. Havranpírko znova zasténal.

"Co je ti?" optala se žena a připevnila upředenou nit v zářezu vřetená.

"Vodu!" zaprosil zajatec.

Žena se vzbudila, aby mu přinesla hrneček vody. Sotva poodešla, odkulil se Havranpírko od ohniště. A pak náhle vyskočil, uháněl z ležení jako vyplašený zajíc.

Zamířil k lesu, tam je spása. Probíhal mezi houštinami, kryl se porostem i skaliny a prorážel křoví jako štvaný jelen. Brzy uslyšel za sebou hlučný ryk a volání.

Volavky zpozorovaly jeho útěk a pronásledují ho.

Havranpírko je hbitý mladík a běží lehce. Již doufá, že dosáhne hustého lesa a pronásledovatelům unikne. Řemen, z něhož se byl vyprostil, otočil si nyní kolem pasu.

Přeskočil potok a drápal se na zarostlou stráň. Křik Volavek zesílil. Blíží se po jeho stopě.

Již je v lese! Bez oddechu dále! Nesmějí ho chytit.

Seběhl z vrchu do temného dolu, v němž ještě svítí hojné zbytky starého sněhu. Těm se musí vyhýbat! Jsou v nich zrádné dolíky! Znova uhání do protější stráně. Už těžce oddychuje.

Co je to tady?

Něco před ním leží pod rozložitou jedlí. Medvěd!

Hnědý chlupáč spí stočen jako ježek a hlavu má schoulenou mezi zadní nohy.

Havranpírko se hned vzpamatoval z překvapení a chtěl honem potichu odejít, ale medvěd ho i v spánku ucítil, probudil se, zafuněl a začal se natahovat. Uviděl zaleknutého hochu a hned se k němu rozběhl.

Havranpírko nečekal, až ho medvěd popadne, a vzal nohy na ramena.

Mladý huňáč za ním. A již přibíhají i rozhněvané Volavky.

Uštváný hoch se už ani nevyhýbá sněhu a běží přes všecko. Je s ním zle.

Chtěl ještě přeběhnout stinnou dolinu, zanesenou sněhem, ale tentokrát místo slabé vrstvy bylo tu sněhové pole vysoko naváté. Havranpírko se boří nad kolena; nemůže nohy vytáhnout ze sněhové kaše.

Medvěd je už za ním a Volavky obstupují dolinu kolkolem, aby nemohl uniknout. Již spatřily i medvěda a jejich křik se zdvojnásobil. Budou mít nejen zajatce, ale i medvěda!

Havranpírko stojí. Je marné utíkat. Ať ho medvěd roztrhá, aspoň ho Volavky nedostanou!

Ale medvěd má co činit sám se sebou. Zapadl do rozměklého sněhu až po uši a zlostně funí, nemoha ani tlapami ze sněhu vybědnout.

Volavky se zastavily, aby užily vzácného divadla. Dychtivě očekávají, co se stane. Že kořist je jistá, vědí bezpečně.

Havranpírko získal několik drahocenných okamžiků k oddechu. Odvázal řemen od pasu, stočil smyčku a vrhl se udatně na medvěda.

Medvěd po něm chňapal, ale Havranpírko chytil zezadu chlupáče vši silou za uši a sevřel mu hlavu koleny. Medvěd trhl hlavou do výše a duchapřítomný Havranpírko mu hned zachytil tlamu do smyčky a pevně utáhl. Tímto úspěchem odvrátil od sebe na okamžik přímé nebezpečí.

Sníh je tu srdnatému mladíku vydatným pomocníkem. Medvěd zabořený do sněhu nemůže se dobře bránit předními tlapami, v nichž má ohromnou sílu. Vrtí a hází sebou vztekle, až se sníh daleko rozletuje. Havranpírko má plný obličej sněhu a chvílemi má jím i oči zalepeny.

Volavkám se velice líbí hrdinský zápas Havranpírka s medvědem a povzbuzují statečného hochu ječivými výkřiky.

Medvěd se v rozrytém sněhu obrátil, ale než mohl mladíka seknout svými strašnými hákovitými drápy, zachytil mu Havranpírko jednu tlapu řemenem a přitáhl mu ji k hlavě. A hned potom tak učinil stejně obratně i s druhou přední tlapou.

Hoj, vyhráno! Medvěd je odzbrojen. [Setkání a zápas s medvědem podle skutečné příhody, jak ji zažil Jan Fillo, hajný v Nízkých Tatrách, "chýrny poľovník" a lovec medvědů.]

Bručí sice hrozivě a hází sebou vztekle, ale marně. Havranpírko ještě pouta zesílil, ale když se medvěd postavil na zadní nohy, neměl již dosti síly, aby medvěda strhl k zemi. Zhroutil se do sněhové jámy.

Kdyby nebyl býval medvěd už spoután, zle by se bylo teď vedlo ležícímu hochovi. Ale již přiskočili nadšení diváci a s velkým jásotem pochvalovali nevidanou statečnost Havranpírkovu.

"Hoja-huja-há!" volali ječivě, rukama tleskali a nadšením okolo hopsali ve sněhu. Vytáhli vysíleného Havranpírka ze sněhu, v rychlosti nalámali několik větví a udělali pro něj nosítka.

Medvěda, tlustého, sotva dvouletého huňáče, táhli vítězoslavně do tábora.

Cestou spadl Havranpírko z nosítek. Zdá se, že schválně, neboť ho na ně už nedostali. Jde teď klidně v průvodu Volavek a o útěk se už nepokouší. Ví, že by nedoběhl daleko. Sotva se drží na nohou, ale před Volavkami se hrdě vypíná.

Ve volavčí osadě bylo všechno vzhůru, když hlučný průvod zvolna přicházel. Havranpírko se domníval, že ho teď pevně spoutají a budou lépe hlídat nežli dříve. Ale Volavky ho nechaly volného a z jejich očí a úsměvů vyčetl překvapený hoch pochvalu a obdiv.

Náčelník rodu Tučná volavka přistoupil k Havranpírkovi a slavnostním hlasem zvolal ke všem přítomným:

"Volavky jsou rod čestný. Po právu a zvyku odvěkém zajali jsme ovce i kozy na svých rodových pastvinách. Naši otcové vždy tak činili a ani my nepřipustíme cizí dobytek do území našeho rodu!"

"Pravdu mluvíš, Tučná volavko!" přivzrukovali všichni rodáci.

"Ale dovedeme také ctít statečnost a zmužilost srdce," pokračoval náčelník, "- a to i u nepřátel. Před vámi tu stojí mladík z rodu Havranů a vy všichni jste byli svědky jeho mužné odvahy, síly a chytrosti. Kdo se tak vyznamená, hoden je největší pocty. Havrane, jsi svoboden! Hau-hau-hau!"

Havranpírko se pohnutím zachvěl, až mu v očích zamžilo.

Zástup Volavek mu provolával slávu. Sachem rodu promluvil všem po chuti. Odvaha a hrdinnost byly všeobecně ceněny v nejvyšší míře, a zejména u hochu ještě ne zplna dospělého,

Havranpírko byl tím vším překvapen a červenal se v rozpacích. Nevykonal přece nic zvláštního, jen že se nedal roztrhat medvědovi. Rozepjal paže a ukloniv se děkoval všem za udělenou svobodu.

Dívky se na něho usmívaly a házely na něj rozkvetlé sněženky a saanky.

Volavky ho však ještě domů nepustily. Musil s nimi zůstat na slavnostní večeři.

I bylo jeleního masa a ječných placek opečených, bylo prosné kaše s jablíčkovými křížalami a slivkami a chutné medoviny dosyta. Havranpírko musel vyprávět o srážce Havranů s Bobry, jakož i o nedávném smíru, o němž se Volavky již doslechly.

Mnoho veselosti způsobil spoutaný medvěd uprostřed chumlu rozdováděných dětí.

U táborového ohně se zpívalo dlouho do noci.

V osadě Havranů hlaholí válečné zpěvy. Muži napínají k lukům nové tětiny, provrtávají kamenné sekery a přihlazují tvrdé oštěpy.

Zítřka vytáhnou bojovníci, aby pomstili smrt Havranpírkovu a přivedli nazpět zajaté ovce a kozy. Běda Volavkám!

Havran si nedá líbit zpupný čin Volavek.

Náčelník Černý havran je již přioděn slavnostním šatem a ozdobami z havraního perí. I na hlavě má nasazenu korunu z havraních per. Na obličejích a na prsou a na pažích je pomalován černou barvou.

Podobně se vystrojují i ostatní Havrani. Na střepech z rozbité mísy rozdělali mastnotou saze a pírky se malují. Každá čára má svůj kouzelný význam. Pásek na čele dodává zmužilosti, ozdoby na prsou propůjčují medvědí sílu, pomalované paže nikdy nezemdlí a budou strašné pro nepřítele.

Kňučák se právem honosí náhrdelníkem z medvědíků, kančích a vlčích zubů, neboť mu zabezpečuje nepřemožitelnou sílu. I Dráp má na hrdle medvědí zuby a mezi nimi i psi; proto je jisto, že nikdy neztratí stopu zvěře nebo nepřítele. Ještě si přivazuje k noze zajččí kost, jež dává rychlost v běhu.

Náčelník, úplně připravený, s oštěpem v ruce a se sekerou za pasem, začíná válečný tanec kolem táborového ohně. Houpavým krokem obchází ohniště a zpívá o nastávajícím boji.

Ostatní bojovníci se k němu přidávají jeden po druhém a stejným krokem a stejnými pohyby jej následují. Občas mocně vykřiknou bojové znamení rodu: "Krá-krá-krá!" a zbraněmi vyhrožují nepřítomným Volavkám.

Černý havran se zastavil a pokynem utišil všechny zástup. S nachýleným tělem poslouchá, neboť se mu zdá, že z dálky něco zaslechl.

Na jeho znamení všichni vzkřikli: "Krá-krá-krá!"

Shora od lesa je slyšet slabé, ale výrazné: "Krá-krá-krá!" jako ozvěnou.

Všichni jsou překvapeni.

Znovu vykřikli havraním skřekem a od lesa je opět slyšet odpověď.

"To je hlas Havranpírků!" zvolal Kňučák a po něm i jiní lovci.

Havraní nechali všeho v ležení a úprkem se rozběhli k lesu. Dva psi napřed.

Za chvíli vítězoslavně uváděli do osady statečného Havranpírka, živého, zdravého, veselého. A stádo ovec a koz jde za ním. Psi vyskakují a radostně štěkají.

Válečné přípravy se ihned změnily v radostnou veselici.

"Havranpírko se vrátil!"

"Opět máme ovce!"

"Opět máme kozy!"

"Bud veleben, dobrotivý Veliký duchu, který ochraňuješ svůj rod havraní!"

Radost a ples naplnily osadu Havranů.

U táborového ohně Havranpírko vypravuje své příhody, jak byl přemožen a zajat, jak uprchl, jak zápasil s medvědem, jak ho Volavky propustily na svobodu a jak mu vydaly i nedotčené stádo.

Nakonec pak statečný hoch vyřídil vzkaz, že si Volavky přejí žít s Havrany v míru. V den po měsíčním úplňku se mají oba rody sejít, aby v přátelské shodě znova a natrvalo označily hranice svých území osekáním význačných stromů.

Havranpírko skončil. Někdo za ním zakňučel a chytil ho do náruče.

"Mír bude zachován!"

"Přiložte na oheň!" rozkázal náčelník. "Ať plameny šlehají, jak vysoký je náš totem!"

"Sláva Havranpírkovi!"

Když oheň mocně vzplál, zvolal Černý havran uprostřed svého lidu:

"Náš rod vzroste k slávě a síle, neboť má dorost, jako je Havranpírko. V takové mládeži je naše naděje i budoucnost!"

Sláva buď Havranpírkovi i našemu rodu!"

"Sláva, sláva!" jásal všechny rod.

A již se rozléhá z osady ztichlým údolím rodový zpěv, plný nadšení a víry:

"Havran letí nad hory,

jen slunce je výš.

Krá-krá!

Havran letí za lesy,

jen větry jdou dál.

Krá-krá!

Havran se nebojí,

má silný dráp.

Havran se nebojí,

umí se rvát -

Krá-krá!"

Kapitola šestá - SOKOLÍ OKO

Po několika klidných dnech zažil havraní rod překvapení. Divous se vrátil.

Prosil rod za odpuštění. Vypravoval, jak tenkrát vyvázl z ledové pohromy na rozbouřené řece, jak si umínil, že půjde někam daleko, kde ho nikdo nezná. Bloudil v pralesích na polední straně. Když někdy přišel na osadu, všude ho vyhnali, neboť byl bez rodového totému, tedy - zločinec. Zažil mnoho útrap a nebezpečí, až ho omrzelo ustavičně

potulování a usadil se v opuštěné sluji při potůčku, který teče do Veliké řeky tam na polední straně. Lovem se nuzně obživuje, avšak mimo rod není života!

Havraní, shromáždění kolem táborového ohně, mlčky poslouchají Divousovo vypravování. Nepobidli ho, aby usedl k ohni. Přísně naň pohlíželi, neboť nemohli zapomenout, že se dopustil hrozného činu - zradil svůj rod.

Nakonec vyňal Divous míšek za pasem, a rozevřev jej, ukazoval žlutolesklá zrnka jakéhosi písku - stejná, jako měl Havranpírko. Říkal, že toto "žluté kouzlo" má velikou moc. Zaslechl o tom ve světě. Mohl by přinést ještě víc kouzla a každý Havran by dostal. V jeho lesní sluji je mnoho takových zrněk...

Marně nabízel Divous zlato.

Rod neodpustil spáchanou vinu. Chladně ho poslouchají a nikdo mu neřekne:

"Ohřej se u našeho ohně!"

Bylo ticho, když domluvil, a nikdo nevztáhl ruku po lesklém zlatě.

Divous se chytil za hlavu, otočil se a volně, skoro potácivě odchází do lesa.

Nikdo z Havranů se ani nepohnul.

Po chvíli Vrtílka vyběhla z chýše s malým ranečkem a dvěma hrnečky a pospíchala za Divousem.

Od té chvíle nespátřili už ani Divousa, ani jeho ženu.

V té době Havranpírko získal dobrého přítele. Ale málem by byl ztratil život. Předtím byl Havranpírko samotář. S dětmi si nehrál a mezi muži se necítil volný. Nejraději se toulal po lesích. Někdy vzal s sebou Kořínka a Oříška, ale jindy mu hoši byli obtížnými společníky a nechával je doma. Sám pak někdy půl dne ležel na palouku zabrán v myšlenkách. Jednou táhl s Kořínkem údolím Botiče, kde bývalo hojně zvěře.

Poučoval hošíka o lovu a o životě lesních zvířat.

"Víš, Kořínku, les je největší moudrost na světě. Já jsem se již mnohému v lese naučil a pořád se budu učit... Tak třeba tuhle vidíš vlčí stopy. Vlk je zvíře družné, loví ve smečkách. A tam na kraji lesa jsme našli stopu liščí. Liška je zvíře nedružné, loví sama. Družné šelmy kořist štvou, nedružné ji stopují - pamatuj si to, Kořínku. A nešlapej zbytečně na suché větvičky!"

"Ale vždyť já jsem na nic nešlápl!" omlouvavě se hájil chlapec.

"Tak co to bylo? Něco jsem slyšel!" potichu řekl Havranpírko. "A zas - slyšíš?"

Jakési škrábavé zvuky ozývaly se lesní tišinou.

Oba hoši se plížili co nejtíšeji kupředu.

"To vypadá, jako když si rys brousí drápy o strom," tiše pověděl Havranpírko. "Půjďme mu raději z cesty."

Hoši se protáhli úžlabinou a plížili se podrostem mezi staletými stromy. Havranpírko měl v ruce oštěp a za pasem sekýrku, Kořínek měl přes plece navlečený luk, kterým střílel dost obratně na kuny i na zajíce.

Kořínek se nějak zapletl do dlouhých ostružin a opozdil se. Havranpírko se po něm ohlédl - a najednou něco v koruně stromu zašramotilo a veliký rys skočil rovnou na nebohého Kořínka. Zaťal drápy do kožišiny, kterou měl hošík přes sebe přehozenou a jež se teď svezla a obnažila tělo. Rys sklouzl s kožišinou na zem. To hocha na okamžik zachránilo, jinak by byl býval šelmou jistě sražen.

Kořínek leknutím strnul a rys by byl mohl teď hocha zakousnout. Ale Havranpírko vyrazil ze sebe výkřik, kterým upoutal na sebe rysovu pozornost. A hned přiskočil s napřaženým oštěpem.

Rys se odvrátil od chlapce a s hlavou u země se chystal ke skoku na Havranpírka. Tlamu měl pootevřenou, takže hrozně špičáky se v ní svítily, a zlostně vrčel, oči máje vztekale upřeny na Havranpírka.

Kořínek se vzpamatoval, a jat nesmírným strachem, dal se na útěk. Přeskakoval kameny i křoviny a pádil zoufale vpřed, jako by mu dravá šelma byla v patách.

Havranpírko se držel junácky. Bodl rysa oštěpem, ale ostří sotva proniklo kůži a sjelo po žebrech. Rys tlapou přelomil oštěp, jehož hrot mu zůstal v těle, a znovu skočil na udatného chlapce.

Havranpírko byl hoch velmi mrštný a dovedl hbitě uskakovat, ale rys byl rychlejší. Zasáhl Havranpírka tlapou do stehna a roztrhl mu je. Krev se vyvalila z rány. Hoch necítil bolesti a jeho síla ještě neklesla. Zuřivě se bránil ostrou sekerou a bušil do rysovy hlavy, jak jen jí mohl dosáhnout. Vyrazil šelmě jedno oko a čenich jí dobře umístěnou ranou úplně rozbil.

Rys vztekale chňapal po kmitající se zbrani a někdy jí na chvíli držel v zubech. Boj byl pořád nerozhodný, ale rys byl zřejmě houževnatější, kdežto hochova síla už přece ochabovala. Havranpírko neuskakoval již dost hbitě před útoky rysovými a byl na několika místech do krve poraněn.

Ustavičným bušením se uvolnila kamenná sekýrka, řemínky k topůrku přivázaná, a když se Havranpírko zase rozpřáhl k pádné ráně, uletěla sekýrka z násady a zapadla do křoví. Hoch měl teď v ruce jen obyčejný klacek, kterým už nemohl rozlícenou šelmu vážně ohrozit. Nicméně v posledním vypětí sil třískal Havranpírko slepě kolem sebe, nedbaje už, co zasáhne, neboť věděl, že boj je ztracen.

Ještě včas před rozhodujícím okamžikem přiletěl jakýsi vzrostlý mladík, a přiskočiv k rysovi, proklál mu krk oštěpem. A poté mu rozbil hlavu mohutnou ranou sekery.

Rys se převálil do mechu a jen nohama ještě poškubával. Vedle něho klesl vysílený Havranpírko. Vděčnými očima vzhlížel k svému zachránci. Chvěl se, že ani promluvit nemohl.

Teď přiběhl nazpět i přestrasený Kořínek. Bázlivě obcházel mrtvou šelmu. Jak strašné má drápy! Jak silné a ostré zuby! Oj, Veliký duch vedl jeho útěk lesem, aby vrazil na mladého lovce, který hned běžel na pomoc! Havranpírko je šťastně zachráněn!

Udatný mladík prohlédl Havranpírkovy rány. Byly všechny dosti lehké, mimo roztržené stehno, které už začalo hochu velice bolet.

Mladý lovec se optal hochů, odkud jsou a jaký je jejich totem. Pověděli, že jsou z rodu havraního, tam za vrchem. On zase navzájem se představil:

"Jsem Sokolí oko z rodu tam na té straně při zátáčce Veliké řeky," a ukázal na sokolí pero, zastrčené za řemínkem na hlavě.

"Slyšel jsem o sokolím rodu při Rokytce," sténavým hlasem pověděl Havranpírko. "Jste přátelé..."

"Sokolí a Havrani - příbuzné rody," potvrdil mladík a dodal: "Lež a odpočiň si!"

Sokolí oko rychle a obratně stáhl zabitého rysa. Havranpírko vstal, pokoušel se jít. Mladý lovec řekl Kořínkovi, aby nesl rysí kožišinu, a sám podíral raněného hochu. Kráceli volně, aby se rána na stehně znovu neotevřela.

Po chvíli přišli k praménku. Sokolí oko omyl raněného. Natrhal chladivého listí a přivázal je řemenem k ráně na stehně. Havranpírko si trochu odpočinul a zase mohl jít. Ale když začali stoupat do vrchu, šlo se Havranpírkovi těžce. Zaťal zuby, přemáhal se, ale bolestí sténal.

Sokolí oko vzal chlapce do náručí a nesl ho dál. Kořínek se tu již vyznal a ukazoval cestu.

Když přinesl Sokolí oko raněného hochu do osady, byl Havranpírko již v bezvědomí. Složil ho pod starým dubem na návsi a krátce pověděl Havranům, co se přihodilo. Kořínek rozložil rysí kožišinu a s hrdotí vykládal, jak bojovali se zuřivým rysem. Havrani poděkovali Sokolímu oku, že jim zachránil statečného hochu, a pozvali ho na večeři. Dobrý junák zůstal.

Černý havran s Veveriči raněného pečlivě ošetřovali. Havranpírko se při převazu probral z mdloby a klidným ležením se potom vůči hledě zotavoval, takže jen přísným rozkazem ho udrželi na lůžku.

Sokolí oko přisedl k němu a rozmlouval s ním. Zřejmě se mu statečný hoch líbil. I Veverice se zúčastnila hovoru a vypravovala mladému lovcovi o Havranpírkovi - jak znamenitý je to hoch.

Po večeři se junácký Sokol rozloučil. Slíbil, že opět přijde, aby se podíval, jak se vede raněnému hrdinovi. Rysí kožišinu si odnesl.

Druhého dne přišel znova a bavil se s Havranpírkem a s Veveriči.

I třetího dne přišel, nedbaje námahy daleké cesty od ústí Rokytky. Havrani rádi viděli hovorného a příjemného mladíka, který jim vypravoval mnoho novinek ze severních rodů.

Čtvrtého dne se už vydal Havranpírko na mírnou procházku do svého milého lesa. Šla celá společnost: Sokolí oko, Veverice, i Kořínek a Oříšek. Oklikou vystoupili na vrch za rybníkem a usadili se na pěkném výslunném místě s dalekým rozhledem.

Sokolí oko učil hochy házet oštěpem, aby se zabodl do stromu. Pak pískali na rozmanité traviny a napodobovali ptačí hlasy. Veverice upletla z trav hezký košíček a dala jej Havranpírkovi. Sokolí oko vypravoval příhody ze svého života.

Už dvakrát přemohl medvěda. Má nad Rokytkou skromnou chatrč, v které bydlí samotén. Nemá už otce ani matku.

Záhonky neobdělává, raději loví po lesích. V sokolím rodě mu říkají "tulák". Mezi Havrany se mu líbí. Když tohle říkal, hleděl na Veverici... Najednou začal Havranpírko povídat:

"Veverice, ty už dlouho u nás nebudeš -"

Dívka se začervenala a pokrčila rameny. Řekla: "Do svátku slunce se může ještě mnoho změnit..."

Mlčeli.

Oříšek a Kořínek házeli po sobě šíškami. Zdola od potoka se ozvalo volání.

Sokolí oko vyskočil. Dole pod stromy stáli dva muži; jeden z nich nesl na zádech kožený pytel a druhý balík kožišin.

Zřejmě to byli cizinci. Proto všichni hned sestoupili z vrchu.

Cizinci řekli: "My kupci. Jít Veliká řeka. Povědět cesta!"

Sokolí oko jim poradil, aby se jen pořád drželi potoka. Veverice vidouc, že jsou unaveni, pozvala je na odpočinek do blízké havraní osady.

Kupci se zaradovali, když uslyšeli o osadě. Byli vskutku velmi unavení a hladoví. Byl to otec se synem a vraceli se z obchůzky (z obchodů), na níž vyměňovali sůl za kožišiny. Jejich nákladní loď s veslaři čekala na Veliké řece.

V Havraní osadě způsobil příchod kupců rozruch. Dali jim napít mléka, pojíst pečeného masa. Pak přinášeli své kožišiny, přes zimu ukořistěné, a kupci jim dávali z pytle vzácnou popelovitou lahůdku do misek.

Děti žebronily na matkách, aby jim daly líznout soli. Jen špičkou jazyka směly přejet slané hroudy a už si šťastné ženy odnášely špinavou sůl do chatrčí na bezpečné místo. Těšily se, jak si někdy při hodech jídlo lahodně osolily.

Kupec Ger prohlížel znalecky nabízené kožišiny a buď je vracel, nebo synovi říkal, kolik hrstí soli má z pytle odměřit.

Někdy se Havranovi zdálo soli málo a Ger buď přidal, nebo z koupě sešlo. Ale když hezká Veverice také přišla s pěti kunimi a dvěma liščimi kožišinami, nepočítal Kam, syn kupcův, hrstí soli, nýbrž navrhl jí pořádně plnou mísu, kterou si byla přinesla.

I Havranpírko přinesl pěknou vličinu a dva vydří kožíšky. Kupec Ger však se na ně nedíval, nýbrž zablesknul očima, ukázal na sekýrku, kterou měl hoch za pasem. Havranpírko ochotně vytáhl zbraň, domníváje se, že za ni obdrží hrstku soli. Kupec prohlížel topůrku. Zdálo se, že ho zajímají ozdoby, které na něm kdysi Havranpírko vyložil žlutavým kouzlem.

"Ty mít zlato?" optal se kupec.

"Co je to zlato?" ozval se hoch.

"Ty neznat zlato?" pochybovačně vyzvídal kupec. "To - to - to!" vykládal kupec a ukazoval na lesklé vykládané ozdoby na topůrku. "Ty zlato - já moc sůl!" nabízel kupec Havranpírkovi.

"Tak tedy žlutému kouzlu říkáš zlato? Mám ještě nějaké, přinesu je hned."

Havranpírko za chvíli přinesl pytlíček se zlatými zrnky.

Kupec mu dychtivě vytrhl pytlíček z ruky, podíval se do něho a hned jej opatrně zavázal a zastrčil za pas.

"Dej mu to všecko!" zabručel cizím jazykem k svému synu Kamovi a odešel k poradnímu dubu rozloučit se s

náčelníkem Havranů.

Kam řekl Havranpírkovi velmi lánaně, že si může všechnu sůl i s pytlém nechat, a odešel za otcem.

Havranpírko neporozuměl dobře; myslil, že mu kupci odměří za zlaté kouzlo nějakou hrstku soli, a čekal tedy u pytle. Kam přistoupil k otci a cizím jazykem mu něco velmi horlivě vykládal. Ukazoval na Veverici, pak mávl rukou a vrtěl hlavou. Konečně Ger přikývl a oba přistoupili k Černému havranu.

Ger se uctivě poklonil náčelníkovi a pravil:

"My kupci mít sůl, kožišiny, zlato, ale ne mít žena pro Kam. Velký náčelník" - Ger se znovu uklonil - "mít dcera. To žena pro můj syn. Ty říkat, co chtít -" Černý havran byl překvapen kupcovou žádostí. Řekl mu podle pravdy, že Veverice má už nápadníka, který slibuje bohatý výkup - tři krávy - a přijde o svátku slunce ujednat smlouvu.

Kam všecek rozpalen zvolal: "Kam dá pět kráva!" A ukázal hned počet krav na prstech.

Ger potvrdil slova synova: "My dát pět kráva, my mít moc majetek!"

Nedaleko stál Sokolí oko a všechno poslouchal. Byl zakaboněn v tváři a pohlížel do země. Viděl, jak si kupci podali ruce s Černým havranem, jenž jim nakonec ještě připamatoval, aby tedy přišli o svátku slunce, kdy se rozhodne mezi Bobříkem a Kamem.

Havranpírko viděl, že kupci odcházejí z osady. Ranec koží odnášejí, ale pytel se solí tu zapomněli. Hrál do pytle a nabral si plnou hrst soli. Říkal si, že tolik asi zaslouží za žluté kouzlo, a křikl na Sokolí oko. Mladík hned k němu přiběhl a Havranpírko ho požádal, aby donesl pytel se solí za odcházejícími kupci.

Ještě než si Sokolí oko přehodil pytel na rameno, vhodil Havranpírko do pytle sůl z hrsti zpátky. "Kupci by řekli, že jsem si vzal moc - ať sami tobě odměří za mé žluté kouzlo."

Sokolí oko za malou chvíli doháněl kupce. Ti už zpozorovali mladíka, že za nimi nese pytel se solí. Napadlo je, že se asi Havranpírko rozmyslil a chce zlato zpátky. Proto pospíchají, aby Sokolímu oku unikli.

Sokolí oko vykračoval, jak rychle mohl, ale kupci také přidali do kroku. Mladík tedy položil pytel na zem a rozběhl se za kupci.

"Počkejte!" volal. "Zapomněli jste si u nás sůl!"

Kupci se zastavili a Ger, shodiv ranec, vykročil proti mladíkovi.

"Sůl zůstat tam! Sůl ne náš! My dát sůl ten hoch za zlato."

"Tak je dobře, jděte v pokoji!" řekl Sokolí oko a vrátil se pln smíchu do osady.

Když řekl, že všechna sůl je Havranpírkova, kdekdo se divil. Za trochu žlutého kouzla tolik vzácné soli! Ti kupci jsou hloupí!

"Načíchali se asi blínu a ztratili rozum!" vykřikoval Dráp, a drže si břicho, válel se smíchy po zemi a nohama třepotal.

"To - jsou - hlu - pá - ci!"

Všichni se smáli ošáleným kupcům.

Havranpírko měl ze soli velikou radost. Měl jí teď tolik, že ani nevěděl, co s ní. I rozdával ji. Do každé chýše poslal miskou soli. Zbytek v pytli odnesl Kňučák domů.

Večer u táborového ohně dlouho se mluvilo o kupcích. Havrani už věděli, že kupcův syn nabízí rodu za Veverici pět krav. To je už veliké bohatství. Rod se tím značně vzmuže. Bude mléka, bude telátek! Veverice přinese rodu blahobyt...

Kapitola sedmá - VĚRNÉ BRATRSTVÍ

Havranpírko už zase dobře běhal. Spřátelil se se Sokolím okem tak, že se téměř denně navštěvovali. Obvykle se sešli někde u Botiče a pak táhli lesem po stopách zvěře.

Jednou za jasného, teplého dne odpočívali na své oblíbené stráni. Sokolí oko dřimal, Havranpírko hlídal. Najednou něco zašustělo. Havranpírko spatřil, jak se pod hlavou jeho přítele protahuje velká zmije. Při kterémkoliv bezděčném pohybu spícího mladíka mohla by se zmije rozdráždit a pomstila by se uštknutím.

Havranpírko se ulekl, ale nevěděl honem, co počít, aby přítele zachránil. Napřáhl sekeru a číhal na příležitost, aby hada bezpečně zasáhl. Zmije se skryla chvíli pod ramenem spícího mladíka a pak vylézala před jeho obličej. Na okamžik se otočila hlavou od Sokolího oka, ale i tato prchavá chvílička postačila Havranpírkovi, aby jistou rukou ťal po nebezpečném plazu.

Sokolí oko vzrušeně vyskočil a překvapen otvíral oči, když spatřil, že Havranpírko stojí nad ním s napřaženou zbraní.

Rozechvělý hoch ukázal na místo, kde právě Sokolí oko byl ležel.

Hlava zmije s kouskem krku ležela mezi drny a vedle se ještě svíjivě pohyboval dlouhý hadí ocas... Sokolí oko přiskočil k hochovi a srdečně ho objal.

"Splatil jsi mi dneska dobře, milý Havranpírko!"

"Nikdy mi z paměti nevymizí, jak tys můj život zachránil!" vroucně pověděl hoch.

Když se pak vrátili do osady a vylíčili, co je potkalo, předstoupili před Černého havrana a řekli, že uzavřou spolu věčný svazek bratrství. Náčelník schválil jejich rozhodnutí, ač poznamenal, že Havranpírko sice nevykonával ještě mužskou zkoušku, a není tedy podle dávných obyčejů oprávněn vstoupit s někým do bratrského svazku. Ale takový předpis může platit pro kdekoho, nikoli však pro Havranpírka.

Oba nastávající bratři šli k totemovému sloupu a náčelník jim ostrým pazourkem rozškrábl kůži na ruce. Vyskočily kapky krve. Černý havran přiložil obě ruce tak, že se krve smísily.

Obřadu přihlíželo mnoho Havranů. Náčelník pravil:

"Veliký duch požehnej vašemu bratrství. Jeden každý z vás obou žije teď ve dvou osobách. Co jeden, to druhý. Síla každého z vás se zdvojnásobila. Pomáhejte si ve všem všudy a bratrství vaše nemějtež konce!"

Veveřice ozdobila oba bratry kvítím a náčelník je uvedl na čestné místo k táborovému ohni.

Rod Havranů získal v Sokolím oku dobrou posilu, neboť od té chvíle patřil Sokolí oko stejně Havranům jako svému starému rodu.

Zaplál táborový oheň a všichni se shromáždili kolem něho.

A moudrý sachem Černý havran pronesl opět jednou poučné kázání ke všemu rodu.

"Před mnoha lety, když ještě náš rod žil v plném rozkvětu a slávě, přihodil se tento příběh:

Byli dva junáci, kteří se domnívali, že jsou nejudatnější mezi všemi rody, co jich je při Veliké řece. Jednou se srazili na lovu a zápasili spolu o kořist. Bojovali až do západu slunce bez rozhodnutí. I řekli si, že když marně spolu zápasí o prvenství, uzavřou svazek bratrský. A učinili tak.

V tu dobu řádl na březích Veliké řeky starý zubr samotář, nejsilnější a nejzuřivější zvíře na světě. Nebylo muže, který by se tomuto zubru postavil. I řekli si pobratimové:

"Půjdeme po stopách zubra samotáře a zabijeme ho."

Pobratimové šli lesem, jak je hluboké stopy vedly, a po dlouhém bloudění v pustinách našli zubra samotáře. Válel se v močále.

Oba lovci si připravili šípy. Vystřelil jeden a trefil zubra do krku. Zubr jakoby nic. Vystřelil tedy druhý a trefil zubra do oka. Podrážděné zvíře vyskočilo a hnalo se proti oběma mladíkům, kteří s oštěpy v rukou postavili se proti němu. Zubr se na ně vrhl, aby je rozsápal. Lovci vrazili najednou své oštěpy do mohutného zvířete, ale než mohli napřáhnout sekery, hnál je zubr před sebou, chtěje je nabrat na rohy.

Jeden lovec uskočil za strom a supající zubr narazil hlavou na kmen, až zapraštel. Hbitý mladík, stoje za stromem, popadl ihned zubrovy rohy a vši silou tiskl ke kmeni, takže mu zubr nemohl nijak ublížit. I volal statečný junák na svého pobratima, aby honem pospíšil a zubra zabil. Ale utíkající druh jako by neviděl a neslyšel.

Teprve při západu slunce se vrátil, aby pohlédl na rozšlapané zbytky svého statečného bratra. K svému úžasu viděl, že silný pobratim drží doposud zubra za rohy. Když tento veliký hrdina spatřil svého uprchlého bratra opět před sebou, volal naň:

"Pospěš, bratře! Neudrím ho již a bude zle s námi oběma. Vystřidej mne na chvíli a já zubra zabiji!"

Pobratim tedy přistoupil a uchopil zubrovy rohy. Ale když už je pevně držel, řekl osvobozený bratr:

"Tak, nyní si ho drž, jak dlouho můžeš, a vzpomínej přitom bratrského slibu!"

A odešel lesem k domovu..."

Sachem skončil vypravování [podle albánské zkazky "Bílá medvědice" od K. Sellnera] a všichni přítomní rozuměli tomu příběhu. I Havranpírko a Sokolí oko porozuměli a přede vším shromážděním si podali ruce.

Oni jeden druhého nikdy nezradí.

Na stránkách u krčského rybníka je množství žluté cihlářské hlíny. Odtud si braly ženy Havraního rodu hlínu na své nádoby. Na plochem kameni vyhnětlý z měkké hlíny mísu nebo hrnek a pak je daly mužům vypálit.

Dívky závodily mezi sebou, která zhotoví hezčí nádobku a lépe ji vyzdobí vyrytými čárkami a tečkami. Brzo bude svátek slunce, přijdou hosté. Bude nutno podávat pokrmy v krásných nádobách!

Ženy i dívky si při práci zpívaly. Střídavě jedna po druhé pronesla zpěvavým hlasem nějaký veršík a ostatní pak ve sboru přidaly vždycky zakončení: "E-ja-va, halió! E-ja-va, helahó!"

Sokolí oko přisedl k dívkám a díval se, jak obratně modelují tvary nádob.

Dívky rády viděly křepkého mladíka, ale nedaly se vyrušit ani z práce, ani ze zpěvu, v kterém s oblibou uplatňovaly rozmanité narážky na přítomné osoby. Mladík poslouchal, co dívky právě složily:

Vrbička:

"Povídal jí: Ty buď má,

ty jsi moje souzená!

E-ja-va, halió,

é-ja-va, helahó!"

Veveřice:

"Ona mu odvětila:

Jinému jsem slíbila.

E-ja-va, halió,

é-ja-va, helahó!"

Popelka:

"Když mne tedy nechceš mít,

musím od vás odejít.

E-ja-va, halió,

é-ja-va, helahó!"

Kvítek:

"Půjdu k rodu cizímu,

jinou dívku přivinu.

E-ja-va, halió,

é-ja-va, helahó!"

Ted' se přidal i Sokolí oko a zazpíval další veršik sám:

"Kdybys řekla slovíčko,
byla bys má brzičko!
É-ja-va, halió,
é-ja-va, helahó!"

Poté vpadla Veverice příjemným, ale trochu zastřeným hlasem:
"Řeka zpátky neplyne,
- najdeš štěstí u jiné...!
É-ja-va, halió,
é-ja-va, helahó!"

Nyní zas odpověděl Sokolí oko, a to kupodivu tesklivě:
"Štěstí jedno na světě,
jinde nic mi nekvete...
É-ja-va, halió,
é-ja-va, helahó!"

Veverice sklonila hlavu a víc už nezazpívala.

Tím píseň skončila. Sokolí oko se zvedl a odešel, aniž s dívkami zažertoval, jak jindy vždycky činil.

Dívky se po sobě podívaly a řekly si: "Ale ted' zazpíváme něco veselejšího!" A vzdalující se mladík slyšel veselý hláhol dívek až k lesu.

Sokolí oko až donedávna nemyslel na ženitbu. Byl šťasten na svých samotářských toulkách; třebaže se nikdy dívkám nevyhýbal, pokládal milostné pletky za nedůstojné statečného lovce dravé zvěře. Ale od té doby, co navštěvoval rod Havranů, často se jeho myšlenky obíraly obrázkem rodinné chatrče s nějakou milou ženou. Avšak - kde vzít potřebný výkup za vyvolenou dívku? Sokolí oko doposud neshromáždřoval majetek. K čemu také majetek? Nepotřeboval ho. Několik dobrých zbraní a ukořistěných kožišin bylo vše, co mohl nazývat svým. Rod sokolí by mu arci jistě něčím přispěl, ale rod také není bohatý. Sotva telátko a dvě tři ovce by mohl dostat z rodového majetku... To však je málo, neboť dívka, kterou si Sokolí oko vyžádá, bude mít jistě velikou cenu; nebude to dívka, kterou by mu někde rádi i zadarmo na krk hodili... Sokolí oko bude potřebovat mnoho statků na výkup! A nežli nashromáždří dost kožišin, nasbírá medu, naloví ryb - och, dvě tři léta uplynou! Do svátku slunce nelze ani pomyslit, že by sehnal víc statku nežli tak na jednu krávu... Statečný mladík, zabrán v myšlenkách, zašel až k lesnímu potoku a díval se na rej drobných rybiček v čisté vodě.

Něco nablízku zadupalo a hup! - přeskočilo potok.

Sokolí oko se přikrčil v lovecké pohotovosti a pátral skulinami houštin, co se děje.

Za okamžik vyskočil a vesele vykřikl:

"Šťastně se vracíš, bratře!"

Havranpírko byl zřejmě značně unaven. Usedl na drn a oddychoval. Podnikl právě poslední díl mužské zkoušky, obvyklé u rodu Havranů jako u jiných rodů. Nebyla sice na něm požadována, neboť Havranpírko byl od honby za Bobry a od šťastně zakončené srážky s Volavkami pokládán za dospělého lovce. Ale hoch nechtěl pro sebe žádné úlevy a dobrovolně podstoupil celou zkoušku dospělosti jako jiní chlapi.

V první části perné zkoušky musil tedy takto prokázat svou tělesnou zdatnost:

1. Přeskočit potok s košíkem v ruce.
2. Vylézt na určený strom.
3. Přeplovat rybník tam a nazpět.
4. Běžet o závod se všemi hochy.
5. Zasáhnout kamenem kmen určeného stromu.
6. Vytrhnout holýma rukama smrček ze země.

Havranpírko vykonal všechny úkoly s úspěchem. Při plavbě přes rybník si ještě sám ztížil úkol tím, že si vzal sekyrku do ruky. V házení na strom byl druhý; měl z pěti ran čtyři zásahy. První byl obratný Číhal s pěti zásahy. Zato se Havranpírko vyšinul do popředí při posledním úkolu, kde hoši ukazovali svou sílu vytrhnutím smrčku tak velikého, jak byli sami. Havranpírko si vybral smrček tak vysoký, že stěží dosáhl rukou na vršek.

Odtrhl spodní větev, uchopil kmen a silně zacloumal smrčkem. Tu a tam v kořenech povolil, pravda, ale stál ještě pevně v zemi. Havranpírko sklopil smrček k jedné straně, pak ke druhé, a několikrát to opakoval. Potom znova smrček popadl a tahal a tahal, že těžce hekal a oči mu z důlků vylézaly. Smrček povolil a vystoupil ze země. Ještě však některými kořeny vězel mezi kamením podlože. Havranpírko se opřel, až se mu nohy zaryly do země, trhl - a volný smrček se mu kymácel nad hlavou. Vyhrál zkoušku síly!

To však ještě nebyl konec zkoušek! Přišel ještě lovecký oddíl zkoušky. Před náčelníkem a třemi nejstaršími Havrany musil zodpovídat rozmanité otázky ze života v přírodě. Měl například poznat po hlase ptáka nebo jiné zvíře, rozeznávat zvířecí stopy a jít po nich a znát zvyky lovné zvěře.

Pak dostali za úkol roznítit oheň vrtěním dřívka a přes den jej zachovat bez přikládání. Tu si Havranpírko pomohl tím, že

rozžhavené uhlíky přikryl drny. Kvečeru pak všichni zkoušení hoši měli svá ohniště znova oživit. To se podařilo jen Drápovi a Havranpírkovi; vložili totiž na uhlíky bezmála vyhaslé nějaké mázdry, seškrabané ze zvířecích kůže, a kousky pryskyřice. Navrch pak ještě peříčka a suchý mech. Oběma oheň vzplanul, kdežto ostatním hochům uhasl docela, třebaže měli ve svých ohništích veliká a sukovitá polena. Ne nadarmo zkušený Kňučák zaučoval Havranpírka zacházet s ohněm!

Ostatní úkoly toho oddílu byly pro Havranpírka zcela snadné: uplést košík, vypálit nádobu, vybrousit z tvrdé břidly sekeru, udělat správné oko na zajíce a na koroptve.

Všecky tyto zkoušky Havranpírko již dobře odbyl. Nakonec mu zbýval nejtěžší úkol: tři dny žít v lesích beze zbraně a odkázán jen sám na sebe!

Nyní právě Havranpírko vykonával tento poslední díl zkoušky zralosti. Odešel bez jídla a neozbrojen, jen s pazourkovým nožikem, do lesů, aby se tam úplně samotén tři dny staral sám o sebe. Dnes kvečeru ho čekal rod zpět k slavnostnímu táborovému ohni, aby tu byl náčelníkem obřadně prohlášen za muže.

Po chvíli odpočinku, kdy Havranpírko nepromluvil ani slova, zavolal na Sokolí oko: "Pojď - potřebuji tě!"

Sokolí oko se bez rozmýšlení vzhopil a šel za svým mladším bratrem. Přebředli potok, a když jim příkré stráně překážely v cestě, přeskočili strouhu nazpět a pak postupovali pořád k jihu. Sokolí oko postřehl, že jeho bratr volil cestu tak, aby se vyhnul setkání s některým Havranem nablízku osady. Bez námitky kráčel za Havranpírkem, jenž velmi pospíchal.

Obešli rokli, napili se u pramene potůčku a chvíli tam odpočívali. Sokolí oko doposud nevěděl, kam ho Havranpírko vede.

Vystoupili na táhlý vrch a pak ponenáhlu stoupali do hlubokých pralesů, kam se nikdo z jejich rodu nikdy za zvířít nezatoulal, do temných hvozdů, nemajících konce, bez rodových osad, bez človíčka.

Kde les dopustil trochu rozhledu, Havranpírko bedlivě zkoumal krajinu, starostlivě se vracel k polednímu směru, aby nezbloudil. Když pak opět odpočívali u lesní tůně, řekl konečně Havranpírko, pohlížeje na slunce klonící se k západu: "Nežli se slunce dotkne vrchů za Velikou řekou, budeme na místě."

Tentokrát se Havranpírko těžce zvedal z měkkého mechu. Sokolí oko si povšiml, že jeho mladší bratr teď drobné překážky v cestě obchází, kdežto dříve balvany nebo trnité ostružiny lehce přeskakoval.

Sestoupili do údolí potoka a šli stále po jeho břehu. Stopy zvířete nechávali bez povšimnutí. Havranpírko se jen stěží udržoval v pochodu. Když mu starší bratr nabízel opětovný odpočinek, odpověděl malátně, že si už nesmí sednout, neboť by již nepovstal.

Slunce bylo nízko na západě.

Údolí potoka se zatočilo a znavení lovci došli k uzlu několika údolí, skalních rokli a strží. Havranpírko sebral všecku zbývající sílu a lezl do stráně nad malým potůčkem.

Obešli skálu a najednou se před nimi ukázala jeskyně. Sokolí oko hned poznal, že je to jeskyně obydlená.

Uvnitř v šerém pozadí ležel nehybně nějaký člověk na několika zakrvácených kožišinách.

Havranpírko se potácel. Opřel se o stěnu a volal:

"Divousi! - Divousi!"

Ležící muž se ani nepohnul.

Sokolí oko přiklekl k loži, a položiv ucho na prsa mužova, poslouchal.

"Žije! - Dýchá!"

Hbitě vyskočil, a popadnuv hrnek při stěně stojící, sesmykl se jako had ze stráně a nabral z potůčku vody.

Havranpírko sklesl vedle lůžka a rychle oddychoval.

Sokolí oko omýval hlavu i prsa ležícího Divousa.

Po chvíli dech Divousův zesílil a pak Divous i oči pootevřel.

Havranpírko odhrnul kožišinu, kterou byl Divous přikryt. Ukázaly se veliké krvavé rány. Na některých seděly mouchy.

"Tohle udělá jen medvěd!" znalecky posoudil rány Sokolí oko, odběhl a přinesl chladivé listy. Některé listy rozmáčkal a šťávu kapal na rány, jinými listy pak rány obložil. Občas ještě hlavu raněného máčel vodou.

Znova šel pro čerstvou vodu, neboť raněný zasténal: "Pít!"

Přinesl v hrnku vodu a kromě toho zabitého zajíce.

"Tak ti nabírám vodu," vypravoval Sokolí oko, "a vidím ve vodě blýskavý kámen. Zvedl jsem jej a zdálo se mi, jako by v tom kamení byla zarostlá zrnečka žlutého kouzla, docela taková, jaká jsi dal těm hloupým kupcům. Vtom pár kroků ode mne přelítne zajíc. Pomyslím si, že tu asi mají stezku k vodě a že jich tu teď kvečeru proběhne víc. Držím kámen v hrsti - a už tu byl opět jeden zajíc. A ještě si ušák přede mnou panáčkuje a chytá vítr. To víš, že dlouho nevěřil. Bacil jsem ho - a tu je!"

Raněný Divous pil a pil, až půl hrnku vody vypil. Měl asi, chudák, nesmírnou žízeň. Zhluboka vydechl, pak zvrátil hlavu a klidně se uložil.

Mezitím Havranpírko rozhrábl ohniště. "Ještě je žhavé od rána!" Foukal do bílých uhlíků a za chvíli vyskočily plaménky.

Sokolí oko už venku stahoval zajíce.

Havranpírko také se již dosti zotavil. Když chtěl povstati, bolelo ho sice silně v stehně, ale hoch zaťal zuby a přece vstal a chodil. Dopil zbytek vody a chtěl jít dolů pro čerstvou, ale Sokolí oko vzal mu hrnek z ruky.

"Svalil by ses ze skály! Kuchej ho zatím!"

Havranpírko poslechl a kuchal zajíce. "Věru, krásné pazourky má Divous," pochvaloval si břitké nožiky a škrabadla, kterými řezal. "A povídal, že všechny je tu našel v hlíně, ve zbytcích jakéhosi pradávného ohniště, nedávným přívalem odkrytého. Jednou tu tedy už nějakí lovci tábořili. Kterýpak rod? Jakýpak totem?"

Havranpírko nedospěl konce svých přemítavých myšlenek.

Když pak opékali zajíce nad ohněm, vypravoval konečně Havranpírko své příhody. Divous spal dosti klidně. "- a druhého dne k poledni objevím ti najednou krvavou stopu. Byl to raněný člověk a šel velmi těžce. Krvavé louže mi ukazovaly, kde klesl a ležel delší dobu. Běžel jsem hned proti stopám, abych zvěděl, co se stalo. A přijdu na udupané místo, kde bylo strašno pohledět. Ležela tam rozsápaná žena. Zblízka pak jsem ji poznal. Byla to naše Vrtilka, Divousova žena!

Prohlédl jsem si všechny stopy a uhodl jsem, co se stalo. Vrtilka byla napadena neobyčejně silným medvědem. Křičela asi o pomoc, ale podlehla, než pomoc přišla. Medvěd ji roztrhal. Avšak nežli ji mohl žrát, přiběhl sem muž, který patrně dlel nedaleko a zaslechl pokřik nešťastné ženy.

Nastal hrozný zápas. Našel jsem zlomený oštěp... Medvěd padl; viděl jsem vytlačený dolík, v kterém se těžce zraněn svíjel. Ale muž byl tak těžce potrhán, že neměl sil, aby medvěda dobil, a potácel se pryč..."

"Leží tam ten medvěd dosud?" ptal se Sokolí oko s velikou účastí.

"Neviděl jsem ho. Nejspíš po chvíli vstal a motal se odtamtud. Šel jsem jen několik kroků po jeho stopě, protože jsem se hned obrátil za oním mužem, Divousem. Našel jsem ho tady před jeskyní ležet v bezvědomí. Nu - a dnes jsem si již nevěděl rady a rozběhl jsem se pro tebe."

"Jsi dobrý hoch!" pochválil Sokolí oko. "Bylo to daleko odtud?"

"Ne, hned za těmi skalkami tam," ukazoval Havranpírko.

Raněný Divous zasténal. Dali mu zase pít. Přitom si Sokolí oko povšiml, že Divous je rozpálený. Už také neležel klidně, nýbrž kroutil sebou a házel pažemi i nohama, takže ho musili držet, aby se o stěnu nepotloukl.

Sokolí oko k ránu vstal, aby zase přinesl vody, a všiml si při denním světle, slabě pronikajícím do jeskyně, že jeho mladší druh nespí vedle něho, že je pryč. Vyšel z jeskyně a rozhlížel se.

Vycházející slunce právě ozlatilo vzdálené lesy.

Zahoukal několikrát, ale nikdo se neozval.

Donesl vodu Divousovi a usedl na prahu jeskyně. Přemítal, kam asi Havranpírko odešel. Pak přiložil na oheň a sestoupil do údolí, aby se poohlédl po nějaké snídani. Podařilo se mu chytit několik pstruhů. Vykuchal je, zabalil do listů a pak je v jeskyni zahrabal do žhavého popela.

Havranpírko se ještě nevracel...

Divous už ležel klidněji, ale jeho dech nějak slábl. Ochotný mladík znova natrhal léčivého listů a přiložil na rány.

Sluníčko už vystoupilo nad lesy a mile hrálo. Rosa se chvěla na travinách i na jehličí stromů. Ptáci štěbetali, že bylo křiku plný les.

Mladý lovec usedl na práh jeskyně, a složiv ruce v klín, hleděl v zadumání do zamženého údolí. Podivné myšlenky mu vířily kučeravou hlavou.

Jak krásné by bylo žít v takové jeskyni s milou ženou! Sokolí oko by naložil dostatek zvěře a žena by maso nad ohněm opékala a nejlepší kousky by mu předkládala... Vypravoval by jí, co ho v lesích potkalo a jak vyčihá medvěda, aby získal kožišinu na vystlání lože - a žínka by se smála jeho žertům...

Ano, hezké by to bylo, ale jen s tou, na kterou myslí. O žádnou jinou nestojí. Tu však nedostane - pryč tedy, marný sne!...

Sokolí oko zamyšlen pohrával si s kamínky, které tu v jeskyni ležely. V paprscích jitřního slunce se v nich třpytila žlutozelená zmečka.

"Ó, že jsem tak chudý, tak nesmírně chudý!" vzdychl si mladík. "Nemohu složit výkup za dívku - není mi pomoci!"

Odhodil kusy zlaté rudy do prachu a bolestně se ušklíbl.

Vyhrábl z popela upečené ryby a roztrhal je. Jeskyní zavonělo bílé, křehoučké maso. Pochutnal si.

Sokolí oko vida, že Divous tiše leží, vzal své zbraně a vystoupil z jeskyně. Šel hledat svého mladšího bratra.

Zkušený stopař, jakým byl Sokolí oko, nehledal nadarmo. Brzo našel stopy lehkých kroků, které setřely rosný povlak z pažitu. Šel po nich.

Stopy ho zavedly vzhůru do lesa. Pojednou si povšiml krvavých skvrn. V prvním okamžiku se lekl, že se snad Havranpírkovi něco stalo, ale když se sklonil a zblízka skvrny vyšetřil, zjistil, že nejsou čerstvé. Upokojen kráčel dále.

Ted' už bylo docela snadné jít po stopách, neboť stopy Havranpírkovy souhlasily se směrem krvavých stop.

Najednou přišel na uválené místo. A už spatřil nebohou ženu Divousovu. Několik vran a havranů vyletělo od ní, když se přiblížil. Podíval se na ni a pak hledal, kam vedou stopy jeho druha. Našel uploužené těžké stopy medvědí a po nich lehce natisknuté čerstvé stopy lidské nohy. Sokolí oko už uhodl, že Havranpírko si časně vyšel na medvěda.

Postupoval dál po stopách, asi co by třikrát šípem vystřelil, a náhle div nezakopl o ležící medvědí tělo. Holé, bez kožišiny! Bez jedné přední tlapy!...

Sokolí oko okamžitě poznal čerstvou práci. Teprve před nedávnou chvílí opustil toto místo lovec, který medvěda stahoval.

"Krev řídká, jasná, svaly vláčné... Ten medvěd byl ještě nedávno živ, teprve teď byl zabit..." nahlas vykládal zkušený lovec.

Sokolímu oku bylo vše jasno. Havranpírko chtěl správně dokončit svou mužskou zkoušku, proto se sám vydal za medvědem a sám se vrátí do tábora.

"Správný hoch!" řekl si Sokolí oko.

Uřezal medvědovi zbývající tlapy, navlekl je na silný prut a vracel se. Nepůjde za Havranpírkem, ač by ho asi snadno dohonil, nechá ho, aby vlastní silou a vlastním rozumem dokončil zkoušku, jak obyčej žádá.

Když došel k mrtvé Vrtilce, zastavil se a po chvílce rozmyšlení našel si příhodný klacek a jal se kopat hrob.

Pot se z něho řinul, neboť práce v kamenité půdě byla těžká. Přece však se mu podařilo vyhloubit mělký dolík, do kterého mohl složit rozervané tělo. Zasypal hrob a navrch narovnal několik velkých balvanů. Pak namířil k jeskyni.

V havraní osadě nadarmo plál slavnostní oheň. Havranpírko nepřišel, ač na něj čekali skoro do půlnoci. Sachem už o něm hovořil starostlivě a ptal se Kňučáka, zdali by neměli jít hoča hledat. Tři dny samoty v lese je dost dlouhá doba, aby se v ní mohlo stát něco nemilého.

Kňučák mávl rukou a řekl:
"Zaběhl asi někam daleko a teď trochu bloudí... Však on přijde, uvidíte! Ten se tak snadno nedá!"

Ale když ani v poledne nebylo po hochovi ani vidu ani slechu, Kňučák už sám co chvíli po něm vyhlížel v obavě, že se mu snad přece něco stalo.

Právě strojili v osadě večeři, když děti, hrající si ještě u lesa, přiběhly úprkem, volajíce: "Už jde, už je tady!"

Čacký Havranpírko přišel do osady s houfem dětí, které ho obklopile a obdivovaly se velké medvědí kožišině, již nesl. Nádherná kožišina vzbudila pozornost všech mužů. Přibíhali, aby si cennou kořist prohlédli. Havranpírko došel až k poradnímu dubu, kde stál Černý havran s dcerou. Postaviv se rovně před sachemem, hlásil svůj návrat z lesní zkoušky a podal medvědí kožišinu Veverčici, aby ji od něho přijala. "První moje medvědí kožišina!" dodal.

Veverčice popadla hoča do náruči: "Veliký duch ti dej ještě mnoho takových kožišin!"

Havranpírko se zarděl, ale rychle přemohl rozpaky a s blaženým úsměvem hleděl Veverčici do očí.

Černý havran uvedl pak hoča k táborovému ohni, kde měl po vyslechnutí zprávy být prohlášen za muže a přijat do rady mužů. Odevšad zaznívaly vstříc pozdravné výkřiky.

Kňučák, hrdý na statečného syna, prohlížel znalecky medvědí kožišinu, které se všichni obdivovali. "Málo tak velikých chlupáčů jsem viděl!" pravil. "Jsem nedočkav a zvědav na ten příběh." A dlouho si ještě pokňučoval.

Všichni v rodě se těšili na táborový oheň, při němž Havranpírko bude vypravovat o příhodách svého čtyřdenního pobytu v lesích.

Obyčej žadal, aby zkoušený hoch ukázal, že nebloudil lesem slepý a hluchý, nýbrž že mnoho viděl a slyšel.

Shromážděné lovce velmi zajímaly všechny podrobnosti o zvířatech, o ptactvu, o povaze půdy a vždycky hned vzápětí odměňovali vyprávěče pochvalou za bystrá pozorování a chytré nápady, jakož neméně okamžitě ho dovedli zahanbit hlučným posměchem, jestliže projevil špatný úsudek, bezradnost a nedostatek odvahy. Posluchači nesnesli prázdného žvanění nebo chlubného nadýmání. Jestliže postřehli, že zkoušený hoch se zachraňuje prášením a zbytečným plácáním, začali mu hned neomaleně skákat do řeči a brzo jejich posměšný křik přehlušil hlas chlubitivého vyprávěče, takže takový mluvka obyčejně utekl zahanben ze shromáždění. A to znamenalo, že propadl.

Mimo nadání Havranpírko prohlásil, že není žvanivá žena a že nebude nic vypravovat...

To překvapilo všechny v rodě. Proč se zdráhá vyprávět, když přece medvědí kožišina dostatečně svědčí o neobyčejném loveckém příběhu, kterým by se i každý dospělý muž před rodem rád pochlubil?

Všichni znali Havranpírka dostatečně, takže věděli, že ani nesmělost, ani nevýřečnost mu nebrání v řečnické zkoušce.

Nakonec si pomyslili, že hoch je asi příliš unaven - bylo to ostatně na něm vidět - a že jistě bude vypravovat podruhé, až si odpočine.

Ženy nosily Havranpírkovi nejlepší jídla, jaká měly. Hochovi velmi chutnalo. Byl vyhladovělý, že by dřevo hryzal.

Mezitím Kořínek a Oříšek předvedli Havranpírkovi pejsky. Ukazovali, čemu novému je zase naučili. Hned mu také hlásili, že jim lištička utekla, a ptali se Havranpírka, zdali ji v lese neviděl.

Když se Havranpírko nedal pohnout, aby vyprávěl, otázal se Černý havran všech mužů, zdali uznávají zkoušku za platnou. Všichni hlasitě souhlasili. Pak sachem v pochvalné řeči vyjmenoval všechny znamenité činy, jimiž se Havranpírko dosud proslavil, a uvedl ho obřadně mezi muže. Každý Havran hoča objal a rukou mu potřásl.

Havranpírko nevyčkal konce táborového ohně. Poodešel k totemovému sloupu poklonit se, a když řekl starému Kňučákovi, že se mu nesmírně chce spát, zmizel v chýši.

U táborového ohně bylo dnes dlouho hlučno. Sachemovy vzpomínky na činy Havranpírkovy vybavily v posluchačích mnohé jiné vzpomínky lovecké a bojové, takže poslouchající děti mohly dnes uslyšet celou rodovou kroniku od nepamětných dob.

Ráno, když Veverčice uviděla Havranpírka, ptala se ho, má li špičáky. Hoch ihned pochopil, o jaké vyznamenání běží, a vyňal rychle ze svého míšku za pasem čtyři neobyčejně silné medvědí tesáky, které včera medvědu z čelisti vylámал.

Veverčice s nimi odešla a odpoledne mu je pěkně provrtané a na šňůrce navlečené zavěsila na hrdlo.

"Nechť je síla medvědí s tebou!" pravila k němu.

Havranpírko tiše odpověděl:
"Děkuji ti, Veverčičko! Žádná lidská ruka se jich už víc nedotkne... Tys mi je zavěsila a tak zůstanou - nikdy je nesundám!"

Od té chvíle mladý junák Havranpírko nosil na hrdle největší medvědí zuby ze všeho havraniho rodu. Nejeden starý lovec mu je záviděl.

Kluci v rodě obdivovali se Havranpírkovi ještě víc než dřív a hleděli naň jako na nějakou vznešenou bytost.

Kapitola osmá - BYSTRÝ HAVRAN

Po dvou dnech se vrátil i Sokolí oko.

Přišel, jako by se bylo nic nestalo. Všem dívkám, které šly z dobytčích pastvin, upil mléka z nádob a pošádil je. V osadě pak si pohrál s dětmi a psíky.

Brzo poznal, že nikdo v osadě neví, co se přihodilo v dalekých lesích, a když tedy Havranpírko mlčel, Sokolí oko se také o ničem nezmiňoval.

Havranpírko seděl na břehu rybníka a oškraboval jasanové lučiště. Sokolí oko přišel k němu a zkoušel chytit cvrčka, který tu po chvilkách ze své malé díry vystrkoval hlavičku.

Byl opět krásný den. Vlaštovky kroužily nad rybníkem a od lesa se ozývala kukačka.

"Krásné špičáky!" pochvaloval Sokolí oko pobratimovu ozdobu. Ani on na svém hrdle nenosil větší. "Byl to statný samec!"

Po chvíli se ozval Havranpírko:

"Nu - a jak je s ním?" otázal se. "Ani bych se neměl ptát. Umřel jistě, protože ses už vrátil..."

"Daleko k polední dva hroby v lese - a na nich větve zabodnuté v podobě havraního znaku...", pohnutě řekl Sokolí oko, pohlížeje do modrých dálek.

Ozval se dětský pokřik a k rybníku přiběhly děti. První skočil do vody Oříšek, za ním Kořínek, pak i děvčata. Stříkali po sobě vodou, potápěli se a dováděivě křičeli. Hoši zpozorovali brzo oba mladíky na břehu a hned byli u nich. Jejich mokrá těla se leskla a černé vlasy jim splývaly až přes oči a přes nos.

I děvčata přiběhla a hned se účastnila nové hry, kterou Kořínek začal. Všecky děti se omazaly blátem a pak z nakloněné vrby skákaly do vody.

"Už ho mám!" zvolal Sokolí oko a zvedl v prstech černého cvrčka.

Bližil se letní slunovrat.

V přírodě byl teď nejkrásnější život. Dni rychle ubíhaly. Obilíčko na záhoncích pěkně rostlo, i len se dařil, a ženy se těšily na dobrou sklizeň. Poslední zrní, které v rodě bylo, nechával sachem na hody o svátku slunce.

Muži vodili dobytek po pastvinách a nevraceli se vždycky na noc do tábora. Přespávali venku. I větší hoši pomáhali teď hlídat dobytek. To byly krásné noci při plápolavých ohních, písních a zkazkách!

Konečně přišel den svátku slunce, vrchol moci a slávy sluneční.

Přišli i očekávaní hosté: slavnostně přistrojení Bobři s junáckým Bobříkem v čele a brzo po nich i oba kupci s několika služebníky. Ti i oni přinesli dárky do kuchyně, aby sváteční tabule byla dosti zásobena a zpestřena.

Po straně chytil Sokolí oko svého mladšího bratra:

"Propusť mne ze slova, bratře, nevydržím tady! Odejdu hned... Nemohu to vidět ani slyšet!"

"Jen zůstaň ještě dnes, slíbil mi to! Zítřej už nutit nebudu," žádal Havranpírko pevně.

Když slunce stálo nejvýš, vykonal Černý havran modlitbu u totemového sloupu, pak znovu a slavnostně uvítal hosty a pobídl všecky přítomné, aby zasedli k hostům.

Po jedné straně sachemově usedali Bobři, po druhé kupci. Veverice se nesměla tabule účastnit, jako žádná žena. I děti pobíhaly jen okolo a chytaly chutná sousta, která jim hodující házeli. Když Bobřík zpozoroval v řadě havraních mužů též Havranpírka, zablýskal očima, ušklíbl se a víc na něho nepohleděl.

Hostina trvala dlouho. Upečený jelen, tři jehňata a divoký vepř již téměř zmizeli v žaludcích nenasytých jedlíků. Všem se tváře leskly, mastnota tekla po bradách a čelisti bolely od úporného žvýkání.

Černý havran povstal, prohrábl si vousy a provolal zasnuby své dcery Veverice.

Dívka, byvši zavolána, přišla a postavila se za otce. Byla celá ruměná, jen zuby se jí chvílemi zasnily, když odpovídala na volání družek. Ve vlasech měla zapletené kopretiny a jiné luční kvítí. Byla jistě nejhezčí dívkou v rodě. Mladý kupec Kam i Bobřík zálibně na ni pohlíželi. Všichni přítomní se teď natlačili blízko, aby dobře slyšeli a viděli. V davu se protáhl Sokolí oko k Havranpírkovi a zatáhl jej za ruku. Havranpírko se hned vytratil z houfu a stranou se pobratima ptal, co mu chce.

"Už jsem to nemohl snést a vyšel jsem si před chvílí kolem osady," vypravoval spěšně Sokolí oko. "Tuhle z vršku se rozhlížím a vidím tamhle na půlnočním vrchu kmitat se mezi porostem nějaký dobytek..."

Havranpírko sebou trhl, oči mu vzplály, avšak ani hláskem nepřerušil vyprávění.

"Dobytěk Havranů se přece pase na docela jiné straně," pokračoval Sokolí oko. "Nevíš, co by to mohlo být? Jistě sem zabloudilo nějaké cizí stádo - nemám učinit poplach?"

Havranpírkovi svítily šelmovsky oči. Byl rozčilen, nicméně dobře se ovládal. Rychle pověděl pobratimovi, aby byl zatím zticha, že se za chvíli doví, jaký to dobytek. A vrátil se do houfu na své místo.

Tu již pod poradním dubem byly provolány obě nabídky uchazečů o náčelníkovu dceru: tři krávy ze strany Bobřů - pět krav ze strany kupců.

Bobřík zuřil, uslyšev nabídku kupců. "Tři ovce a vepře přidám!" křičel. "Víc nebylo u nás za žádnou dívku složeno!"

Kupec Ger odpověděl: "I my přidat tolik. Dívka stát za moc statek... Dívka jít za kupec!"

Černý havran měl nyní rozhodnout. Hlasitě provolal: "Rode Havranů! Jsme chudí statkem, jen dívky jsou naše bohatství. Dnes můžeme značně rozmnožit majetek rodu.

Obě nabídky jsou pro nás čestné, ale Veverici vydáme tomu, kdo složí našemu rodu větší výkup. Pět krav, tři ovce a vepř je cena důstojná za dceru náčelníka rodu Havranů."

"Dám deset krav!" vykřikl pojednou někdo v zástupu a davem se hrne dopředu.

"Kdo nabízí deset krav?" tázal se vzrušeně Černý havran.

"Já - Havranpírko!" silným hlasem odpověděl hoch a předstoupil před sachema.

Bobři vyprskli posměchem, kupci v úžasu vyvalili oči a veškerým shromážděním zahlučelo překvapení a nedůvěra.

Kňučák se prodíral hustým zástupem za Havranpírkem, ale tlačence byla tak veliká, že nemohl o krok postoupit a jen kňučel.

Veverice udiveně pohlížela na Havranpírka.

Bobřík vykřikl:

"Kde máš, chlapče, těch deset krav? Odved'te ho, mluví ze spaní!"

Černý havran, pocuchav si vousy, tišil rozruch: "Odejdi, hochu, nechť dojednáme smlouvu v pokoji!"

Ale Havranpírko se postavil s hlavou směle vztyčenou:

"Havranpírko byl přijat mezi muže! Není žvatlavá baba a jeho slovo platí! Dám deset krav" - ukázal prsty obou rukou - "a žádám Veveřici pro svého bratra junáka, pro Sokolí oko!"

Černý havran, spatřiv, že se Bobřík opět chystá k posměšnému výkřiku, sám se chopil slova:

"Víme, žeš statečný a slova i činy tvé jsou chlapecké - ale kde jsou tvoje krávy, o nichž tu mluvíš?"

Bobří stěží udržovali smích a i kupci hleděli na Havranpírka, jako by se byl s rozumem pomínil.

Znedaleka dolehlo sem nějaké hulákání a praskavé rány pasáckým bičem. Havranpírko vykřikl:

"Tu jsou mé krávy! Tu je vidíte!"

Po těch slovech nastal nepopsatelný šum, křik, zmatek. Překvapené shromáždění, nedbajíc hostů, rozběhlo se ven za chýše, kde bylo vidět blížící se stádo dobytka s několika honci.

Bobřík zbledl, že nemohl promluvit. Kupci zmateni pohlíželi na hemžení zástupu a nedovedli si náhlou změnu situace vysvětlit.

A již bránou osady vjíždí rozjásaný Havranpírko na statné krávy do tábora Havranů. Ostatní stádo za ním.

Veliký jásot ho vítá. Muži nadšeně vykřikují své pozdravy, děti jako šílené divoce pobíhají, tancují a zvyšují zmatek.

Hafaj s Pozorem skáčí jako zběsilí a štěkají na krávy; za nimi pobíhají tři psíkové a poštekávají kňouravými hlásky.

Havranpírko dojel u vítězoslávě až k poradnímu dubu. Seskočil s krávy před náčelníkem, a ukloniv se, pyšně ukazoval na stádo, které honci za ním řadili. Byl to krásný a zdravý dobytek.

Černý havran div si vousy nepotřhal. Radost mu zářila z očí.

Sokolí oko přiskočil k Havranpírkovi: "Bratře!" - pohnutím nemohl víc promluvit. Vzlykaje štěstím, objal ho a tiskl dlouho k sobě.

Bobřík předstoupil před sachemem a s jistým zklamáním, ale odevzdaně řekl:

"Vidím, že nás tu nebude už potřebovat. Veliký duch s vámi! Mějte se dobře!"

Podobně se rozloučili i kupci.

Sokolí oko přikročil k Veveřici. Podala mu obě ruce a mile mu hleděla do očí.

Vedle Havranpírka něco zakňučelo a už tu starý Kňučák, veselý a plný života, povídá:

"Moc dobře jsi to, hochu, provedl! Jen bych rád věděl, jak jsi ty krávy sem dostal!"

Černý havran obcházel stádo velmi spokojeně. Netajil svou velikou radost nad neočekávaným vzrůstem bohatství rodu.

"Stará sláva našeho rodu se vrací!" pravil, když skončil obhlídku. Pak vedl průvod k totemovému sloupu, požehnal Veveřici a Sokolímu oku a objal Havranpírka.

Radostný šum v osadě neustával. Všichni chtěli vidět krásný dobytek. "Teď nám bude dobře! Jak jsme bohatí!" volali a jásali.

Muži si vysadili Havranpírka na ramena a obešli s ním celé stádo.

Havranpírko pak řekl honcům, aby zavedli stádo do dobytčí ohrady. Učinili tak, jen vůdce honců vstoupil za Havranpírkem do chýše.

Za chvíli vůdce honců vyšel a upevňoval si za pás naditý míšek, pečlivě ovázaný. Rozloučil se s Havranpírkem a opustil osadu.

V táboře se teď trochu uklidnilo. Rozveselení Havrani sesedli se kolem táborového ohně a měli řeči jako vody. Už věděli všechny podrobnosti o každé krávě, jaká která je, jaké má rohy, jaké boky, jaké vemeno...

Na kameni pod starým dubem seděli dva mladí lidé. Beze slova, za ruce spojení. Ani uvěřit nemohli blahé skutečnosti. Jak šťastný je tento svátek slunce!

Černý havran teď vyzval Havranpírka, aby pověděl co a jak.

"Nu, koupil jsem ty krávy na hradišti v Šárce. Slyšeli jste, že se tam usadili kupci, kteří mají všechno... Řekl jsem jim, aby mi přivedli ty krávy dneska. Věděl jsem, že byste mi jen tak neuvěřili, kdybyste neviděli krávy vlastníma očima. Přihnali je dolinou u Veliké řeky přes tamější brod. Táhlí už od rána a vidíte - přišli sem zrovna včas."

"A co jsi jim za ně dal?" ptal se sachem a tato otázka zářila i z očí všech přítomných.

"Dal jsem jim žluté kouzlo - zlato, jak kupci říkají. Ukázal jsem jim na hradišti, kolik zlata mám, a oni mi za ně slíbili deset krav..."

"Vždyť jsi už, hochu, všechno žluté kouzlo vydal za sůl!"

"Tohle bylo jiné. Za tyto krávy jsem dal zlato Divousovo!"

"Jdi... Nepřijali jsme zlato od Divousa, neboť jsme nevěděli, jakou má moc. Odešel tehdy zpět i se žlutým kouzlem.

Překvapuje nás, když pravíš, že ono kouzlo, zlato, zaslepuje rozum kupců, že pošetile dávají za ně nejcennější statky. -

Nu, nám svou směšnou láskou k zlatu pomohli k novému bohatství. Vpravdě vidíme, že v zlatě je skryto skutečné kouzlo: My jsme byli chudí, kupci byli bohatí - teď my jsme bohatí a hloupí kupci mají jen mrtvé zlato. - Až se ho nabaží, zahodí je do jámy, my však dobytek zachováme a rozmnožíme! A tys Divousa našel?"

"Našel jsem Divousa v dalekých lesích, když jsem byl čtyři dny na mužské zkoušce. Jeho ženu Vrtilku roztrhal medvěd a Divous byl zle potrhán. Ošetřoval jsem ho a on mi dal své zlato. Tyto zuby měl medvěd, který usmrtil naši Vrtilku. Ani Divous nevydržel - můj bratr Sokolí oko byl u něho do poslední chvíle jeho života a pohřbil ho, jak káže mrav. Dva hroby tam daleko v lesích nasypal a větve s podobou havraní stopy zatkl do jejich roků..."

Divous chtěl dát rodu zlato na usmíření své viny. Nuže, místo zlata přijměte tyto krávy. Necht' žije a vzkvétá rod Havranů! Hau-hau! Domluvil jsem!"

Veliké pohnutí zavládlo při tomto vypravování. Pak zabouřil jásot a zvětšoval se víc a víc, až lesy ozvěnu vracely.

Všichni provolávali slávu statečnému Havranpírkovi.

Černý havran vzal zářícího hochu za ruku a přitáhl ho pod posvátný dub. Třikrát udeřil mlatem na strom a nejsilnějším

hlasem provolal: "Od té chvíle nikdo tě nebude jmenovati Havranpírko jako chlapce, nýbrž nazýváš se Bystrý havran a toto jméno bude slavné mezi statečnými muži našeho rodu i mezi všemi rody při Veliké řece až na konec jejích proudů. Zdráv buď, Bystrý havrane, nechť dnů života tvého bezpočet je ke cti a slávě našeho rodu! Hau-hau!"
Hlučné výkřiky radostného souhlasu zabouřily osadou.
"Bystrý havran! Bystrý havran!" rozléhalo se jásavě po okolí.
Táborový oheň vysoko zaplál. Jiskry se rozsršely ohňostrojem do výše a v záři plamenů rod Havranů zaburácel starou píseň svých dědů:

"Havran letí nad hory,
jen slunce je výš.
Krá-krá!

Havran letí za lesy,
jen větry jdou dál.
Krá-krá!

Havran se nebojí,
má silný dráp.
Havran se nebojí,
umí se rvát!

Havran! Havran! Havran!
Krá-krá-krá!"

Eduard Štorch
OSADA HAVRANŮ

Ilustroval Zdeněk Burian

Graficky upravila Olga Pavalová
V Klubu mladých čtenářů
vydal jako svou 6243 publikaci Albatros,
nakladatelství pro děti a mládež,
v Praze roku 1982
Vydáno se souhlasem ministerstva školství ČSR
jako povinná školní četba
Odpovědná redaktorka Zuzana Ceplová
Výtvarný redaktor Zdeněk Kudělka
Technická redaktorka Zoe Blahová
Ze sazby písma Baskerville vytiskla Stráž, n. p.,
Plzeň, závod Vimperk
6,63 AA (text 5,54, ilustrace 1,09), 6,68 VA
Náklad 250 000 výtisků
6. vydání (5. v Albatrosu)
13-163-KMČ-82 14/54
Vázaný výtisk 18 Kč
Pro čtenáře od 9 let